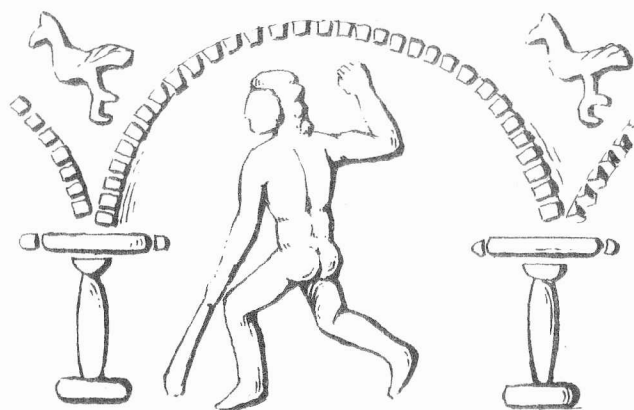
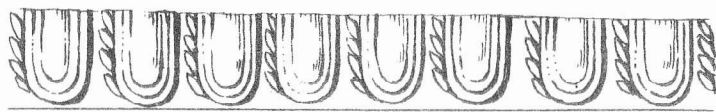

*Archeologický ústav Československé akademie věd
pobočka v Brně.*

Přehled výzkumů

1958

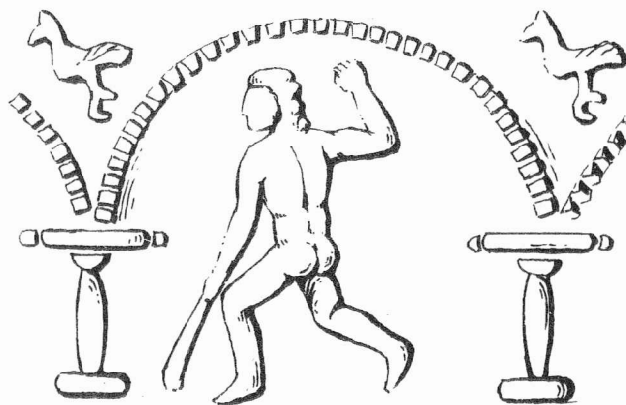

Brno 1958

*Archeologický ústav Československé akademie věd
pobočka v Brně*

Přehled výzkumů

1958

Brno 1958

PD 1520/1958

14014/60

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1958

Vydává : Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.

Odpovědný redaktor : dr Josef Poulík.

Výkonný redaktor : dr Bohuslav Klíma.

Redaktoři : dr Anna Medunová, dr Karel Tihelka.

Překlady : prom.hist.R.Tichý.

Kresby : B.Mašpárková, J.Jaša, M.Kuda.

Na titulní stránce : Figurální výzdoba terry sigillaty
ze sídliště u Mušova.

Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejné.

Úvodní slovo.

Po vydání prvního "Přehledu výzkumů" Archeologického ústavu ČsAV, odbočky v Brně za rok 1957 se ukázalo, že našel živou odezvu nejen v Československu, nýbrž i u zahraničních badatelů. Takto mohlo naše pracoviště navázat čilé styky s různými ústavy a institucemi v zahraničí a prohloubit tak výměnnou službu, jež značně přispěla k obohacení ústavní knihovny a to zejména proto, že jiných výměnných možností nemáme. Aby byly informace snadněji přístupné jsou v tomto ročníku rozšířena resumé a některé příspěvky uveřejněny celé v cizím jazyce. Na druhé straně chceme stručnou formou podat obraz naší výzkumné činnosti v terénu i vlastní teoretické práce za rok 1958, i když v některých případech není zpracován náleзовý materiál laboratorně.

Dr. Josef Poulík,
ředitel odbočky

Einleitende Worte.

Nach der ersten Ausgabe von "Přehledy výzkumů" /Übersicht der Ausgrabungen/, der Archäologischen Anstalt der Akad. der Wissenschaften, Zweigstelle in Brno, im Jahre 1957 zeigte es sich, dass diese ein lebhaftes Echo nicht nur in der Tschechoslowakei, sondern auch bei ausländischen Wissenschaftlern hervorrief. So konnte unser Arbeitsplatz einen regen Verkehr mit verschiedenen Anstalten und Institutionen im Auslande anknüpfen und den Austauschdienst verstärken, der zur Bereicherung der Anstaltsbücherei bedeutend beitrug dies hauptsächlich deshalb, weil wir keine andere Austauschmöglichkeiten besitzen. Um die Informationen zugänglicher zu gestalten, sind in diesem Jahrgange die Resumés und einige Beiträge nur in fremder Sprache abgefasst. Auf anderer Seite wollen wir in bündiger Form ein Bild unserer Grabungstätigkeit im Terrain und auch der eigentlichen theoretischen Arbeit im Jahre 1958 geben, auch wenn in einigen Fällen das Fundmaterial im Laboratorium noch nicht verarbeitet ist.

Dr. Josef Poulík,
Direktor der Zweigstelle

O b s a h :

		Str.	Tab.
J. Poulík	Úvodní slovo.	3	
	<u>I. Soustavné a větší výzkumy.</u>		
B. Klína	Die paläolithische Siedlung bei Pavlov.	7	1
B. Klína	Zjišťovací výzkum v jeskyních Morav. Krasu.	9	2
R. Tichý	Die Siedlung mit Volut-und mährischer bemalten Keramik in Mohelnice na Mor.	11,14	3,4
A. Medunová	Hrob lidu s keramikou zvoncovitých pohárů z Lechovic.	16	5
A. Medunová	Výzkum eneolitické osady na Starých Zámcích v Brně-Lišni.	18	6
J. Ondráček	Únětické hroby ze Šebetova.	20,21	7
K. Tihelka	Grabung an der Anhöhe Cezavy bei Blučina.	23-26	8
K. Ludíkovský	Pravěký tkalcovský stav v Tučapech u Vyškova.	28	9
K. Ludíkovský	Žárové hroby s kulturou velatickou u Velkých Němčic.	30	10
J. Říhový	Kostrové hroby středodunajské mohylové kultury v Klentnici u Mikulova.	32	11
J. Říhový	Žárové pohřebiště z mladší a pozdní doby bronzové v Oblekovicích na Znojensku.	34	
J. Říhový	Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice.	35	
Z. Trnáčková	Zachraňovací výzkum na lužickém sídlišti v Uhrčicích.	36,38	12,13
J. Pavelčík	Sídliště lidu se slezskou kulturou v Úvalně.	40	
J. Nekvasil	Eine Begräbnisstätte der Urnenfelder- kultur in Moravičany.	41,43	14,15
J. Nekvasil	Zachraňovací práce na popelnicovém pohřebišti v Mohelnici.	45	16,17
J. Meduna	Zachraňovací výzkum v Hodonicích.	49-50	
J. Meduna	Výzkum laténského sídliště v Klentnici.	51	18
I. Peškař	Sídliště z doby římské v Křepicích.	53,55	19,20
R. Tichý	Objekt se slovanskou keramikou pražského typu v D. Věstonicích.	57	
J. Poulík	Další výzkum v Mikulčicích.	58-59	
R. Tichý	Slovanské pohřebiště a sídelní objekt v Dolních Věstonicích.	60-61	21
E. Šrámková	Výzkum slovanského pohřebiště v Josefově.	63-64	22

		Str.	Tab.
J.Nekvasil	Nový slovanský hrob v Moravičanech.	66	23
M.Stloukal	Anthropologický rozbor kostry z Moravičan.	68	
J.Pavelčík	Slovanská pohřebiště u Fulimova.	69	
Č.Staňa	Slovanský výzkum na Starých Zámcích u Líšně.	70-72	24
B.Novotný	Nález skladu železných nástrojů na hradišti "Pohansko" u Nejdku.	74,76,78	25-27
B.Novotný	Záchranný výzkum hradiště "Hrůdy" u Sudoměric na Mor.	80-81	
J.Král	Eine vorläufige Mitteilung über die slawische Besiedlung in Úvalno.	82	28,29
K.Ludikovský	Slovanský kostrový hrob v Marefách u Bučovic.	85	
Č.Staňa	Středověké sídlištní jámy v Šaraticích.	86	30
<u>II. Zachraňovací a drobné výzkumy.</u>		Str.	
Č.Staňa	Činnost záchranné služby v roce 1958.	89	
A.Medunová	Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v Archlebově.	90	
J.Ondráček	Hrob se šňurovou keramikou z Měnína.	90	
J.Ondráček	Výzkum pohřebiště a sídliště lidu zvoncovitých pohárů v Lechovicích.	91	
J.Ondráček	Hrob kultury zvoncovitých pohárů ve Vyškově.	91	
J.Meduna	Nález skrčené kostry v Moravském Žižkově.	92	
J.Meduna	Únětická jáma v Opatovicích.	93	
R.Tichý	Zachraňovací výzkum v Moravičanech.	93	
J.Pavelčík	Nový nález z období lužické kultury v Oldříšově.	94	
J.Pavelčík	Sídliště lidu popelnicových polí v Malých Hošticích.	94	
J.Nekvasil	Další nález z období lužické kultury na Boskovsku.	95	
K.Ludikovský	Zjišťovací výzkum na laténském sídlišti v Blučině. Tab. 31.		
J.Pavelčík	Pec z období římského imperia u Drslavic.	97	
Z.Trnáčková	Zjišťovací výzkum v Hulíně.	97	
Č.Staňa	Slovanský kostrový hrob z hradiště "Gradca" u Rudimova.	97	
M.Stloukal	Anthropologický rozbor kostry z polohy "Gradca".	98	
B.Novotný	Výzkum základů kostela sv.Trojice v Mor.Krumlově.	99	

		Str.
B. Novotný	Záchranný výzkum v Doubravníku u Tišnova.	99
J. Nekvasil	Kostrové hroby ve Stařechovicích.	101
J. Nekvasil	Zjištění nového sídliště v Jabloněanech.	101
J. Pavelčík	Pokračování záchranného výzkumu v pískovně u Brumovic.	102
J. Pavelčík	Záchranný výzkum u Uherského Brodu.	103
J. Král	Zpráva o drobných zachraňovacích akcích expositury v Opavě.	104
I. Peškař	Zachraňovací výzkum na sídlišti z doby římské u Mušova. Tab. 32.	105
Č. Staňa	Seznam výzkumů ústavu v roce 1958.	108
Č. Staňa	Mapka výzkumů v roce 1958.	110

Die paläolithische Siedlung bei Pavlov, Bez. Mikulov.

Bohuslav Klíma

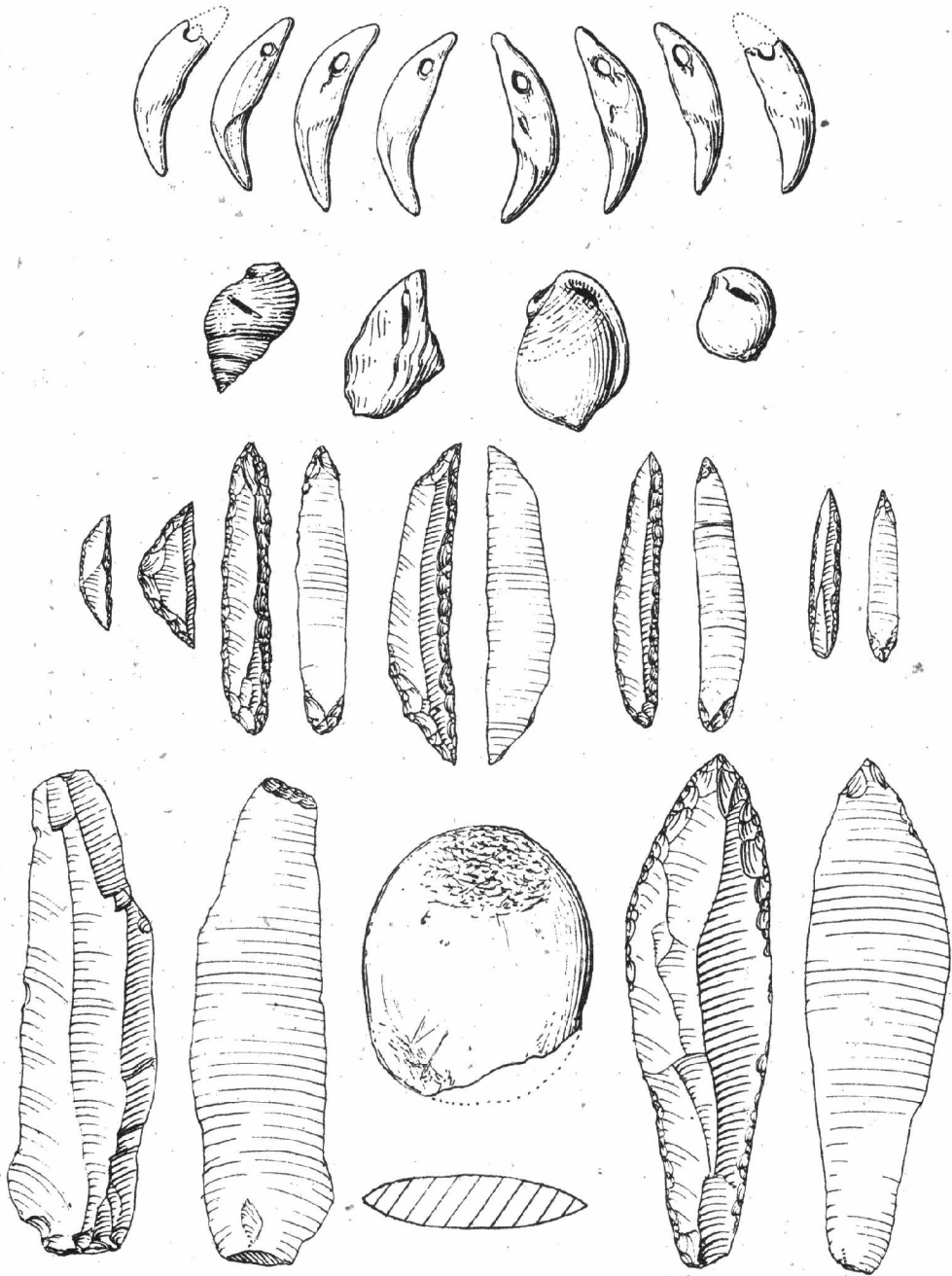
Im Jahre 1958 wurde die Erforschung der paläolithischen Station bei Pavlov nur in geringem Ausmasse vorgenommen. Die Grabung auf einer Fläche von 36m² knüpfte auf die früheren Abdeckungen, die den westlichen Rand der Siedlung verfolgten, an. Diese Fläche wurde mit besonderer Rücksicht auf die internationale Kommission, die im Frühjahr nach Gánovce berufen wurde / H. Vallois, V. P. Jakimov, E. F. Zeuner, F. Pax /, auf heufige Besuche aus den weitesten Kreisen der Öffentlichkeit und auf Gäste aus dem Auslande / H. Delporte, E. Westerby u. a. / besonders nach Beendigung des internationalen Kongresses in Hamburg abgedeckt.

Auf der erforschten Fläche haben sich wieder Spuren der Bewegung von zerweichter Erde in allen Schichten der Tundraphase W3 und besonders Merkmale der Kryoturbation im Horizonte ihrer Ausmündung, erhalten. Diese Erscheinungen erreichten an manchen Stellen eine grosse Stärke und verursachten auch eine Verschiebung von grossen Mammutknochen, die sie sogar steil aufrichteten und in höheren Lagen diese horizontal zermalmten. Wenn wir auch die Sonde ausserhalb des zentralen Areales der Siedlung geöffnet hatten, gewannen wir aus der Kulturschicht einige bemerkenswerte Funde, welche besonders rings um zwei offene Feuerstellen konzentriert waren. Das Fundprotokoll erreichte eine Nummer von 1300 Ordnungsnummern von Stein- und Beinwerkzeugen und verschiedenen Geräten und Schmuckgegenständen. Die Gesamtzahl an Silexen überschritt 7600 Stück. Von bemerkenswerteren Funden kann man auf einige sehr interessante Typen mikrolithischer Steinindustrie geometrischer Form aufmerksam machen, welche einerseits Bestandteile von Scheiden zusammengesetzter Waffen, andererseits kleine Pfeilspitzen waren. Es wiederholten sich wieder Disken, die durch das Abschleifen buntgefärbten Kalksteingerölles gefertigt wurden. Nach den Abnutzungsspuren dienten sie zur Abspaltung von Klingen und zur Zubereitungsretouche von Werkzeugen. Sie ähneln den Disken aus dem Grabe Brno II, mit welchen sie auch ganz dasselbe Material haben, wie auch jene von ukrainischen Stationen Kostjenki IV-Alexandrovka. Ausser vereinzelt Tierzähnen und Gehäusen tertiärer Muscheln, mit durchbohrten Öffnungen, ist ein Gesamtfund von 8 Fuchszähnen, die eine Halskette bildeten, zu erwähnen. Das Bruchstück eines Rentiergeweihes, mit einer breiten kreisförmigen Öffnung, diente als Haftel einer Fellkleidung. Zu den bedeutsamen Funden gehören weiter Reiber und Spitzen aus Mammutstosszähnen, Fragmente einiger wenigen Geräte aus Bein und Rentiergeweih, von denen auch manche verziert sind. Zu anthropologischen Funden aus den letzten Jahren kam neulich ein Milchzahn dazu.

Das heutige Jahr brachte also nicht viele Funde, doch hatte es wieder den Blick auf den westlichen Teil der Siedlung um wichtige Erkenntnisse erweitert und vermehrte auch die einzigartige und reiche Sammlung aus der Siedlung um einige bemerkenswerte Stücke.

- - -

Výzkum paleolitické stanice u Pavlova pokračoval v r. 1958 jen menší sondou, odkrytá zvláště pro mezinárodní komisi a četné návštěvy. Poskytla jen opakující se nálezy a nálezové okolnosti při západním okraji sídliště.

Pavlov. - *Schmuckgegenstände und Silexe
aus der paleolithischen Siedlung.*

Zjišťovací výzkum v jeskyních Moravského Krasu.

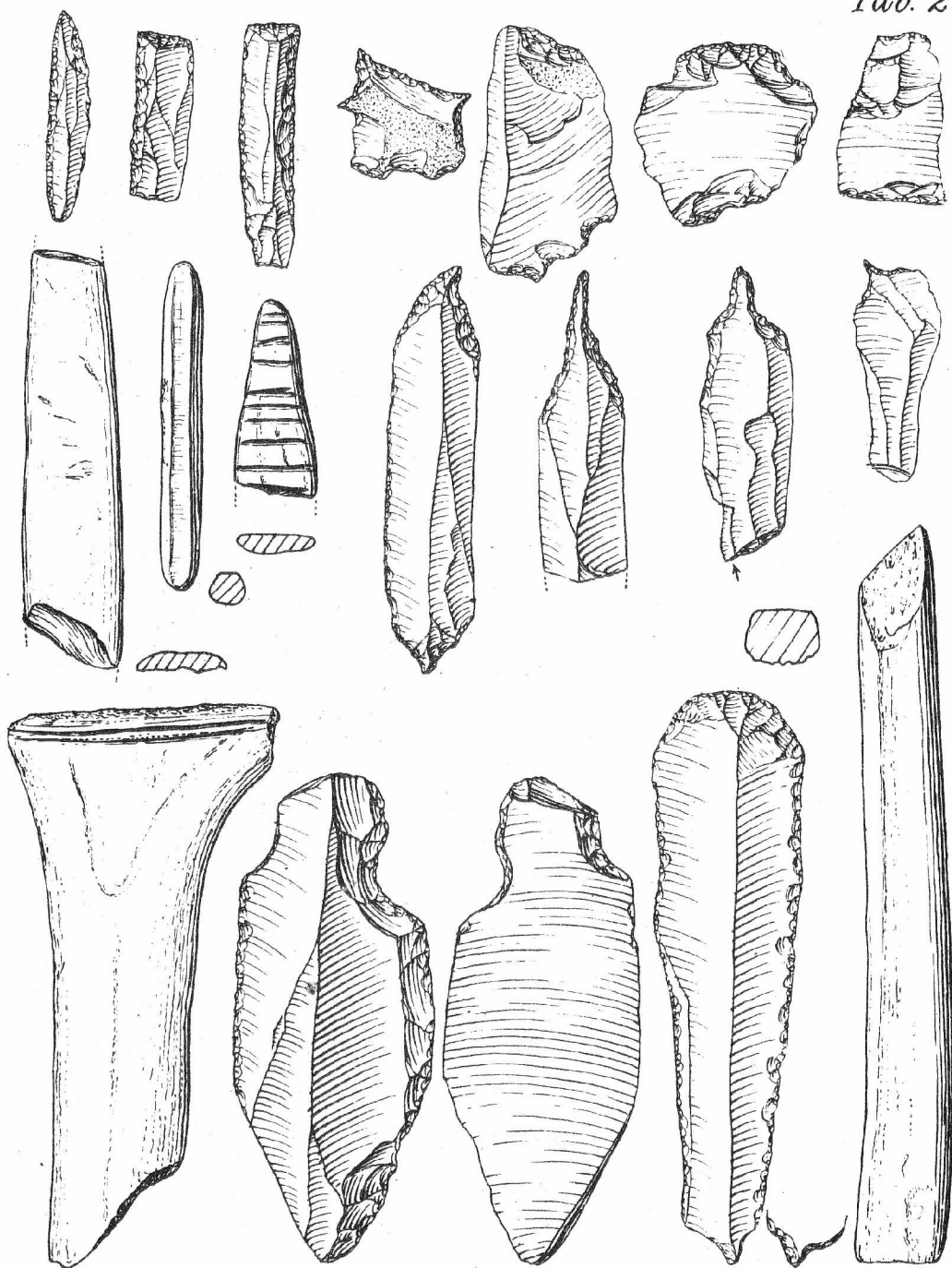
Bohuslav Klíma

V jižní části Moravského Krasu podnikl ústav dvě drobnější akce. Prvou z nich před malou dutinou "Pod vyhlídkou" vysoko v levém břehu Říčky u nejvyšší smyčky silnice z Ochoze do Hostěnic. Minulého roku jsme zde zachytili v neporušené spraši jednu patinovanou čepelku a dva odštěpky. Nálezy vedly k předpokladu, že velmi příznivé prostředí se stalo útočištěm lovců z konce doby leďové /mandalénien/. Zjišťovací práce však tuto nepotvrdily, neboť poskytly z téže vrstvy jen dvě další paleolitické čepelky, několik kostí a jednoduchý profil odkrytých vrstev /humosní, temně zbarvený recentní horizont; hnědá těžká sprašová hlína; čistá šeděokrová spraš/.

Druhý úkol znamenalo dokončení výzkumu jeskyně Hadí, těsně pod známou Pekárnou /Mokrá/, který jsme zahájili v roce 1953. Letošního roku jsme prošetřili zbylé části před vchodem, odkud jsme odklidili značnou kubaturu kamenitých sutí. V. Gebauer, který vedl přímo tyto práce, pak vytěžil plošným způsobem utržky magdalénienské nálezové vrstvy uprostřed plošiny a pak při skalní stěně pokračující západním směrem k Pekárně. Stratigrafické okolnosti vytvářejí jednoduchý vrstevní sled. Silně humosní, temně zbarvená povrchová vrstva dosahuje u skalních stěn značné mocnosti. Pokrývá dvě, barevně jen nepatrně odlišné polohy hnědých sprašových hlin. Svrchní z nich obsahuje zlomky pravěké keramiky z různých období a spodní při své basi četnou magdalénienskou industrii. Nálezovým horizontem je však ještě i nejsvrchnější část podložní spraše W3. V dosahu splachů od Pekárny se pak vklínuje do sprašových vrstev šterkopískový materiál, přemístěný sem patrně v tundrové fázi W3 a nebo již během W2. Pod ním pokračují až na pevný podklad sprašové hlíny. Poskytly čtyři křemenné uštěpy a zlomky zvířecích kostí, jako doklady staršího paleolitického osídlení. Stratigrafická pozorování ztížily značně velké balvany, které s hojnou sutí prostupovaly všechny vrstvy. Před jeskyní spočíval nehluboko na skalnatém dně dětský pohřeb ve skrčené poloze na pravém boku s jemnou bronzovou spirálou pod bradou, avšak bez možnosti bližšího datování. Kromě četných zvířecích kostí, převážně koně a soba, a několika zlomků kostěného náradí, přinesl výzkum poměrně početnou /258 vytríděných nástrojů a 219 odštěpků/, typologicky čistou a pestrou kamennou industrii, stratigraficky dobře podloženou. V tom tkví jeho hlavní význam. Industrie zahrnuje řadu různých vrtáčků, serií odštěpovačů, čepelky s obitým bokem, plochá škrabadla, četná rydla, jemné nože, kombinované nástroje a pod.

- - -

Im südlichen Teile des Mährischen Karstes wurden von der Anstalt vor dem Eingange zur kleinen Höhle "Pod vyhlídkou" bei Hostěnice Feststellungsarbeiten vorgenommen, bei denen man jedoch nur fünf kleine paläolithische Absplisse fand /Magdalénien/. Nachher wurde die Grabung in der Höhle Hadí, knapp unter der bekannten Pekárna /Backofenhöhle/ bei Mokrá beendet. Die Fundschichte mit Magdalénien beinhaltete hier genug Stein- und Bruchstücke von Beinwerkzeugen.

Hadí jeskyně - nálezy z magdalénienské
kulturní vrstvy.

Die Siedlung mit Volut- und mährischer bemalten Keramik
in Mohelnice na Mor., Bez. Zábřeh.

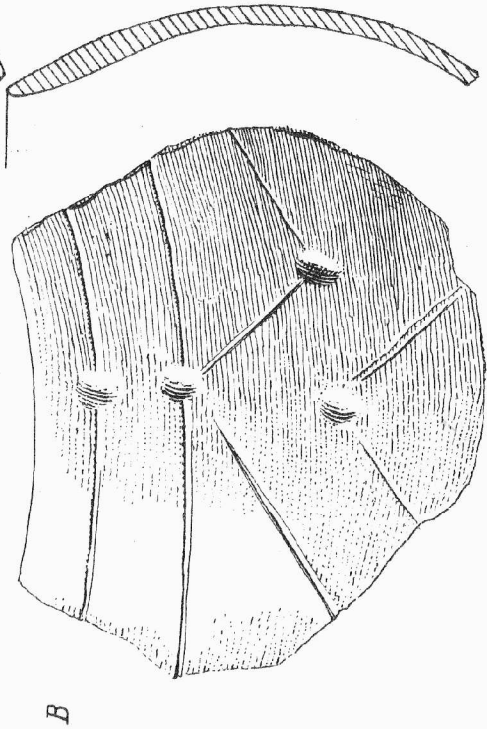
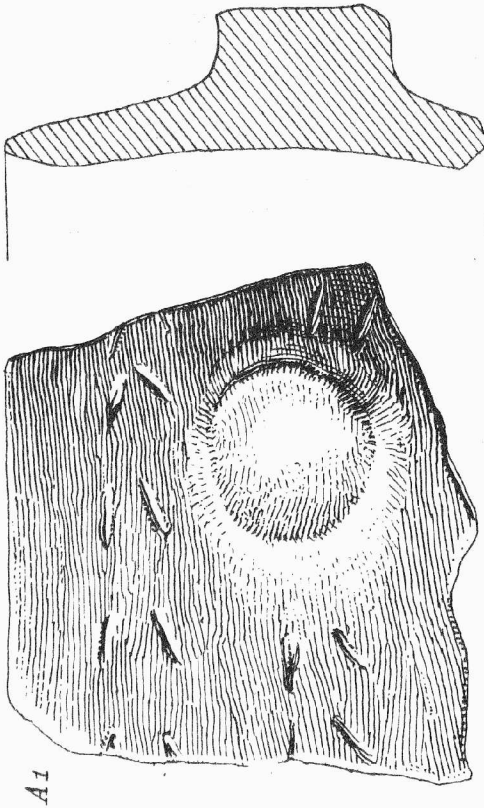
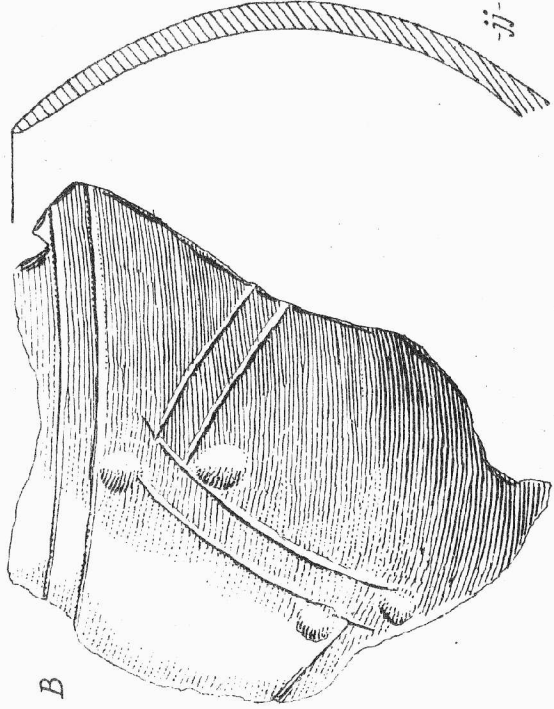
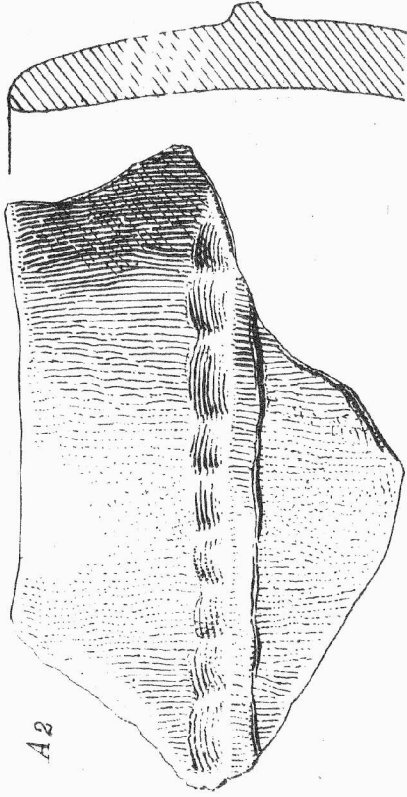
Rudolf Tichý

In der vierten Saison knüpften wir an die westliche und nördliche Seite der Ausgrabung von Jahre 1956 an. In der Zeit vom 11.8.-15.11. legten wir, in einer 10m breiten Sonde, eine Gesamtfläche von cca 700m², durchschnittlich in eine Tiefe von 50cm, frei. Die Abdeckung wurde in der üblichen Weise in 5cm Horizonten vorgenommen. Ähnlich, wie in den vorigen Jahren, gehörte in diesem die grösste Menge der Funde, einerseits der Volutkeramik, andererseits der jüngsten Phase der mähr. bemalten Keramik /ohne Bemalung/ an. Es kamen auch einige Bruchstücke von Glockenbechern und wenige Scherben, die der Bükkerkeramik gleichen, vor.

Die Besiedlung mit Volutkeramik ergab den westlichen Teil der Hütte I, die wir bereits im Jahre 1956 festgestellt hatten. Ihr rechteckiger Grundriss ist durch fünf längliche Reihen von Pfostenlöchern gebildet, die wir in einer Länge von cca 25m und einer Breite von 5-6m entdeckten. Ihre Längsachse ist in SO-NW Richtung orientiert. Längs der westlichen Seite dieser Hütte verlaufen, in derselben Richtung, zwei Rinnen /Gräbchen/. Eine von ihnen, welche mit einer rundlichen Grube, auf deren Boden sich Reste einer Feuerstelle befanden, verbunden ist, liegt gegenüber einer ähnlichen, die wir auch an der Ostseite der Hütte entdeckten. Eine übereinstimmende Situation stellten wir ebenfalls bei der Hütte II fest. Der Zweck dieser Gräbchen lässt sich nicht eindeutig erklären. Vielleicht handelt es sich hier um einfache Dörrhäuser, Räucherammern oder Wärmeeinrichtungen. Ausserhalb der Hütte I befinden sich auch die Volutobjekte O30 und O31, die sich auf der gereinigten Fläche als grosse Komplexe von unregelmässiger Form zeichneten. Erst nach Ausnehmen der dunklen Füllung in eine Tiefe von cca 20cm, zerlegten sie sich in mehrere ovale oder rundliche, ziemlich tiefe Gruben, die gewiss chronologisch verschieden sind. In einer von ihnen befand sich eine umfangreiche Feuerstelle mit grösseren Stücken von gebranntem Lehm und eine Schichte Ton mit stark beigemengtem Graphit. Hinter der Nordwand der Hütte I verliefen, in cca 18m Länge, vier parallele Reihen von Pfostenlöchern, die scheinbar einem anderen Bau- Hütte IV-angehören. Ihr Grundriss lässt sich nicht ganz präzis begrenzen. Auf der Fläche, die an den Nordrand der Grabung 1956 anknüpft, entdeckten wir, in einer Länge von 6m, fünf Reihen von Pfostenlöchern, die scheinbar eine Fortsetzung des Grundrisses der Hütte II sind.

In den Volutfunden überwiegt wie üblich die Keramik, welche durch eine ganze Formenskala, von kugelförmigen Gefässen oder halbkugelförmigen, über doppelkonische, schüssel- und flaschenartige bis zu birnenförmigen, repräsentiert ist. In der Verzierung finden wir Ornamente mit Nagel- oder Fingergrübchen /Muster A1/, die manchmal eine plastische Leiste bilden /A2/, geritzte Linien mit Grübchen /B/, breitere tiefe Linien ohne Grübchen /C1/, kurze eingeritzte Linien, welche unregelmässig die ganze Oberfläche des Scherbens bedecken /C2/, kleine Furchen mit vorgeritzten Linien /D1/, dieselben ohne Vorritzung /D2/, vereinzelt Streifen, die

Tab. 3.

Mohelnice na Moravě ~ Volutkeramische Scherben aus der Siedlung. ~ cca 1:1.

mit Stichen oder kleineren Furchen ausgefüllt sind /E/ - Siehe Abb.1.2. Sehr häufig vertreten sind Gefässe, die aus graphitiertem Lehm hergestellt sind, oder mit Graphit überzogen sind. Aus der Steinindustrie gibt es nur wenige Geräte oder Bruchstücke von diesen, ebenfalls die Sillexindustrie ist gering vertreten.

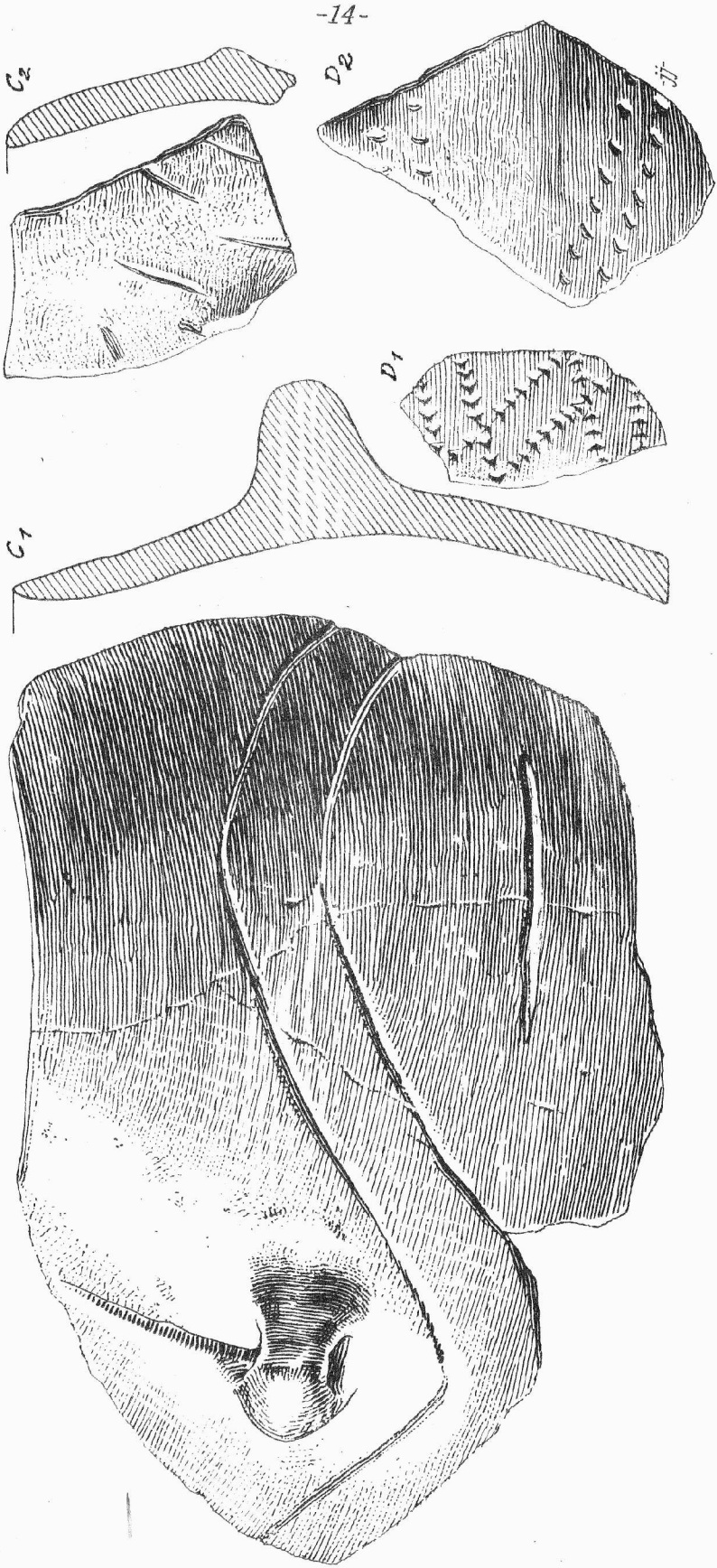
Die Besiedlung mit der jüngsten Phase der mähr.bemalten Keramik trafen wir hauptsächlich im südlichen Teil der abgedeckten Fläche an. Besondere Aufmerksamkeit ist dem Objekt 029, am westlichen Rande der Ausgrabung, zu schenken: in einer Tiefe von cca 30cm deckten wir einige Scherbengruppen der mähr.bemalten Keramik, grössere Steinunterlagen und zwei parallele Streifen gebrannten Lehm, in einer Breite von 30-40cm und in der Länge von cca 5m, die in der Richtung SO-NW orientiert sind, ab. Sie sind ungefähr 3m voneinander entfernt. Senkrecht zu ihnen verläuft an der Nordseite ein ähnlicher, nicht zusammenhängender Streifen, der noch weiter westlich in die unabgedeckte Fläche führt. Beim südlichen Ende des östlichen Streifens konnten wir feststellen, dass sich 15cm tiefer, ein schmales Gräbchen mit Pfostenlöchern befindet, das man noch unter dem gebrannten Lehm verfolgen kann. Dieses durchschneidet dabei Volutkeramische Gruben, deren Umrisse in der gleichen Tiefe sichtbar waren. Spuren von Pfostenlöchern sind ebenfalls unter dem westlichen und nördlichen Streifen gebrannten Lehm zu finden. Es handelt sich wahrscheinlich um einen Teil des Grundrisses der Hütte V, aus der Zeit der mähr.bemalten Keramik, die Lehmstreifen sind scheinbar der untere Teil destrukturierter Wände. An der Aussenseite des westlichen Lehmstreifens befand sich, ungefähr in der Tiefe von 140cm, auf dem Boden einer birnenförmigen Grube, eine Feuerstelle oder Backofen.

Die Ausgrabung 1958 brachte also einen weiteren Blick auf den Gesamtbau der Siedlung mit Volutkeramik. Sie vertiefte unsere bisherigen Beobachtungen, so z.B. das Vorkommen von Gräbchen, welche mit Gruben, auf deren Boden sich Feuerstellen befinden, zusammenhängen; ihre Funktion konnte jedoch nicht zufriedenstellend erklärt werden. Auch diese Frage wird man weiter verfolgen müssen. Die Berechtigung für Ausgrabungen auf grossen Flächen wurde wieder unterstrichen und es zeigte sich auch diesmal, dass man eine Siedlung nicht als chronologische Einheit betrachten kann. Als neue Erkenntnis ist die Hütte V aus der Zeit der mähr.bemalten Keramik, die von den Volutbauten abweicht. Die Superposition dieses Objektes über den Volutgruben ist auch ein Beitrag zur relativen Chronologie des Neolithikums.

- - -

Sídliště s volutovou a moravskou malovanou keramikou v Mohelnici na Mor., o. Zábřeh. Ve čtvrté sezoně jsme otevřeli plochu cca 700m², průměrně do hloubky 50cm. Osídlení s volutovou keramikou jsme sledovali odkrytím západní části chaty I, zjištěné již v r. 1956. Opět se vyskytly žlaby ustíci do jam s ohništi. Jejich funkci nelze jednoznačně vysvětlit. Kromě chaty I jsme zachytili kúlové jamky jiné stavby - chata IV a pravděpodobné pokračování chaty II. K osídlení s nejmladší fází mor.malované keramiky patří zatím neúplný půdorys chaty V, s destrukcí mazanícových stěn, zachovaných ve spodní části.

Tab. 4.

-14-

cca 1:1.

Mohelnice na Moravě - Volutkeramische Scherben aus der Siedlung.

Hrob lidu s keramikou zvoncovitých pohárů z Lechovic.

Anna Medunová-Benešová

Dne 16. ledna 1958 objevil laborant ústavu P. Ondráček severozápadně od obce Lechovice /okr. Znojmo/ po pravé straně silnice z Lechovic do Práčů hrob lidu s keramikou zvoncovitých pohárů. Hrobová jáma měla obdélný půdorys se zaoblenými rohy /242x120 cm/. Stěny jámy spadaly kolmo k rovnému dnu, které leželo v hloubce 105 cm pod povrchem. Kostra dospělého jedince, uložená na pravém boku hlavou k jihu, měla nohy mírně pokrčeny a ruce zkříženy na prscu. Na levé spánkové kosti byly tři zlomky obdélníkovité měděné proinuté destičky s otvory na kratších stranách. Kolem krku měla kostra náhrdelník z jantarových korálek. Podél levého předloktí ležela řada 19 kostěných knoflíků s V-vrtáním. Dalších 5 kusů těchto knoflíků bylo roztroušeno na hrudi. U nohou stály dvě mísy s rozšířeným okrajem, v jedné z nich dva džbáněčky, za pánví větší hrnec vejčitého těla a džbánkovitý hrnek. Dvě sondy, vedené severně a jižně od hrobu, zachytily stopy zahloubení, které mohly být zbytekem okrouhlého příkopu kolem hrobové jámy. Pro nepříznivé počasí jsme však nemohli okolní plochu otevřít. Pozdější výzkum J. Ondráčka východně hrobu nepotvrdil existenci příkopu. Podle zjištění M. Stloukala byla pochována v hrobě žena ve věku 50-60 let, střední postavy, silně dolichokranní, jednoznačně nordického typu.

Vybavením se řadí lechovický nález k nejbohatším hrobům svého druhu na území Moravy. Měděná destička tvořila zřejmě ozdobu jako součást účesu nebo pokrývky hlavy. Vzácný svou úplností a zachovalostí je jantarový náhrdelník z plochých kosočtverečných korálek, korálek nepravidelně protáhlého tvaru, jantarových knoflíků s V-vrtáním, kulatého korálku s excentrickým povrchem a jednoduchých kroužků. Ploché korálky téhož typu jako lechovické byly nalezeny ve Slapanicích /J. Skutil, ZML-I, 1941/a v Lhánicích /L. Hájek, AR-III, 1951/. Poloha kostěných knoflíčků s V-vrtáním svědčí pro to, že mrtvá měla knoflíčky našity na levém rukávu jako ozdoby a že nesloužily k zapínání. Celkový charakter nálezů dovoluje zařadit lechovický hrob do mladšího období kultury zvoncovitých pohárů.

- - -

Nordwestlich der Gemeinde Lechovice, Bez. Znojmo wurde ein Grab der Glockenbecherkultur ausgegraben /Ausmass 242x120cm, Tiefe 105cm./ Es beinhaltete das Skelett einer Frau im von 50-60 Jahren, stark dolichokran. Auf der linken Schäfe hatte die Tote ein kupfernes verbogenes Plättchen mit Öffnungen auf den kürzeren Seiten, um den Hals ein Halsband aus Bernsteinkorallen. Längs des Unterarmes lag eine Reihe von 19 beinernen Knöpfen mit V-Durchbohrung. Fünf weitere Knöpfe waren am Brustkorb verstreut. Zu Füßen standen zwei Schüsseln, deren Rand verstärkt, gerade abgeschnitten und unverziert war, in einer von ihnen zwei Krüglein. Hinter dem Hüftbecken ein grösseres Gefäss mit eiförmigem Körper und ein krugförmiger Topf.

Lechovice
hrob kultury zvoncovitých
pohárů

Výzkum eneolitické osady na Starých Zámčích v Brně-Lišni.

Anna Medunová-Benešová

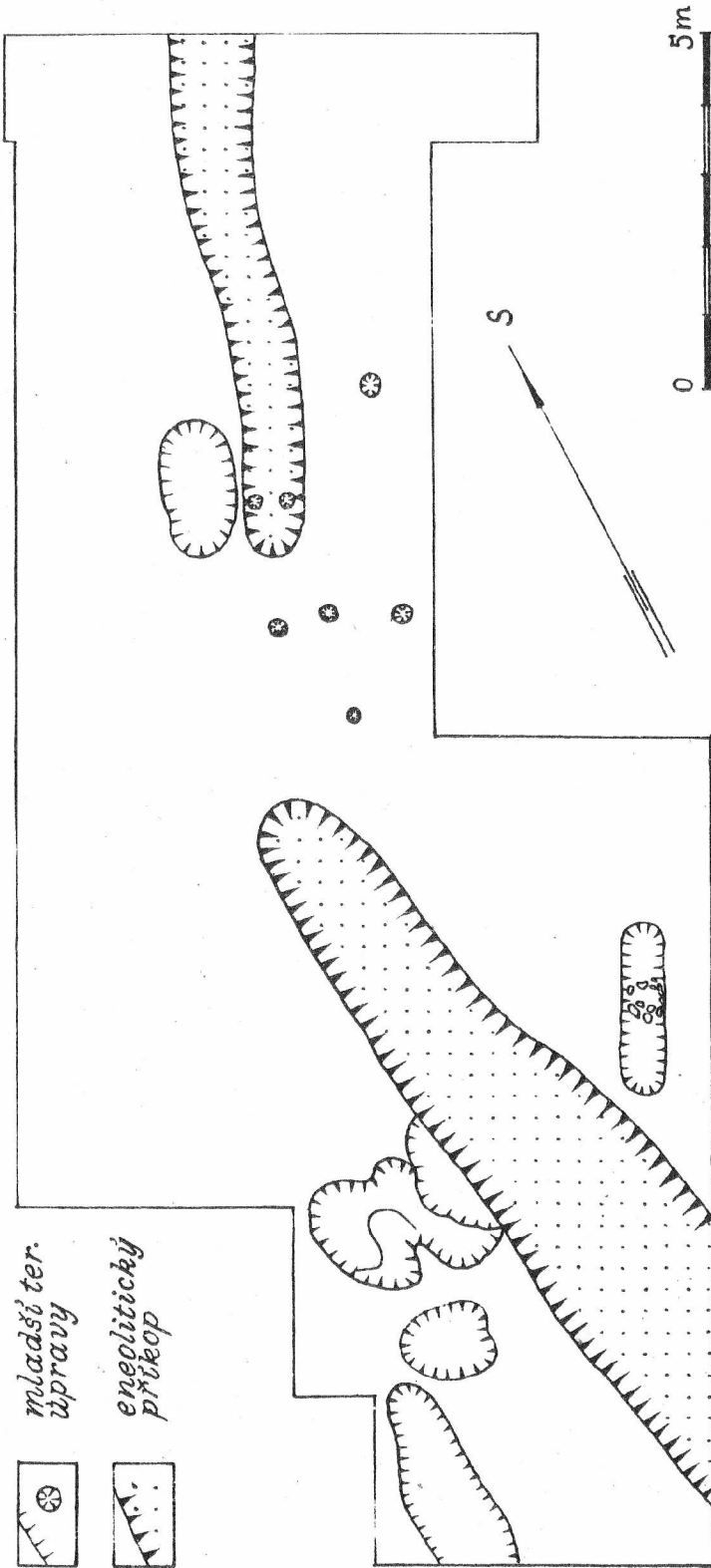
Úkolem letošního výzkumu eneolitické osady na Starých Zámčích u Líšně bylo sledovat dále loni zachycený příkop a zjistit jeho průběh, a alespon na jedné straně jeho napojení na svah osídlené plochy. Tentokrát jsme se soustředili na severní křídlo příkopu. V této části se zahluboval stejně jako loni do sterilního hlinitopísčitého podloží, dále k severu se pak podloží postupně měnilo v hrubě šterkovité. Plošně byl příkop odkryt výkopem o 175 m², dále k severu se jej podařilo zachytit jen dvěma sondami a to už poměrně velmi mělko. V třetí, nejsevernější sondě se už vůbec nerýsoval. Ukázalo se, že při okraji osídleného prostoru kde se terén mírně zvedá, byl příkop zachycován pluhem a na nejvyšším bodě úplně odorán. Podle jeho celkového směru je však možno dosti přesně odhadnouti místo, kde navazuje na okraj sídelní plochy /viz plánek/. V jednom místě /čtverec LL - VI/ jsme zachytili přerušeni příkopu, které je zřejmě vstupem do ohrazeného prostoru. Oba oblé konce příkopu tvořily jednoduchý vchod o šířce 340 cm. Čtyři kůly, které se vyrýsovaly na ploše vchodu, nelze určit, v nejzápadnějším z nich byl slovanský střep. Výplň příkopu odpovídá úplně situaci, zjištěné lonským výzkumem /dvě fáze zaplavení/. Změnila se pouze struktura materiálu výplně. V oblasti vchodu a dále k severu je silně šterkovitá, což je v této části dáno odlišným podložím. Za zmínku stojí, že přerušeni příkopu leží právě proti prohlubni, která je na povrchu dobře znatelná a která směřuje k severovýchodnímu rohu sídelní plochy, kudy se zřejmě již v nejstarších dobách sestupovalo k vodě. Ve slovanském období byla v tomto místě zbudována brána, od níž vede dolů do údolí cesta dodnes velmi dobře sledovatelná. Zmíněnou prohlubni od severovýchodního rohu sídelní plochy ke vchodu do eneolitického hrazení nepochybně vedla cesta. Výzkum jižní části příkopu byl ponechán na další sezonu.

- - -

Eine Nachricht über die eneolithische Siedlung in Staré Zámky bei Brno-Lišen. Mit der Grabung im Jahre 1958 wurde der im vorigen Jahre erfasste Graben in nördlicher Richtung weiter verfolgt. Auf der abgedeckten Fläche zeichnete sich die Unterbrechung des Grabens in einer Breite von 340cm ab, die offensichtlich den Eingang des umzäunten Raumes bildete. Durch eine Vertiefung, die auf der Oberfläche deutlich sichtbar ist, führte vom nordwestlichen Eck der Siedlungsfläche /von wo man in das Tal zum Wasser herabstieg/, zum Eingange der eneolithischen Umzäunung, ein Weg.

Tab. 6.

Staré Zámky ~ Část výzkumu v r. 1958.

Únětické hroby ze Šebetova, okr. Boskovice.

Jaromír Ondráček

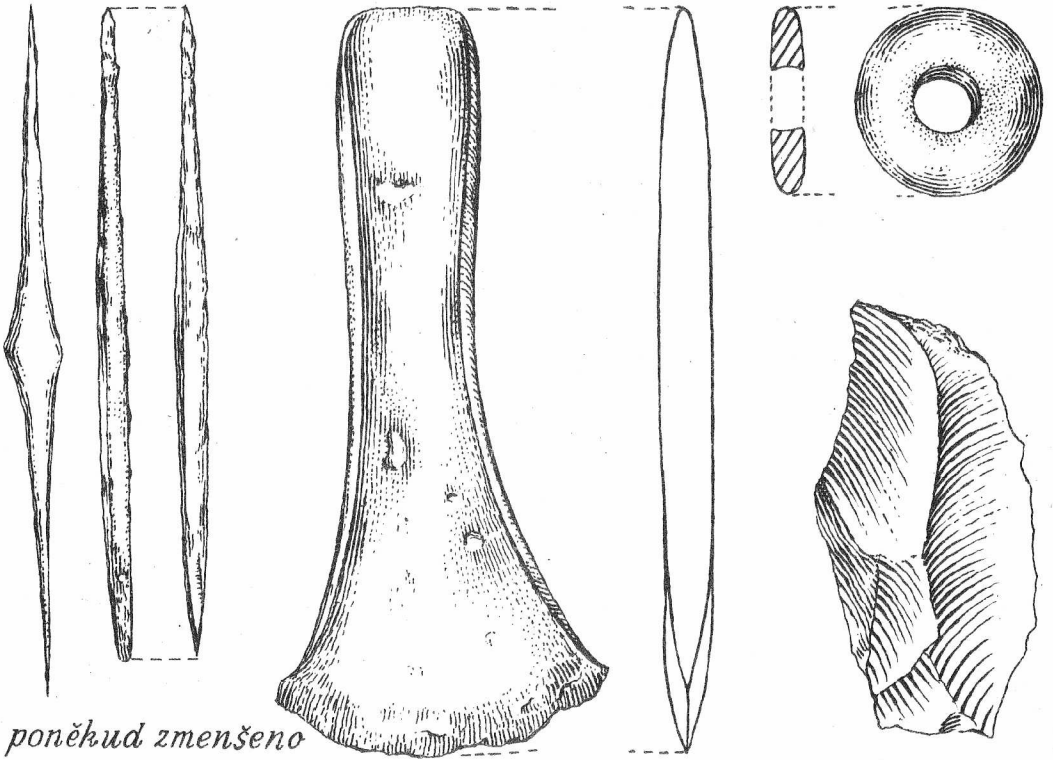
V polovině června r. 1958. narušil J. Stříž při stavbě svého domku v trati "Kenicka" /parc. č. 910/ únětický hrob obložený vápencovými kameny. Nález vyzvedl a oznámil Archeologickému ústavu v Brně A. Ferulík. U skrčené kostry orientované hlavou k jihu našel koflík, misku, hřivnu s roztepanými a poškozenými konci, bronzovou jehlicí s oválnou terčovitou hlavicí, zlomky dvou manžetových náramků z tenkého plechu, zdobené rytým ornamentem, spirálovité trubičky z náhrdelníku, zlomky náramků z dvojitého drátu se stočenými konci a zlomek jehly. Druhý hrob, obložený kameny prozkoumali zaměstnanci AÚ ČSAV. Ležela v něm orbou poněkud poškozená kostra na pravém boku, hlavou k jihozápadu. U holeních kostí stála miska, v ní koflík a u chodidel osudíčko, bronzové dvojhroté šidlo a rohovecový nožik. Mezi rozrušenými kostmi trupu a horních končetin byla nalezena bronzová sekerka s lištami, bronzové dlátko a velký temné rudý jantarový korál.

Oba popsané hroby, stejně jako jiný, prozkoumaný zde A. Ferulíkem r. 1939^{1/} patří do období plně vyvinuté únětické kultury. Z nálezů si zaslouží pozornosti zejména manžetové náramky, t. zv. borotického typu, charakteristické pro dolnorakouskou a moravskou únětickou kulturu, datované J. Schránílem^{2/} a H. Mitschou-Märheimem^{3/} na počátek únětické kultury. V depotech a hrobech jsou však tyto náramky provázeny typickými mladšími bronzy, jako zdobenými puklicemi /Troubsko^{4/}, Neudorf^{5/}, dlátem s tulejkou /Bullendorf^{6/}, jehlicemi se zdobenou terčovitou hlavicí /Neudorf, Peigarten^{7/}, jehlicí s kroužkovou hlavicí a řetízkou /Trstěnice^{8/} a vyspělou únětickou keramikou. Také nález ze Šebetova svědčí pro zařazení manžetových náramků borotického typu až do mladšího únětického období. Ostatní keramický a bronzový inventář šebetovských hrobů představuje celkem běžné nálezy vyspělé únětické kultury. Vzácnější je jen velký jantarový korál, jehož nejbližší analogii lze uvést z Polska /Przysieka Polska/, kde byl nalezen v depotu s mladšími únětickými bronzami^{9/}. Jinak je jantar v moravské únětické kultuře poměrně vzácný a vyskytly se jen menší korály soudkovitých či válečkovitých tvarů^{10/}.

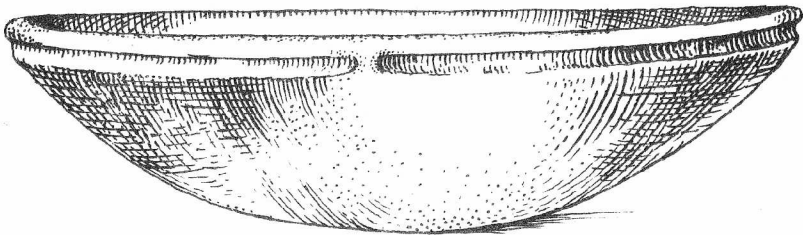
- - -

1/ A. Ferulík, Z dávných věků II, 1949, 225. 2/ J. Schráníl, Studie o vzniku kultury bronzové v Čechách. Praha 1921, 52. 3/ H. Mitscha-Märheim, Arch. Austr. VII, 1950, 14. 4/ I. L. Cervinka, Neubl. soupis v AÚ ČSAV Brno. 5/ J. Krahuletz, Jahrbuch f. Altertumskunde II, 1908, 220 a d. 6/ H. Mitscha-Märheim, l. c., 2 a d. 7/ J. Bayer, Prehistorica II, 1928, 3 a d. 8/ I. L. Cervinka, l. c. 9/ A. Knapowska-Mikolajczykowa, Fontes arch. Posn. VII, 1957, 72. 10/ K. Tihelka, PA. XLIV, 1953, 276.

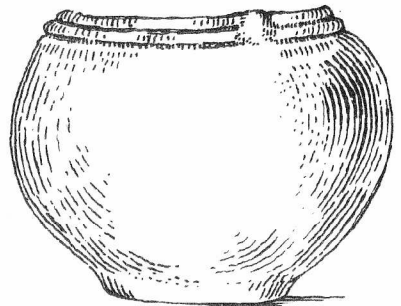
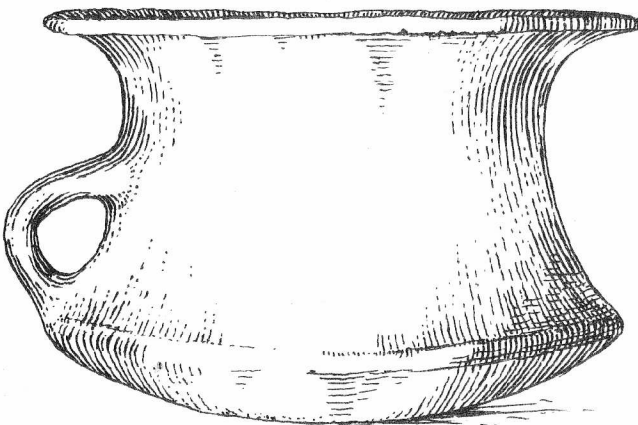
- - -

poněkud zmenšeno

1/2 skut. vel.

Šebetov · okr. Boskovice · Předměty z hrobu 2.

BK

Aunjetitzer Gräber aus Šebetov, Bez. Boskovice. Bei einem Häuserbau wurde ein aunjetitzer Grab, mit Steinpackung beschädigt. A. Ferulík konnte daraus eine Tasse, eine Schüssel, einen Barrenring, eine bronzene Scheibenkopfnadel, Bruchstücke verzierter Blechmanschetten aus dünnem Blech, Spiralröhrchen von einer Halskette, Bruchstücke eines Armbandes aus verdoppeltem Draht und Bruchstücke einer bronzernen Nadel, retten. Das zweite Grab durchforschten Angestellte der Archäologischen Anstalt. In diesem befand sich ein Hockerskelett, auf der rechten Seite liegend, mit dem Kopfe nach S-W orientiert und Kalksteinen umlegt. Beim Schienbein stand eine Schüssel, in ihr eine Tasse und bei der Fussohle ein kugeliges Gefäß, eine bronzene Ahle und ein Silexmesser. Zwischen den zerstörten Knochen des Rumpfes und der oberen Gliedmassen fand man eine bronzene Axt, einen bronzernen Meissel und eine grosse, dunkelrote Bernsteinkoralle. /Grabbeigaben des zweiten Grabes sind auf Tafel 7. abgebildet./. Die Gräber gehören in die Zeit der hochentwickelten Aunjetitzerkultur. Besondere Aufmerksamkeit verdienen sich die Blechmanschetten d. sog. "borotitzer Types", die für die niederösterreichische und mährische Aunjetitzerkultur charakteristisch sind und welche von J. Schráníl und H. Mitscha-Märheim in den Anfang der Aunjetitzerkultur datiert werden. In Gräbern und Depots sind jene aber von jüngeren Bronzen begleitet, wie z.B. verzierter Schildbuckel /Troubsko, Neudorf/, Meissel mit Tülle /Bullendorf/, verzierten Scheibenkopfnadeln /Neudorf, Peigarten, Nadeln mit Ringkopf und Kette /Trstěnice/ und entwickelter Aunjetitzer Keramik. Auch der Fund von Šebetov zeugt für die Einreihung der Manschetten des "borotitzer Types" in einen späteren Abschnitt der Aunjetitzerkultur. Die Bernsteinkoralle hat vorläufig auf mährischen Aunjetitzer Begräbnisstätten keine Analogien.

Grabung an der Anhöhe Cezavy bei Blučina.

Karel Tihelka

Die Grabung an der Anhöhe Cezavy bei Blučina im heurigen Jahre war hauptsächlich auf den übrig gebliebenen Teil des Befestigungsgrabens am Osthange der Anhöhe eingestellt, wo in den vorhergehenden Jahren bereits Grabungsarbeiten durchgeführt worden waren. Diesen Teil des Grabens blozulegen, war damals nicht möglich gewesen, da über diesen ein Feldweg führte, welcher zur Zeit nicht über den benachbarten Grund umgeleitet werden konnte. Die heurige Grabung wurde in den Sommermonaten durchgeführt und zwar auf einer Gesamtfläche von 14 x 5,50 m. Sie sollte frühere Erkenntnisse über die Art der Befestigung der Věteřover /Wietterauer/ Siedlung, sowie über die rätselhaften Menschenbestattungen der Velatitzer Siedlung an der Anhöhe Cezavy, welche in den oberen Schichten des Grabens zwischen Steinen des verstürzten Walles und unter diesem in den Jahren 1950-52 in der Gesamtzahl von ungefähr 200 entdeckt wurden, bestätigen und ergänzen. Es ist zur Genüge bekannt, dass die Schichten beider Siedlungen in Blučina übereinander liegen.

Die Velatitzer Schichte lag auch dort knapp unter der Oberfläche. Im nordwestlichen Teile der Grabungsfläche stiess man bereits in einer Tiefe von 10 cm, unter der heutigen Oberfläche, auf einen vereinzelt Menschenchädel, welcher mit dem Scheitel nach oben und mit dem Gesicht nach unten auf Asche und verbranntem Lehm lag. In der Umgebung befanden sich Bruchstücke grösserer, längsgerillter Gefässe und einige kleinere Steine. In der Steinschichte, im oberen Teile der Grabenverschüttung, befanden sich insgesamt 7 Bestattungen und eine weitere entdeckte man zwischen den Steinen in dem daneben sich befindlichen Grabenrande.

Der erwähnte Einzelschädel gehörte anthropologischer Beurteilung nach einem jungen Individium /Bestattung Nr.1/. Die Bestattung Nr.2/ neben dem Graben / enthielt zwischen den Steinen 2 unvollständige Skelette, deren Knochen disloziert waren. Der Schädel und die langen Röhrenknochen gehörten einer ungefähr 30 jährigen Frau an, welche auf der Hand ein nicht in sich geschlossenes Armband aus bronzenem Blech hatte. Unweit vom dem Armband lag eine schmale, vierkantige Ahle. Der Boden unter den Skeletten war mit kleinen Steinchen ausgelegt. Eine weitere Bestattung /Nr.4/, welche unter den Steinen, etwas weiter in der Richtung des südlichen Grabenprofils entdeckt wurde, stellt eine Kinderbestattung dar. Ein ungefähr vierjähriges Kind lag, mit ausgestreckten Füßen und an den Körper angelegten Händchen, auf dem Rücken. Der Scheitel des Schädels war gegen Osten orientiert, sodass das Gesicht nach Westen sah, nach welcher Richtung auch die Füße zielten. Diese Bestattung enthielt keinerlei Beigaben. Auch die Bestattungen Nr.3 und 5 gehörten jungen Individuen an. Begräbnis Nr.3, welches unter Steinen in Nachbarschaft der Bestattung Nr.4, aber noch etwas näher dem südlichen Grabenprofile sich befand, war durcheinandergeworfen. Der Schädel lag nicht beim Körper, sondern etwas weiter entfernt, gehört aber anthropologischer Beurteilung nach unweigerlich zu den übrigen Knochen. Das Frauenskelett Nr. 5 war in enger Hockerstellung begraben, in Rückenlage und die angezogenen Beine

senkten nach links ab. Die Hände waren in den Schoss gelegt. Den Hals zierte ein Halsband aus 28 grösseren, runden, weissen Glasperlen. Am Hinterhaupt hatte die Frau eine Spirale aus Bronzeblech, unzweifelhaft in Funktion einer Haarspange. Unweit von diesem Begräbnisse lagen die Skelettreste eines Huftieres /Füsse und Schulterblätter/. Die Bestattung Nr. 9, welche in gleicher Umgebung, jedoch etwas weiter in Richtung des westlichen Grabenrandes entdeckt wurde, enthielt blos den Schädel und einige Rippen. Der Schädel lag in südöstlicher Richtung, mit dem Gesicht gegen Nordwesten. Daneben lag in Hals- und Schulterhöhe ein Stein. Vor den Augenhöhlen lagen Schlackenstücke. Vorerwähnte Tierknochen lagen ebenfalls auf kleinen, absichtlich gelegten Steinchen.

Aber die reichste von den gefundenen Bestattungen war die einer jungen, ungefähr 30 jährigen Frau, bestattet gemeinsam mit 2 kleinen Kindern, deren eines kurz nach der Geburt und das andere im Alter von 1 1/2 Jahren gestorben waren./Grab Nr.8/.Dieses Grab befand sich gleichfalls in der Grabenausfüllung, war jedoch von allen anderen am tiefsten gelegen, ungefähr 190 cm unter dem gegenwärtigen Horizonthe und 50 cm unter dem südlichen Grabenrande. Der Schädel des Frauenskelettes lag in einer Vertiefung der Grabenwand, welche unzweifelhaft zu diesem Zwecke hergerichtet worden war. Das 159 cm lange Skelett lag auf dem Rücken, der Scheitel des Schädels war gegen Osten, das Gesicht gegen Westen, gerichtet. Die ausgestreckten Füsse waren gleichfalls gegen Westen gerichtet. An der linken Kopfseite lag eine 27,5 cm lange Bronzenadel mit kugeligem Kopf, unter welchem eine längliche, kantige Auswulzung war. Die Nadel lag mit der Spitze gegen die linke Schläfe und mit dem Kopf gegen die linke Schulter zu. Die Nadel selbst ist unverziert und gebrochen. Um den Hals hatte die Frau ein Halsband aus grösseren, kugelförmigen und kleineren, scheibenartigen Glasperlen, Bernstein- und Bronzescheibchen. Zu beiden Schädelseiten lagen 2 Bronzeringe, durch welche wahrscheinlich Haarsträhne geflochten waren. In einem dieser Ringe befand sich eine Spirale aus Golddraht. Unter dem Kinn befand sich ein Blechknopf /oder eine knopfförmige Verzierung/ mit einer Oese. An der, im rechten Winkel abgebogenen und in den Schoss gelegten rechten Hand, war ein Bronzearmring in Form eines grossen, gedruckten C, welcher genau so wie die Nadel glatt und unverziert war. Das linke Schienbein war auf ganz ungewöhnliche Weise mit einem tordierten, wellenförmig gedrehten Bronzedraht in Form einer schleichenden Schlange geschmückt. Dieser Gegenstand ist 24 cm lang und endet an einer Seite mit einer kantigen Spirale, während die andere Seite kantig zugespitzt ist. Zu diesem Schmuckstücke finden wir vorläufig Analogien in Ungarn. Beim linken Fuss der Frau lag ein Scherben eines der velatitzer Kultur angehörenden, dunkel geglätteten Schälchens und bei der rechten Ferse ein Tierknochen. Mit der linken Hand umschlang diese Frau den Säugling, welcher auf ihrem Ellbogen ruhte. Die Unterarmknochen der Frau waren hinter dem Kinde in die Höhe gestreckt. Das Kind hatte um den Hals das gleiche Halsband wie die Frau. Das ältere Kind war in der gleichen Lage wie die beiden vorherigen Skelette bestattet und lag mit dem Kopfe teilweise auf dem Körper des ersten Kindes. Es handelt sich hier um ein Begräbnis einer Mutter mit 2 Kindern. Ein weiteres Kind war 25 cm über dem Säugling begraben worden.

/ Bestattung Nr.7/. Es ist unbestimmt, ob nicht auch dieses Kind zum Grab Nr.8 gehört.

Erwähnt muss werden, dass die Bestattungsart der Verstorbenen ganz die gleiche, wie die in den Grabensektoren war, die wir in den Jahren 1950-52 erforschten. Skelette, grosstenteils Kindern oder jungen Menschen angehörend, waren entweder ritual bestattet, d.h. in Hockerstellung, ausgestreckt, oder aber war die Lage unregelmässig /Begräbnis 2 und 3/. In einem Falle fanden wir nur einen vereinzeltten Schädel, sowie dies anlässlich der Ausgrabungen in den Jahren 1950-52 mehrfach der Fall war. In deren Nähe wurde eine kleinere Fläche, absichtlich mit Steinen ausgelegt, blogelegt. Auf diesem Steinbelag waren die Reste von Tierskeletten, stellenweise auch Kohle und gebrannte Erde. An dieser Stelle fand man auch das Bruchstück eines Bronzedrahtes. Ich äusserte bereits früher die Annahme, dass es sich hier um Stellen handle, auf welchen Totenfeiern abgehalten wurden und bin dieser Meinung auch heute noch.

Der Befestigungsgraben war an diesen Stellen in der Mitte 270-280 cm tief. Sein Ostrand war allerdings bedeutend niedriger als der westliche über der Steilwand. Der Höhenunterschied zwischen beiden Rändern beträgt, an dieser Stelle, ungefähr die Hälfte der angeführten Grabentiefe. Velatitzer Kulturschichten lagen dort im höchsten Teile des eigentlichen Grabens über Věteřover Schichten, welche den Graben bis zu einer Höhe von 80-100 cm über dem Boden ausfüllten. Das Grab Nr. 8 war das zutiefst liegende Velatitzer Objekt in der Grabenausfüllung. Unter diesem fanden sich vereinzelt Bruchstücke ausschlieslich Věteřover Keramik vor. Am Grabengrunde, unter dem Grab Nr.8, waren ausserdem noch einige kleinere Steine und zwischen diesen ein Stück verkohlten Holzes. Unter den Keramikbruchstücken befanden sich Teile von fassartigen Töpfchen mit kleinen Füsschen am Bodenrande, ferner Bruchstücke von dunkel geglätteten Gefässen mit abgesetztem Gefässhals u.a.m. In diesem Grabenabschnitt wurde ein weiterer grosser Felsblock gesichtet, welcher schätzungsweise 15-20 q schwer ist und der in den Graben über die steile Westwand aus den Grundmauern des destruierten Walles abrutschte und in schiefer Lage liegen blieb. Seine Unterseite bohrte sich hiebei in den Grabengrund. Das ist ein weiterer Beweis dafür, dass Graben und Wall bereits der Věteřover Siedlung angehörten.

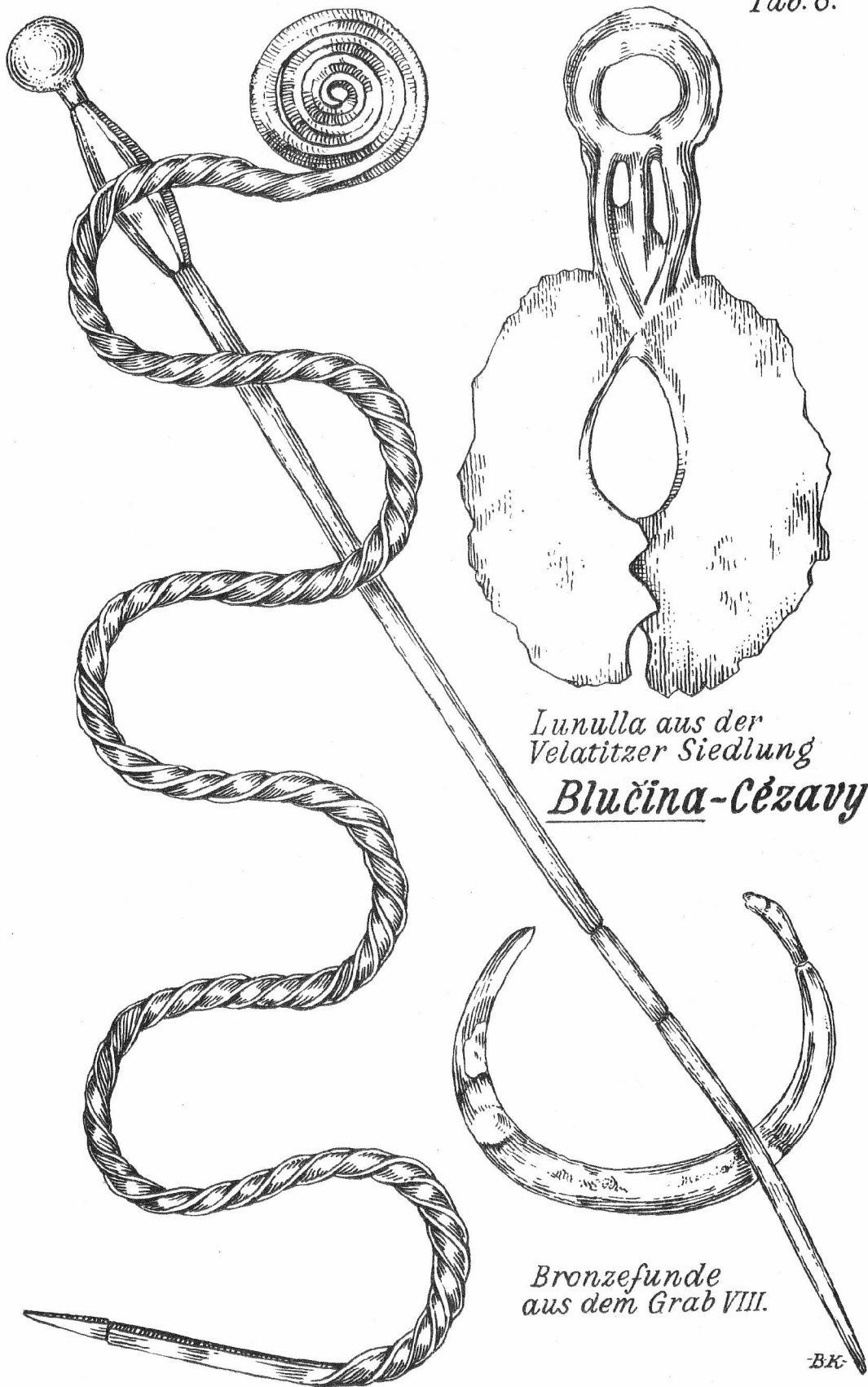
Gleichzeitig wurde eine Sonde unweit ^{des} Grabens gelegt, mit welcher eine reiche Velatitzer Siedlungsschichte mit einer Unmenge von zerbrochener Keramik entdeckt wurde. Zwischen Gefässen befanden sich in einer Feuerstelle ein Bronzerasiermesser /Lunula/. Tiefer unter der Velatitzer Schichte waren aunjettitzer und aunjettitz- věteřover Gruben. Im Rande der Grube Nr. 1, deren Grund fast 3 m unter der derzeitigen Oberfläche ist und deren kreisförmiger Grund ebenfalls fast 3 m misst, war ein Kind mit einer typisch aunjettitzer Tasse beim Kopf als Grabbeigabe, bestattet. Das Kind lag in Hockerstellung mit dem Kopfe gegen Nordwesten orientiert. Das Skelett selbst war nur schlecht erhalten. In der Grube waren Bruchstücke von věteřover Keramik. Auf dem Grund lag zum Beispiel ein Teil einer typischen Schale gemeinsam mit einem Eberzahn und kleiner Spinwirtel. Eine kleinere Grube Nr.3, welche eine trapezförmige

Form hatte, enthielt aunjettizer Keramik, u.zw. einen Krug mit zwei charakteristischen Tassen. Eine davon ist unvollständig und unter dem Hals mit gleichlaufenden horizontal angeordneten Zick-Zacklinien verziert. Anthropologische Untersuchungen: M. Stloukal.

/Ueber frühere Grabungen des Wallgrabens in Blučina siehe K. Tihelka, Acta Musei Moraviae, Brno XXXVI 1951, 3-36; XXXVII 1952, 276-312; Ders., Archeologické rozhledy III 1951, 142-154, Abb.108-113; V 1953, 21-30, Abb. 20-28./

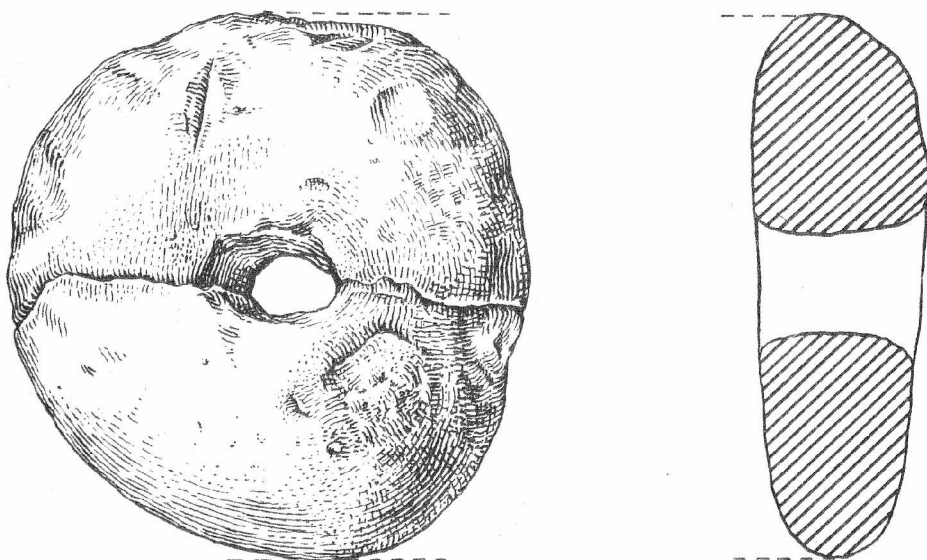
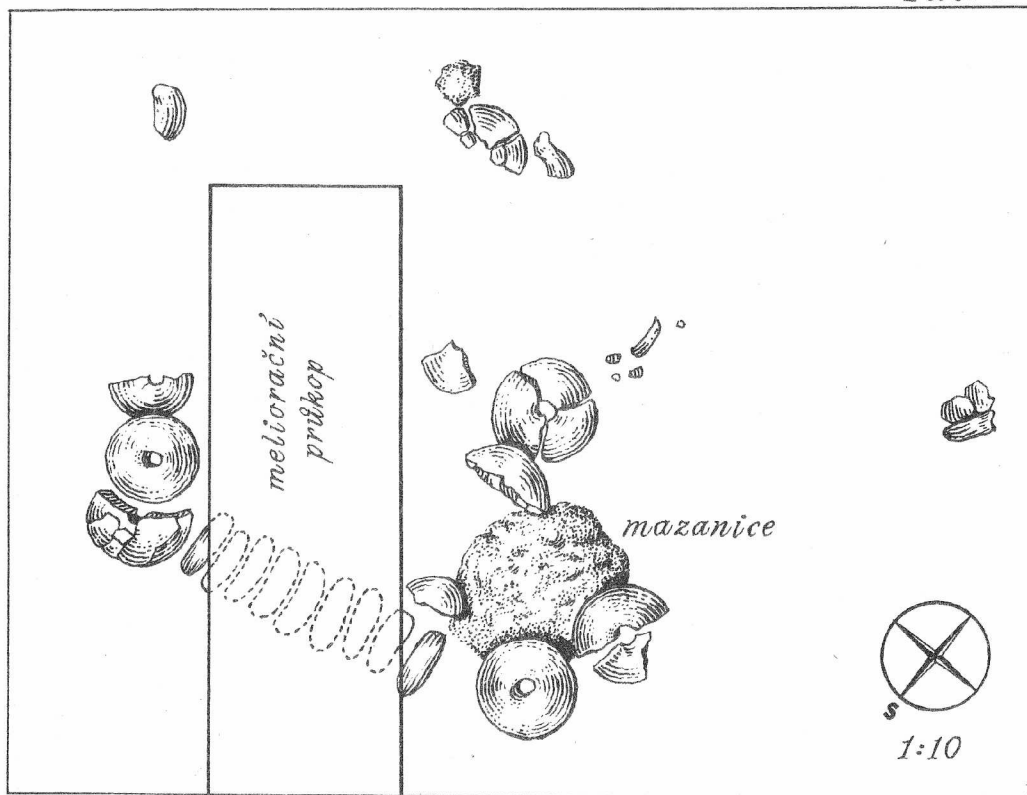
- - -

Výzkum na Cezavách u Blučiny v r.1958 byl zaměřen hlavně na zbývající část opevnovacího příkopu, otevřeného v l.1950-52 v délce téměř 60 m. Ve velatické vrstvě, ležící i tam těsně pod povrchem, bylo objeveno celkem 8 pohřbů, většinou dětí a mladých individuí. Nejbohatší byl pohřeb mladé, asi třicetileté ženy s 2 malými dětmi. Žena, uložená naznak s nataženými nohama, objímala levou rukou mladší děťátko, zemřelé podle anthropologického posudku brzy po narození. Druhé, starší dítě leželo vedle ženy, nepochybně matky tak, že hlavou spočívalo na těle mladšího děťátka. Žena měla na krku náhrdelník ze skleněných perel, bronzových, spirálovitě z drátu svinutých trubiček a zvířecích zubů, dále 27,5 cm dlouhou bronzovou jehlici s kulovitou hlavicí a podlouhlým hraněným vývalkem u lebky a v zápěstí pravé ruky bronzový náramek podoby velkého písmene C. Na levé stehenní kosti této ženy ležela bronzová ozdoba, vlnovitě zprohybaná z torovaného bronzového drátu, jejíž jeden konec je svinut v závitnici a druhý vykován v dlouhou, hraněnou špici. Výzkum znovu potvrdil, že opevnovací příkop na Cezavách byl zasypán již ve věteřovském období do výše asi 80-100 cm. Při sondáži na vrcholu Cezav nedaleko od příkopu byly objeveny jámy, z nichž jedna obsahovala převážně mladounětickou keramiku, na př. typické koflíky a džbánky. Na okraji druhé, téměř 3 m hluboké a u dna skoro stejně široké, byl dětský pohřeb s typickým unětickým koflíkem, který stál u lebky dítěte. V zásypu jámy byly zlomky věteřovské keramiky.

*Lunulla aus der
Velatitzer Siedlung
Blučina-Cézavy*

*Bronzefunde
aus dem Grab VIII.*

$\frac{3}{4}$ skut. velikosti

Tučapy ~ okr. Vyškov. Tkalcovský stav. BK

Pravěký tkalcovský stav v Tučapech u Vyškova.

Karel Ludikovský

Při odvodňovacích pracích na břehu potoka Rakovce zjistil ing. J. Dyr v jednom z úzkých kanálů pro uložení melioračního potrubí řadu velkých přeseňů. Nacházely se ve vertikální poloze, ve směru východozápadním. Plošným odkryvem byly objeveny ještě dva celé a několik částí, rozložených po obou stranách a v okolí uvedené řady. Celkový počet nepřevyšoval původně 20 celých kusů. Předměty se nacházely v hloubce 0,67 m od úrovně dnešního povrchu v černozemní vrstvě, obsahující úlomky mazanice. Část vyhlazeného podloží byla vypálena do červenavého odstínu. Přeseňeny jsou vesměs kotoučovitého tvaru o \varnothing 12 cm, eliptického průřezu o max. síle 5 cm a s provrtem kolem \varnothing 2 cm. Plynule nerovný povrch je okrově až oranžově zbarven. Jsou zhotoveny z písčitého materiálu a velmi špatně vypáleny.

Poněvadž se naleziště nachází v nížině na břehu potoka Rakovce, lze soudit, že tento pravěký stav byl ještě ve funkční poloze zaplaven bahnem, takže se aspon částečně zachovalo původní uložení. Těžká černozemní půda nedovolila rozeznat další detaily konstrukce; také nebyl nalezen ani jediný předmět, který by umožnil přímé datování. Podobný tkalcovský stav našel však I.L. Červinka v umětické chatě v Hradčanech na Prostějovsku /J. Skutil, zvl. otisk z ČVMO 55, sv. II, kde viz i další lit./. Lze proto soudit, že ani tento nález se příliš uvedenému datování nevzdaluje.

- - -

Ein prähistorischer Webstuhl in Tučapy bei Vyškov. Bei Meliorationsarbeiten am Ufer des Baches Rakovec wurde in einem schmalen Kanal eine Reihe Spinnwirteln gefunden. Sie befanden sich in vertikaler Lage in ost-westlicher Richtung. Die Flächenabdeckung brachte noch 2 weitere und einige Bruchstücke zu Tage; die Gesamtzahl ursprünglich nicht 20 Stück. Die Gegenstände befanden sich 0,67m unter der heutigen Oberfläche in einer schwarzen Erdschicht. Ein Teil des geglätteten Bodens war rötlich durchgebrannt. Die Spinnwirteln sind durchwegs rundförmig und haben einen Durchmesser von cca 12cm, der elipsenförmige Schnitt hat eine max. Stärke von 5 cm und der Durchmesser der Durchbohrung schwankt zwischen 2cm. Verfertigt sind sie aus sandigem, ockergelbem und orangefarbigem, schwach gebranntem Material. Da sich der Fundort in der Ebene befindet, kann man annehmen, dass dieser prähistorische Webstuhl noch in seiner Funktionslage mit Schlamm überschwemmt wurde, sodass wenigstens ein Teil der ursprünglichen Lagerung erhalten blieb. Begleitmaterial, das zur Datierung beifragen könnte, wurde nicht gefunden. Einen ähnlichen Webstuhl fand jedoch I.L. Červinka in Hradčany bei Prostějov in einer Anjetitzer Hütte, sodass man annehmen kann, dass dieser Fund von der angegebenen Datierung nicht entfernt ist. /J. Skutil, ČVMO 55, Bd. II, Sonderdruck/.

Žárové hroby lidu s kulturou velatickou u Velkých Němčic.

Karel Ludikovský

U dvora "Boudky" který se nachází mezi Nosislaví a Velkými Němčicemi se rozkládalo na mírném návrší laténské pohřebiště. Některé hroby zaznamenal již dříve A. Rzehak /Zs.Dt.V.f.G.M.Schl. 17,1913,300/, větší část hrobů byla zničena při stavbě silnice v letech 1933/34 a 3 hroby narušil průkop zákopů ve II. svět. válce /nález.zpráva AÚ Brno č.206/48/. Letošní výzkum ukázal, že laténské pohřebiště je v podstatě vyčerpáno; na severním svahu však zachytil dva žárové hroby lidu s kulturou velatickou.

Hrob č. 1. byl zapuštěn 0,65 m pod úroveň dnešního terénu do těžké, černozemní vrstvy, jejíž podklad tvoří žlutozelený slín. Obsahoval větší dvojkonickou nádobu ve střepech, přepálené lidské kosti, popel, zvířecí kost a bronzovou břitvu. Vedle ní se nacházela menší, opět dvojkonická nádobka s popelem, přepálenými kostmi a drobnou nádoobečkou. Bronzová břitva s větší trojuhelníkovitou částí se zaoblenými rohy je mírně prohnutá, ostří částečně odlomeno a vybroušeno na hraně kolmé na podélnou osu; protilehlá trojuhelníkovitá část je šikmo zbroušena. Střed je opatřen průchodkou kolmou na podélnou osu. Hrob č. 2 byl uložen ve vzdálenosti asi 3 m jihovýchodně od prvního v hloubce 0,35 m pod povrchem dnešního terénu. Hluboká orba parními pluky jej narušila. Zachránila se pouze část nádoby, hrst popele a přepálených kostí. Lze doufat, že odkryté hroby nejsou ojedinělé a že jsou pouze okrajem rozsáhlejšího pohřebiště.

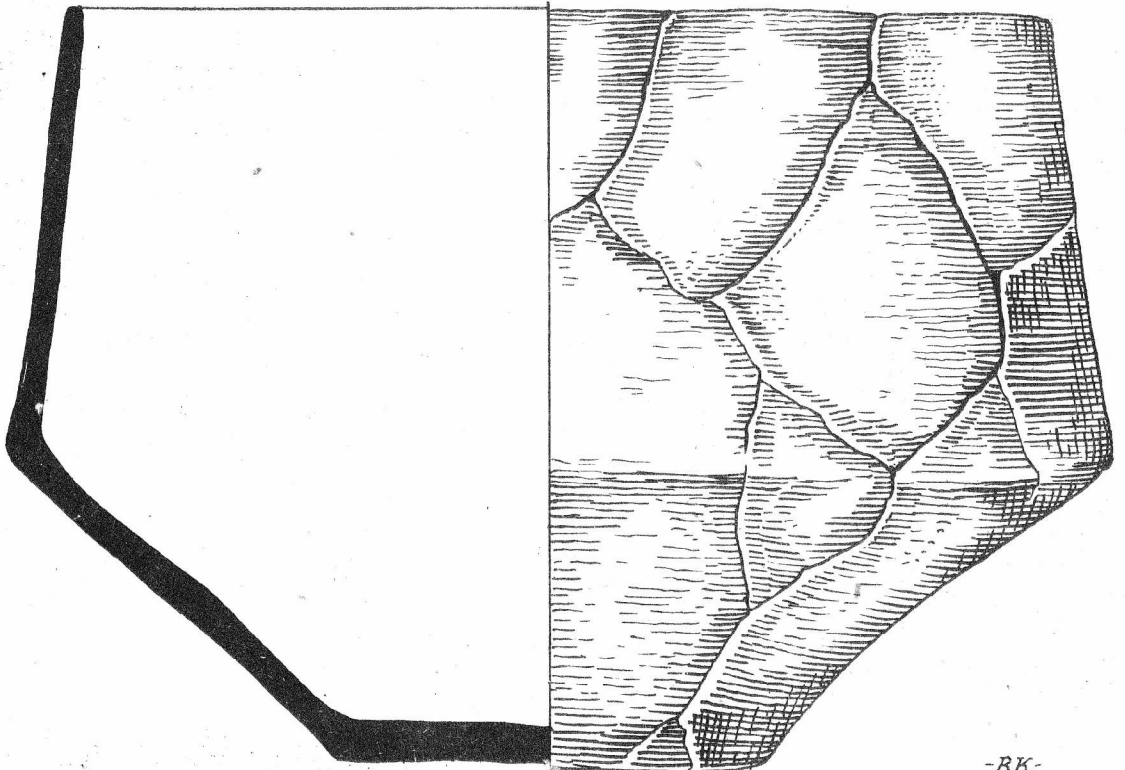
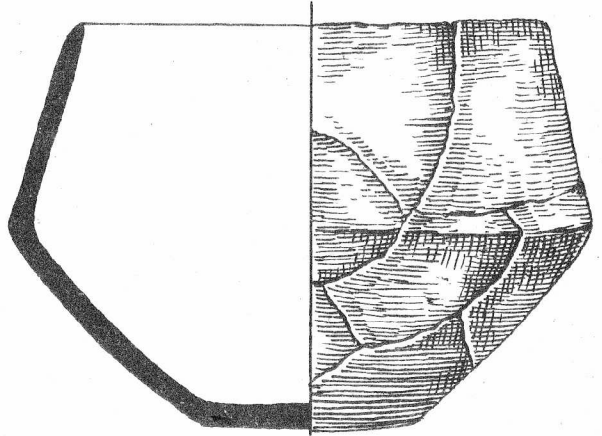
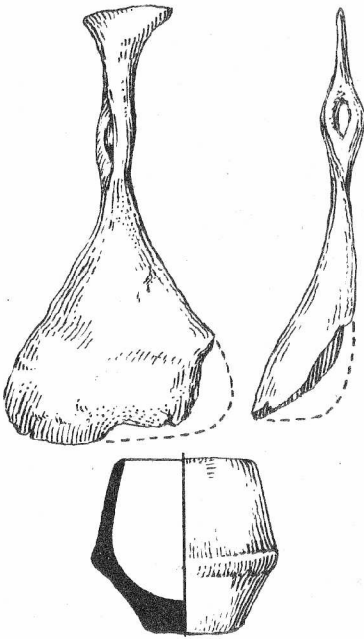
- - -

Brandgräber der Velatitzerkultur bei Velké Němčice. Bei dem Hofe "Boudky", der sich zwischen Nosislav und Velké Němčice befindet, wurde von der Arch.Anstalt in Brno eine Grabung auf einem schon früher teilweise zerstornten latenezeitlichen Skelettgraberfeld durchgeföhrt. Am nördlichen Hange einer sanften Anhöhe wurden zwei Brandgräber der Velatitzerkultur freigelegt. Das Grab Nr. 1 war 0,65 m, in eine schwarzerdige Schicht, dessen Grund ein gelbgrüner Mergel bildet, vertieft. Es beinhaltete ein grösseres doppelkonisches Gefäss in Scherben, in dem sich verbrannte menschliche Knochen, Asche, Tierknochen und ein bronzenes Rasiermesser befand. Neben diesen enthielt es ein weiteres doppelkonisches Gefäss mit Asche, verbrannten Knochen und einen kleinen Napf. Das bronzene Rasiermesser mit einem grösseren dreieckförmigen Teil, abgerundeten Ecken ist schwach geschweift, die Schneide teilweise abgebrochen und auf der Kante, die senkrecht zur Längsachse liegt, sowie der gegenüberliegende Teil schräg zugeschliffen. Die Mitte ist mit einer Öffnung versehen, die senkrecht zur Längsachse liegt. Grab Nr.2 war ungefähr 3m südöstlich vom ersten entfernt und hatte eine Tiefe von 0,35m. Durch tiefes Ackern mit einem Dampfpfluge wurde dieses beschädigt. Gerettet konnte bloss der Teil eines Gefässes, eine Handvoll Asche und verbrannte Knochen werden.

Velké Němčice ~ okr. Židlochovice.

Žárový hrob velatické
kultury

$\frac{1}{2}$ skutečné velikosti.

Kostrové hroby středodunajské
mohylové kultury v Klentnici u Mikulova.

Jiří Říhový

Při hloubení kanalisace u nového kravína JZD v jiho-
východní části katastru obce Klentnice na Moravě porušili dělníci
lidskou kostru, při níž našli bronzový nůž. Ve dnech 25.-28.8. zde
provedl Archeologický ústav ČsAV v Brně zachranovací výzkum, který
odkryl pět kostrových hrobů středodunajské mohylové kultury a jámu
moravské malované kultury.

Nový kravín stojí na severním okraji větší plošiny
v sedle mezi Tabulovou horou a "Mílovickými" lesy, východně od
hřbitova. Kostrové hroby tvořily dvě skupiny, vzdálené od sebe
12 m.

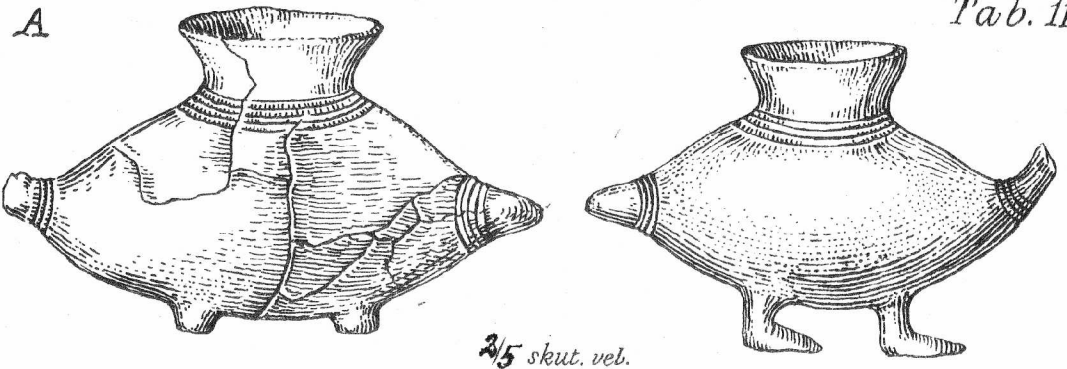
Skupina I obsahovala tři kostrové hroby ve dvou hro-
bových jamách, navazujících pravouhle na sebe. Kostra č. 1 /neupl-
ná a přeházená/ ležela v hloubce 30 cm nad holenními kostmi kostry
č. 2, která spočívala v natažené poloze na zádech na dně hrobové
jámy o rozměrech 100 x 250 cm a hluboké 50 cm. Lebky v tomto hrobě
nebyly. Hrob byl orinetován od východu k západu, hlavou k západu.
Ve druhé hrobové jámě ve směru od jihu k severu ležela kostra č. 3
v lehce skrčené poloze. Horní část hrudníku měla zpřeházenou. Lebka
opět scházela. U kostry č. 1 se našel bronzový nůž, u kostry č. 2
bronzová jehlice, pinzeta a miska.

Skupina II: Měla jen dva pohřby, vzdálené od sebe
1 m. Protože ležely v hloubce 35 - 40 cm ve vrstvě tmavohnědé hu-
musovité hlíny, nemohli jsme rozpoznat hrobové jámy. Z kostry č. 4
se našly jen zbytky lebky, několik prstních článků a části dlouhých
kostí dolních končetin. - Spodní část silně skrčené kostry č. 5 by-
la překryta skupinou větších vápencových kamenů, tvořících ovál,
prošáhly od jihovýchodu k severozápadu. Při jeho severozápadním
ukončení se našly zbytky žeber a spodní čelisti. Lebka ležela u ko-
lenou. U obou koster nebyly žádné nálezy.

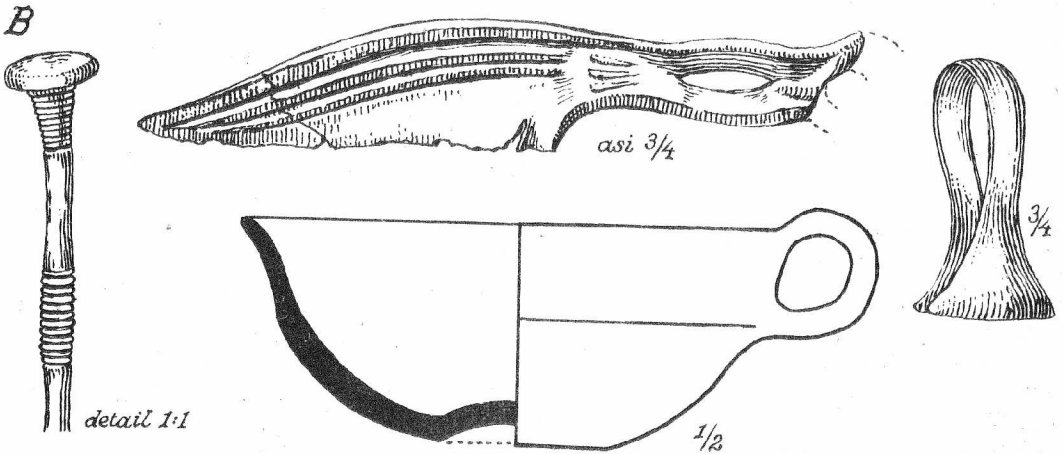
Neolitická jáma: Ve 39. metru odpadového kanálu naru-
šili dělníci neolitickou jámu. Z vyházené hlíny jsme vyzvedli něko-
lik střepů a zlomek plastiky.

- - -

Skelettgräber der donauländischen Hügelgräberkultur
in Klentnice bei Mikulov. Bei einer Rettungsgrabung in Klentnice
fanden wir in zwei Gruppen 5 Skelettgräber der donauländischen
Hügelgräberkultur. Der obere Teil der Skelette war fast bei allen
durcheinander geworfen und in drei Fällen fehlte der Schädel. In
der ersten Gruppe, bestehend aus drei Skeletten war ein Bronzemesser
Nadel, Pinzette und eine kleinere Schüssel. In der Nähe der Begräb-
nisstätte zerstörten Arbeiter eine neolithische Kulturgrube.

$\frac{2}{5}$ skut. vel.

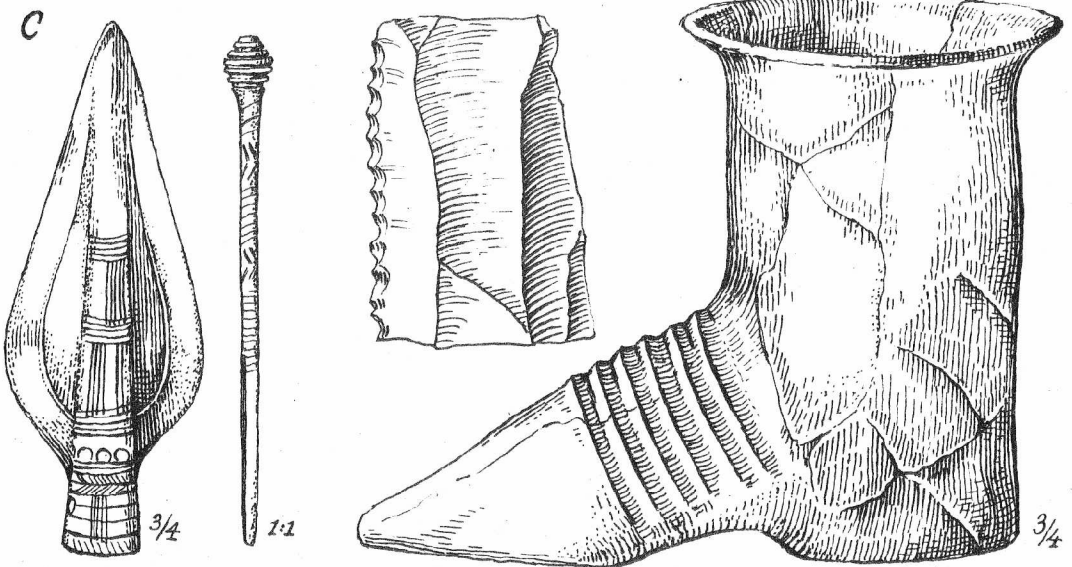

detail 1:1

asi $\frac{3}{4}$

$\frac{1}{2}$

$\frac{3}{4}$

$\frac{3}{4}$

1:1

$\frac{3}{4}$

A - Oblekovice - okr. Znojmo

-BK-

B - Klentnice

C - Klentnice - Tabulová hora.

Žárové pohřebiště z mladší a pozdní
doby bronzové v Oblekovicích na Znojemsku.

Jiří Říhovsky

V srpnu provedl AÚ v Oblekovicích u Znojma zjišťovací výzkum žárového pohřebiště z mladší a pozdní doby bronzové. Jeho přítomnost je známa již od roku 1934, kdy se při hloubení základů pro domy č. 8 a 10 na Vídeňské ulici porušil žárový hrob, obsahující vedle velké popelnice dvojkonického tvaru se zaobleným lomem bohatě zdobené osudí na nožce, tři vyšší konické šálky, část bronzové jehlice s vázičkovitou hlavičkou, 13 jednoduchých bronzových kroužků a drobné spirálky, navlečené na drátku / A. Vrbka, Brandgrabfriedhof der süd- und westböhmischen Hügelgräber in Oblast, "Znaimer Wochenblatt" 30; 14.4.1934/. Patří starší fázi podolské kultury a je uložen ve znojmském museu. Archeologický ústav byl na tuto lokalitu znovu upozorněn na jaře 1958 nálezem dalšího hrobu při kopání základů pro šatny na hřišti místního Sokola, z něhož se zachránila jen část malého osudíčka. Pohřebiště leží na jižním okraji Oblekovic, na pravém břehu řeky Dyje, po obou stranách státní silnice ze Znojma do Vídně. Dvěma sondami, vedenými tak, aby se zjistil rozsah pohřebiště /zatím nejméně 3.000 m²/, se zachytily tři žárové hroby, patřící svým inventářem do kultury velatické a podolské.

Zatím co podolský hrob byl zcela prostý s jednou nádobkou při hromádce spálených lidských kostí, další dva velatické byly poměrně velmi bohaté. Zvláštní, a v rámci této kultury zatím zcela ojedinělým zjevem je kamenný příkrov protáhlé oválné hrobové jámy, odpovídající svými rozměry / 95 x 175 a 145 x 240 cm / kostrovým hrobům. Jeden z nich je dětský s desíti převážně drobnými nádobkami, bronzovým spirálovitým korálkem a menším hřebíčkem. K nejdůležitějším nádobkám patří nesporně dvě zoomorfni, z nichž jedna, s krásně vypracovanou hlavičkou, stojí na čtyřech lidských nožkách. V kuželovitém ukončení zadní části těla je menší otvor. Ve druhém hrobě, upomínajícím svou kamennou konstrukcí na některé skřínkové hroby v Tyrolsku, se našla vedle 8 - 9 větších nádob ještě bronzová jehlice s drobnou čtverhrannou hlavičkou a naušnice ze zlatého drátku. Vyšší etážovité osudí archaického charakteru jej datuje do starší fáze velatické kultury.

- - -

Ein Brandgräberfeld aus der jüngeren und späten Bronzezeit in Oblekovice in der Znaimer Gegend. Die Feststellungsgrabung einer Brandbegräbnisstätte aus der jüngeren und späten Bronzezeit brachte uns drei Gräber: 1 der Podoler- und 2 der Velatitzer Kultur. Während das Podoler einfach ausgestattet war, mit einem Gefäß, das bei einem Häufchen verbrannter Menschenknochen stand, war das Velatitzer verhältnismässig sehr reich und mit einer eigentümlichen Steinkonstruktion versehen. Die schmälere ovale Grabgrube / 95x175 und 145x240cm / war in einem Falle mit einer zusammenhängenden Steinschicht überdeckt, so dass sie eine Art Steinkisten-Grab bildete, deren Analogie wir in Tirol finden. Die wichtigsten Funde sind zwei zoomorphe Gefässe, ein grösseres Etagegefäß und Ohrgehänge aus Golddraht.

Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice.

Jiří Říhovský

Ve dnech 1. až 25. září t.r. pokračoval Archeologický ústav ČSAV v Brně ve zjišťovacím výzkumu na plošině Tabulové hory u Klentnice. Navázal při něm na 2 m širokou sondu, prokopanou v délce 90 m již v roce 1952 / J. Říhovský Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice na Moravě, AR VII 1955, 28 - 32 /. V tomto roce jsme v této sondě dosáhli délky 150 m a dostali se až do středu hradiska.

Podobně jako v roce 1952, rozdělili jsme si sondu v každém sektoru / dlouhém 20 m / na deset čtverců o hraně 2 m za účelem získání pomocných nálezových celků. Archeologický materiál z každého čtverce byl sbírán zvlášť ze dvou vrstev: a/ z povrchové vrstvy nad kamením, b/ z destruktivní vrstvy kamení a mazanice. V podloží je zvětřalá skála a hrubý štěrk. Po odstranění povrchové vrstvy černé humusovité hlíny, silné 15-20 cm, se objevily na celém povrchu sondy hustě a nepravidelně rozhozené vápencové kameny s kousky mazanice, střepy a zvířecími kostmi. Nikde nebylo možno najít stopy po systematickém ukládání, které by mohlo naznačit tvar nebo rozsah určitých objektů. Kamenitá kulturní vrstva byla silná 10 - 20 cm a obsahovala střepy, bronzové předměty a kamenné i pazourkové nástroje z eneolitu, z kultury unětické, středodunajské mohylové, velatické a podolské. Nálezy jednotlivých kultur jsou ve slabé kulturní vrstvě zcela zpřeházeny, což svědčí o četných povrchových úpravách.

Na dvou místech jsme sondou zachytily velké nahromaděliny zvířecích kostí, které obklopovaly větší hromadu spálených kostí. Mezi zvířecími se našly i kosti lidské /na př. dvě spodní čelisti /. K nejdůležitějším nálezům patří zlomky pazourkových pilek, bohatě zdobené bronzové kopí, bronzová jehlice a hliněná nádobka ve tvaru boty s otvorem na špičce.

Die befestigte Siedlung auf dem Tafelberg /Tabulová hora/ bei Klentnice. In diesem Jahre setzte die Archäologische Anstalt der Akad. d. Wissenschaften in Brno eine Grabung zur Festlegung der befestigten Siedlung auf dem Tafelberg fort. Es fand sich dabei reiches keramisches Material, bronzene Gegenstände und Stein- sowie Feuersteingeräte aus dem Eneolithikum, der Aunjetitzer, donauländischer Hügelgräber-, Velatitzer - und Podoler-Kultur. Ungünstige Bodenverhältnisse machten es unmöglich Spuren von Siedlungsobjekten zu finden. In der dünnen steinigen Kulturschicht waren Funde aus verschiedenen Kulturen ganz durcheinander geworfen. Zu dem wichtigsten Inventar gehören Bruchstücke von Feuersteinsägen, eine verzierte bronzene Speerspitze, eine Nadel und ein Gefäß in Form eines Schuhs, das eine Öffnung auf der Spitze hat.

Zachraňovací výzkum na lužickém sídlišti v Uhřicích.

Zora Trnáčková

Dne 24. září 1958 hlásil tajemník MNV v Uhřicích, okr. Mor. Třebová, že členové místního JZD zachytili při zemních pracích pravěké objekty. Na místě nálezu bylo zjištěno, že úzký vodovodní průkop, vedený na záhumencích v trati "Podlažní" od studně k novému chlévu, narušil částečně dvě jámy z období lužické kultury.

J á m a 1 se rýsovala v hloubce 36 cm pod vrstvou černozemi a zahlubovala se do jílovitého podloží. Byla nepravidelně okrouhlého tvaru, její stěny se do hloubky 15-18 cm od okraje zužovaly, pak se opět lomily a ke dnu mírně rozšiřovaly. Jen na jižní straně byla část stěny až ke dnu zešíkmená. Téměř rovné dno leželo v hloubce 50 cm pod úrovní okraje jámy. Výplň tvořila tmavošedá hlína jílovité struktury. V její horní části byly podle sdělení nálezců větší ploché kameny. Z předmětů v jámě uložených upoutala pozornost především jehlancovitá a kuželovitá závaží, vyrobená z vypálené hlíny. Několik z nich bylo vybráno před příchodem pracovníků AÚ /místo jejich uložení je na kresbě označeno šikmým šrafováním/. Ostatní závaží, zachycená in situ, byla nakupena převážně v severní části jámy, jižním směrem napříč jámy jich ubývalo. Jejich celkový počet je 42 kusů. Mezi nimi a hlavně pod nimi leželo množství střepů, pocházejících většinou z hrubších nádob; některé střepy byly druhotně přepálené. Výplň jámy obsahovala i zvířecí kosti, úlomky mazanice a zuhelnatělé kousky dřeva. V poloze závaží nemohli jsme pozorovat žádnou pravidelnost a jejich uložení je patrně zcela náhodné.

J á m a 2 ležela ve vzdálenosti 2,5 m jihovýchodním směrem od jámy 1. Vodovodní průkop porušil její západní část. Jáma se rýsovala na hladině jílovitého podloží v hloubce 36 cm pod povrchem. Zachovaný úsek má nepravidelně okrouhlý půdorys a příkré stěny. Výplň severní části tvořila mazanicí prosycená hlína, v níž ležely větší ploché kusy mazanice o síle 3-5 cm, patrně zlomky rovného pekáče se zaobleným okrajem. Mezi nimi jsme našli větší střepy z několika nádob. Podle profilu, zachyceného ve stěně vodovodního průkopu, se dno jámy v místech největšího nakupení mazanice na severní straně objektu prohlubovalo v mísovitou jamku /a/, při dně vyplněnou popelovitou hlínou s příměsí uhlíků /hloubka 32 cm/. V jižní části bylo dno jámy rovné /hloubka 18-20 cm od úrovně okraje jámy/. Po odstranění drobnějších úlomků mazanice a střepů se objevila odlišná situace. Nad jamkou a/ leželo několik nepravidelně rozložených kusů pekáče a na nich stála velká konická mísa, vyrobená z písčité hlíny a vypálená do červena. Na jejím vnitřním povrchu je tenký pevný povlak /krusta ?/. Zlomky pekáče jsou uloženy druhotně, poněvadž dno mísy stálo na oblém okraji jednoho z větších kusů, ležícího 10 cm nade dnem jamky. Při východní stěně bylo podobné menší zahloubení /b/. Výplň této jamky, hluboké 36 cm, tvořila rovněž popelovitá hlína, promíšená drobnými zlomky mazanice a uhlíky; v horní části zásypu ležely dva zlomky pekáče.

Uhřice - okr. Mor. Třebováz

Jáma 2.

A - horní vrstva
B - spodní vrstva.

1:10

zlomky pekáče

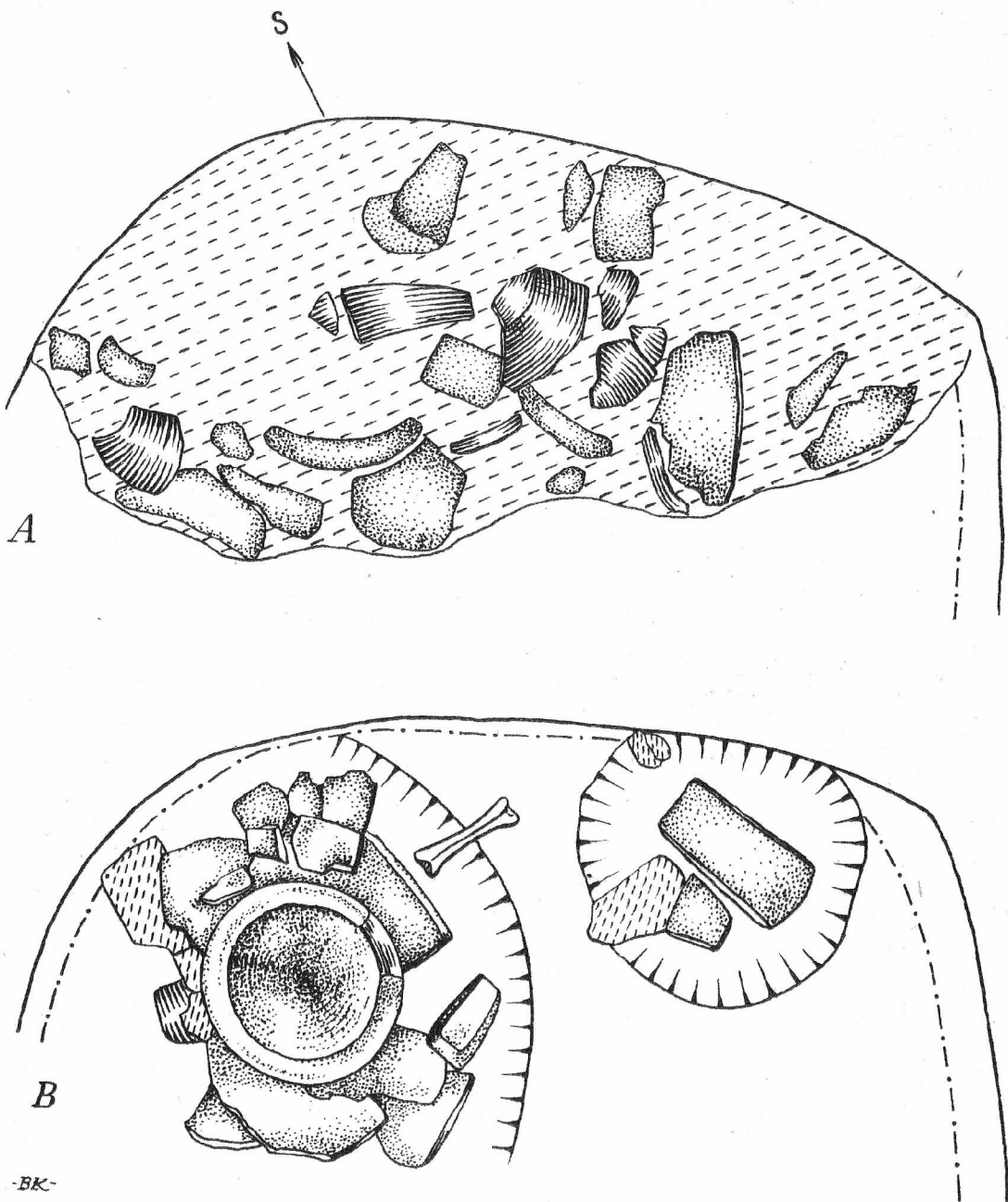
střepey

mazanice

kosti

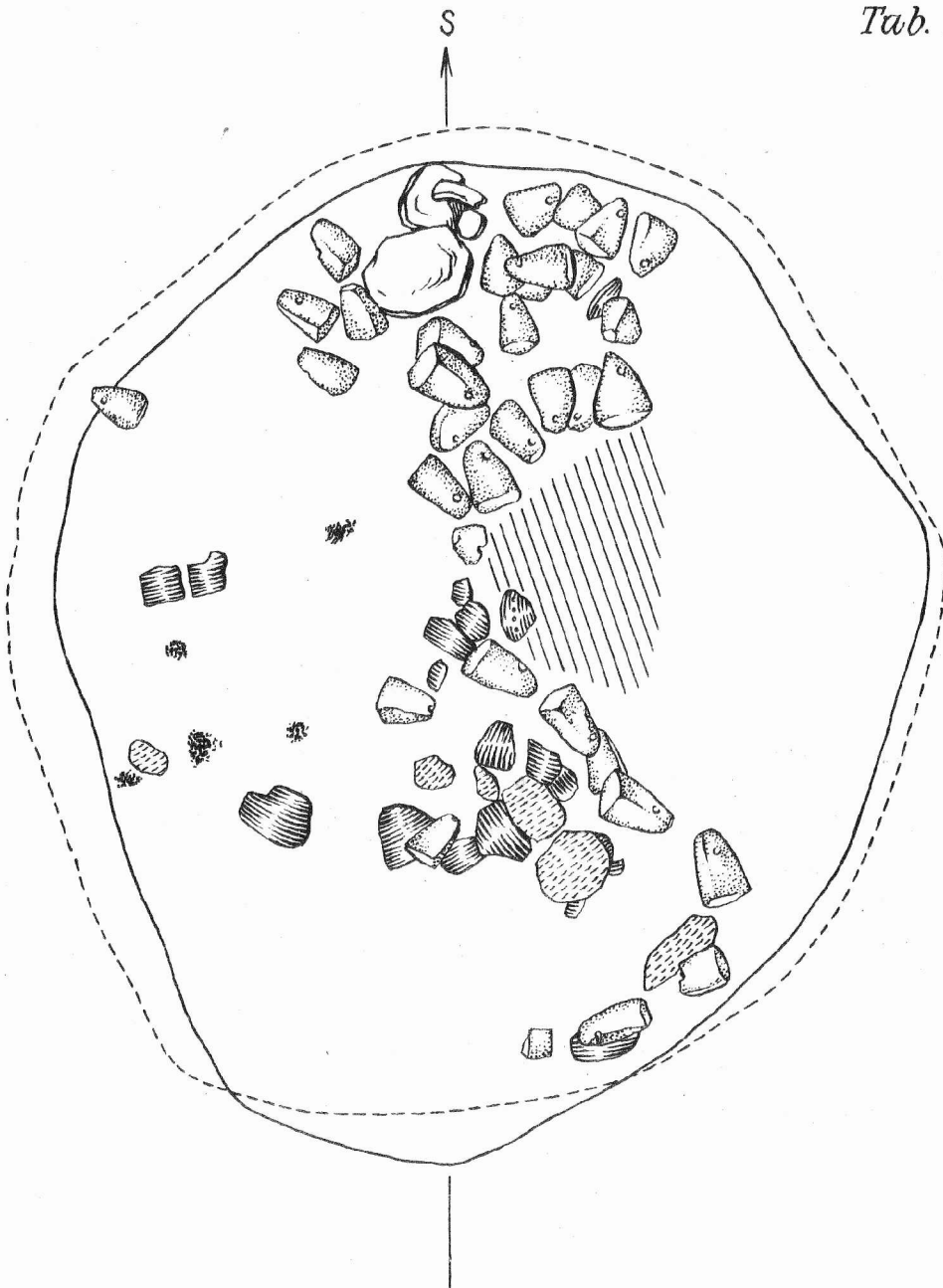
A

B

Obě jámy poskytly zvláštní nálezy, jaké nebývají časté na jiných lokalitách. Pozornost vzbudil především počet hliněných závaží z jámy 1 /42 kusů buď celých nebo větších zlomků/. Třebaže jejich uložení, jak již bylo řečeno výše, je zřejmě zcela libovolné a neposkytuje žádný doklad pro rekonstrukci, je možno předpokládat, že závaží byla součástí tkalcovského stavu. Podle střepového materiálu patří jáma 1 do období lužické kultury. Stejně můžeme datovat i jámu 2. K jakému účelu vlastně sloužila velká mísa z této jámy, pomůže snad stanovit analýsa pevného povlaku na jejím vnitřním povrchu. Rovněž bližší datování v rámci lužické kultury bude možno provést až po zpracování keramiky. Obě jámy - patrně výrobní objekty jsou součástí většího sídliště z období lužického, zjištěného na svazích západně od obce Uhřice.

- - -

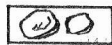
Die Rettungsgrabung bei Uhřice. Durch einen Wasserleitungsgraben wurden in der Flur "Podlázni" bei Uhřice /Bez. Mor. Třebová/ zwei Gruben aus der Zeit der Urnenfelderkultur entdeckt. Die Grube 1 lieferte 42 Webstuhlgewichte von kugelartiger oder pyramidalen Gestalt. Ihre Lage gab keine Möglichkeit einer genaueren Rekonstruktion. Im zweiten Objekt fand man mehrere Bruchstücke von einer grossen Bratpfanne aus gebranntem Lehm, auf denen eine grobe und konische, ebenso aus Lehm verfertigte Schüssel stand. Ihre Funktion wird wahrscheinlich durch die Analyse des an der Innenseite festgestellten Überzugs aufgeklärt werden. Beide Gruben gehören zu einer ausgedehnten Siedlung aus der Zeit der Urnenfelderkultur des Lausitzer Typus, die auf den Feldern westlich des Dorfes liegt.

závaží

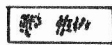
střepy

kameny

mazanice

uhlky

kost

Uhřetice, okr. Mor. Třebová

Jáma 1

1 : 15

-BK-

Sídliště lidu se slezskou kulturou v Úvalně, okr. Krnov.

Jiří Pavelčík

Při vybírání hlíny na zasypávání semen v lesní školce našel hajný v polesí Cvilín u Úvalna jemné šidlo a naběračku s dutou rukojetí. Lokalita se nachází na jihozápadním svahu kopce u cesty vedoucí z hájenství Cvilín na státní statek téhož jména. Prudké úbočí zde přerušuje plošina. Po jejím okraji vede cesta, která se zařezává do terénu a obnažuje kulturní vrstvy. Sondou zachranovacího výzkumu jsme položili na místě nejvíce zasaženém těžbou hlíny. V hloubce 60-80 cm se objevily pod vrstvami splachů čtyři shluky mazanice. Nesou otisky kůlů i štípaných dřev, z nichž sestávala základní konstrukce chaty, a stopy ohlazení i zalíčení stěn. Sklon a uspořádání mazanice však nasvědčuje tomu, že vlastní prostor chaty jsme nezasažili.

Z keramických tvarů se podařilo doposud určit šálky srdčitého tvaru s páskovými uchy, přesahující okraj, osudí, koflíky a jednoduchou nádobu s okrajem vytaženým nad ouškem do dvou jazykovitých pupíků. Keramika je většinou bez výzdoby, jen ojediněle se vyskytne kanelura nebo důlky. Dno menší nádobky nese na vnější straně rytý kříž. Neznámému účelu sloužily hrubě pracované kotouče o průměru kolem 40 cm. Na jedné straně bývají zdobeny síťováním, rýhami, důlky nebo otisky prstů. Zoomorfnímu idolu chybí hlava i jediná noha, která tvořila podstavec. Válcovité tělíčko je ukončeno hrotitým ocáskem. Kostěnou industrii zastupují dvě dláta a jedno šidlo. Mezi shluky mazanice se nacházely dvě hromádky zuhelnatělých plodin. Větší, jižní, obsahovala především hrách setý a něco bobu kuského /podle Dr. F. Kühna/. Z menší, severnější hromádky jsme získali hrách, bob, pšenici, ječmen a proso /?/. V sídelním objektu byla asi soustředěna výroba kroužků z břidlice, která vystupuje na povrch několika přirozenými okny nedaleko odtud. Přistřípané kousky suroviny, odpad, polotovary i polámané hotové výrobky dokládají celý výrobní postup. Hrudka strusky svědčí o tavbě v blízkém okolí, v různých výškách sondy rozptýlené zlomky lidských kostí pak patrně o antropofagii. Keramický materiál získaný ze 180 cm mocného souvrství se zdá být jednolitý a řadí všechny vrstvy do období lidu se slezskou kulturou.

- - -

Eine Siedlung der schlesischen Kultur in Úvalno, Bez. Krnov. In der Flur "Cvilín", unweit der Burg Selénburg, beschädigte man bei Waldarbeiten eine prähistorische Siedlung. Mit einer Feststellungs-sonde wurden zerfallene Holzwände eines Objektes erfasst, das durch Feuer zerstört war. Davon zeugt der rote gebrannte Lehm mit Abdrücken von Balken und gespaltenem Holz. Die Scherben stammen von herzförmigen Schalen mit schmalen Henkeln die den Rand überragen, Urnen und Tassen. In der Verzierung kamen nur vereinzelt feine Schraffierungen, Kanelierung und einfache Grübchen vor. Einem unbekanntem Zweck dienten grob gearbeitete keramische Scheiben, die einen Durchmesser von cca 40cm hatten. Ebenfalls ein Bruchstück eines zoomorphen Idols haben wir gefunden. Auf der Siedlung erzeugte man auch kleine durchbohrte Ringe aus Schieferstein. Ebenfalls eine grössere Menge von verkohlten Samen, wie Erbsen, Pferdebohnen, Weizen, Gerste und Hirse gewannen wir. Reste von menschlichen Knochen bezeugen wahrscheinlich die Anthropofagie.

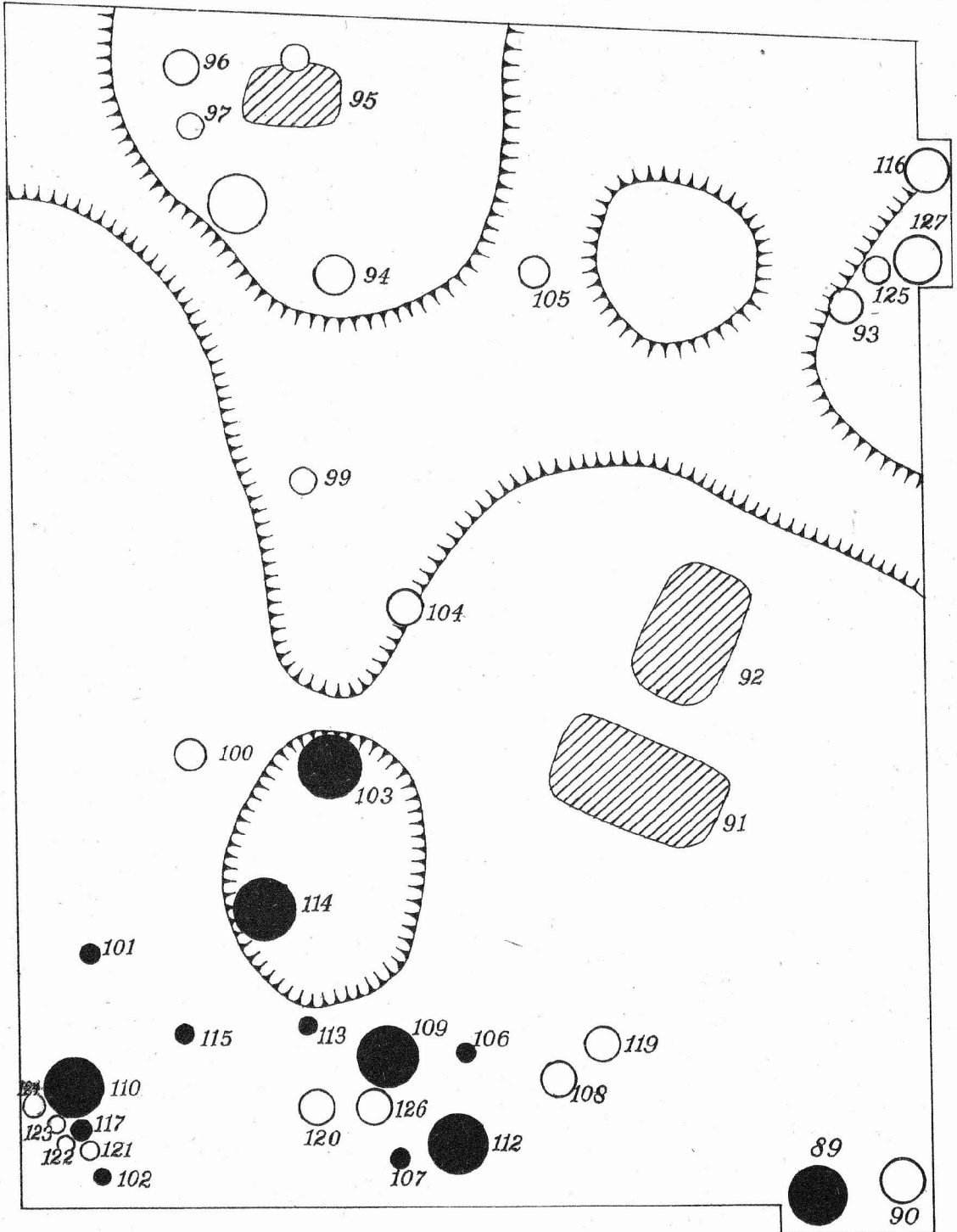
Eine Begräbnisstätte der Urnenfelderkultur
in Moravičany, Bez. Zábřeh.

Jindra Nekvasil

Südöstlich von Moravičany, Bez. Zábřeh, setzte man in der Flur "Dílečky" im Jahre 1958 die Grabung einer grossen Begräbnisstätte fort, welche an die Sondagerarbeiten aus dem Jahre 1953 und 1954 anknüpfte. Das Begräbnisfeld breitet sich auf einer sanften Anhöhe, ober dem Inundationsgebiete der March aus. Die dritte Grabungssaison sollte uns mit der inneren Struktur des Gräberfeldes näher bekanntmachen und daher wurde eine Flächengrabung in einem Ausmasse von 20x15m durchgeführt. Wir deckten 39 Brandgräber ab und erreichten damit die Gesamtzahl von 127 Gräbern auf der ganzen Fläche.

Nach manchen Beobachtungen, besonders die Gruppierungen von Gräbern der lausitzer Kultur, erkannten wir schon in den vergangenen Jahren, dass wir auf der Spur von Hügelgräbern sind. Die heurige Fläche der Ausgrabung erlaubte uns vor allem, die Vertiefungen, die schon im Jahre 1954 festgestellt wurden, zu verfolgen. Die Vertiefungen knüpften aneinander an und bildeten mit ihren Umrissen runde Flächen, über denen sich mit grosser Wahrscheinlichkeit die Hügelaufschüttungen anhäuften. Mit Sicherheit konnten wir zwei derartige Flächen feststellen und in deren Mitte wir Bestattungen abdeckten, die sich markant von den Gräbern mit Urnen unterscheiden. In die grössere Fläche, die einen Durchmesser von neun Metern hat, wurden 2 geräumige Gruben eingetieft /Grab 91, 92/ und auf der kleineren war eine Grabgrube /Durchmesser 6m, Grab 95/. Die Überreste der Brandgräber häuften sich auch am Grund der Gruben mit Bronzen, zerschellter und hingeworfener Keramik in unregelmässige Haufen, an. Die dritte Fläche mit Hügelgräbern fingen wir zweifellos am nordwestlichen Rande der Ausgrabung ein. Ob im südöstlichen Teil der Grabung ein weiterer Raum mit Hügelgräbern war, konnte man vorläufig nicht feststellen. Nach der vorläufigen Abschätzung befand sich in allen Grubenbestattungen lausitzer Keramik mit altertümlichen Formen.

Die lausitzer Urnenfeldergräber waren vor allem auf Hügelräume gebunden und wir nehmen an, dass sie sekundär in die Hügelaufschüttung gelegt wurden. Rings um die Grubenbestattung Nr. 95 gruppierten sich 5 Gräber, im Raum am nordöstlichen Rande der Ausgrabung waren vier Gräber mit Urnen. Bei anderen Gruppen von Bestattungen, die wir entweder in Sonden oder am Rande der abgedeckten Fläche fanden, können wir nicht sagen ob sie in das Hügelssystem eingereicht werden können oder ob es sich um eine Beisetzung auf der freien Fläche handelt. Eine derartige undefinierbare Gruppe war im östlichen Teil der heurigen Grabung /Gräber 108, 119-124 und 126/ und knüpfte an die Gräber aus dem Jahre 1954 an. Eine andere Konzentration von lausitzer Gräbern verzeichneten wir auch in der Sonde aus dem Jahre 1953 und schliesslich deckten im Jahre 1956 örtliche Heimatskundler P.J. Novák und J. Horký, fünf Gräber auf einer kleinen Fläche noch tiefer am Abhang in Richtung NW, ab. Ausnahmsweise wurden Gräber in Vertiefungen um die Hügel herum /Grab 99, 104 und 105/ entdeckt. Die Urnengräber haben ein einheitliches Gepräge, das Brandgrab ist in der Urne versteckt, die oft mit einem Seelenloch versehen und regelmässig mit einer Schüssel zugedeckt ist. Um die Urne herum gruppieren sich kleine Gefässe, die oft mit dem Boden nach oben gedreht oder umgeworfen sind. Chronologisch fallen die Gräber mit Urnen in die ältere Phase der lausitzer Kultur und es scheint, als ob sie in die zweite Stufe reichten. Die Frühlausitzer Riefenkeramik ist für die dritte Stufe charakteristisch, die

 jámové hroby

 lužické hroby

 plátenické hroby

 1m

Moravičany 1958 ~
Schema uložení hrobů

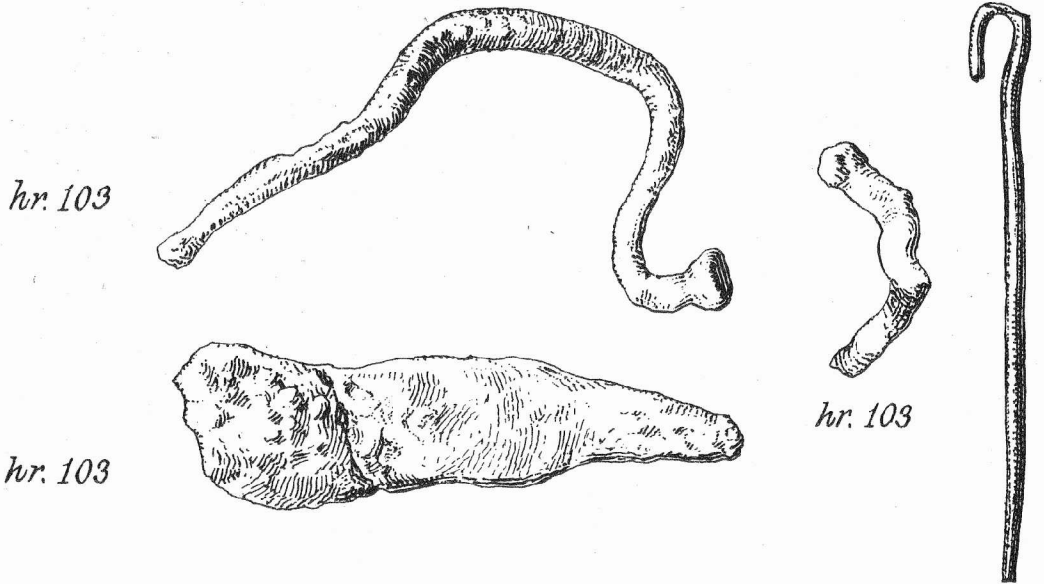
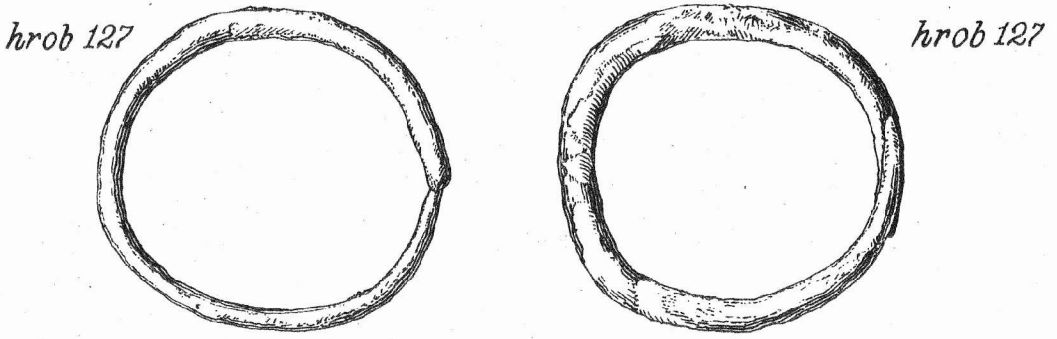

wir jedoch nicht fanden. Einfache bronzene Gegenstände, Armreifen, kleinere Ringe, auch Nadeln mit Nagelkopf sind in den Gräbern mit Urnen vereinzelte Erscheinungen.

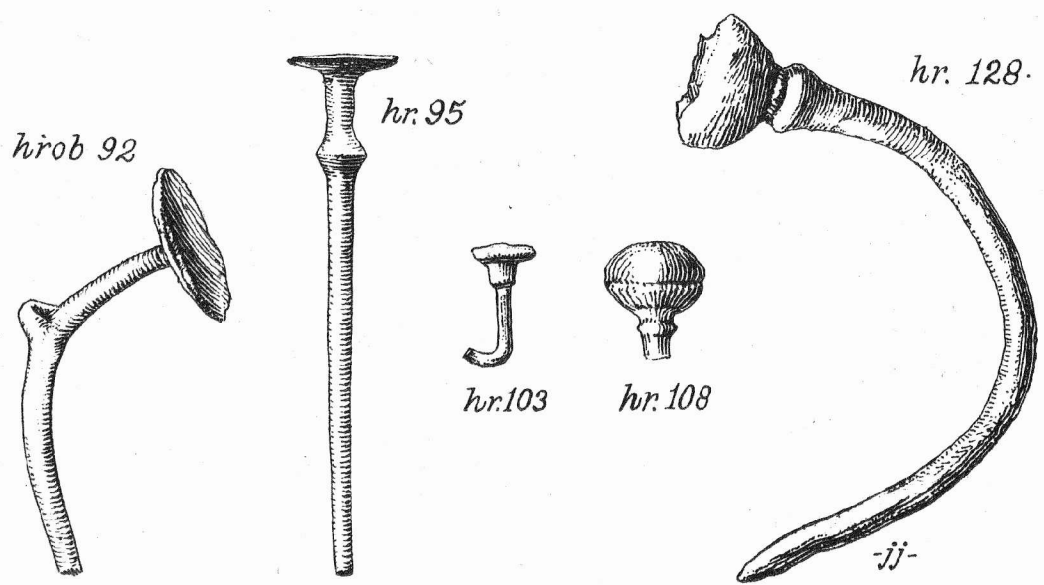
Die zweite Begräbnisphase fällt schon in die Eisenzeit. Platenitzer Gräber dehnen sich nördlich vom Kerne des lausitzer Begräbnisfeldes aus und weichen den Hügelgräbern aus, blos im südöstlichen Teil der Sonde des Jahres 1954 drangen einige auf die freie Fläche zwischen den Vertiefungen vor. Es ist wahrscheinlich, dass die Hügel noch in der Eisenzeit das Terrain kennzeichneten. Die platenitzer Gräber waren sehr eintönig gehalten: sie beinhalten eine Urne, eine Amphorex mit Tassen, einem Topf mit Deckel und dazu eine grössere oder kleinere Anzahl von Schüsseln, Tassen, Schalen, Krügen oder auch Klappern. Am meisten kamen Eisenmesser, Armbänder und einfache Nadeln aus Bronze oder aus Eisen vor, vereinzelt auch Glaskorallen, eine Pinzette, ein Schleifstein u.a. Ein grösserer Aufwand zu einer ausserordentlichen Ausstattung, wie wir es von anderen platenitzer Begräbnisfeldern kennen, konnten wir nicht verzeichnen, auch wenn die Anzahl von 26 Gefässen im Grabe 26 bedeutend hoch war. Dagegen gab es Gräber mit ziemlich bescheidener Ausstattung, in manchen war nur eine einfache Urne mit einer Schüssel bedeckt. Jene Gräber bilden selbstständige Gruppen, vielleicht sogar unregelmässige Reihen zwischen den grossen platenitzer Begräbnissen /Grab 101, 103, 106, 107, 113, 115 und 117/. Vor Beendigung der Verarbeitung im keramischen Laboratorium, kann man nicht mit Bestimmtheit urteilen, ob es sich bei allen blos um einen chronologischen Unterschied handelt und ob sie schon der späten Hallstattzeit angehören oder ob hier teilweise nicht auch Unterschiede sozialen Charakters entstanden.

- - -

Výzkum pohřebiště lidu popelnicových polí v Moravičanech. Již třetím rokem jsme zkoumali v Moravičanech, okr. Zábřeh, pohřebiště lidu popelnicových polí, v trati Dílečky. Tentokrát jsme odkryli plochu 15x20 m, abychom lépe postihli strukturu pohřbívání a našli jsme při tom 39 žárových pohřbů /hroby č. 89 - 127/. Ukázalo se, že velké, do sebe zapadající prohlubně ohraničují mohylové prostory s jámovými hroby /hr. 91, 92, 95/ nejstarší lužické kultury. Popelnicové hroby prvního a druhého stupně lužického vývoje se seskupují do mohylových prostorů a jen ojedinělé hroby jsou zapuštěny v prohlubních. U některých skupin lužických hrobů nedovolil dosud rozsah výzkumu určit, zda patří také do mohylových sestav nebo jsou-li uloženy na volné ploše mimo mohyly. Druhá fáze pohřbívání náleží již době železné. Platěnické hroby se rozkládají severně od lužických mohyl a jsou uloženy v nepravidelných řadách. Vedle základního typu platěnického hrobu s popelnicí, amforou, hrnkem a dalšími doprovodnými nádobkami, jsme zjistili řadu prostě vybavených hrobů. U nich se nedovedeme dosud s naprostou jistotou vyjádřit, zda představují pouze pozdně halštatskou chronologickou vrstvu, nebo jeví-li se tu současně i sociální rozdíly.

Moravičany ~
Popelnicové pohřebiště.

Zachraňovací práce na popelnicovém pohřebišti v Mohelnici.

Jindra Nekvasil

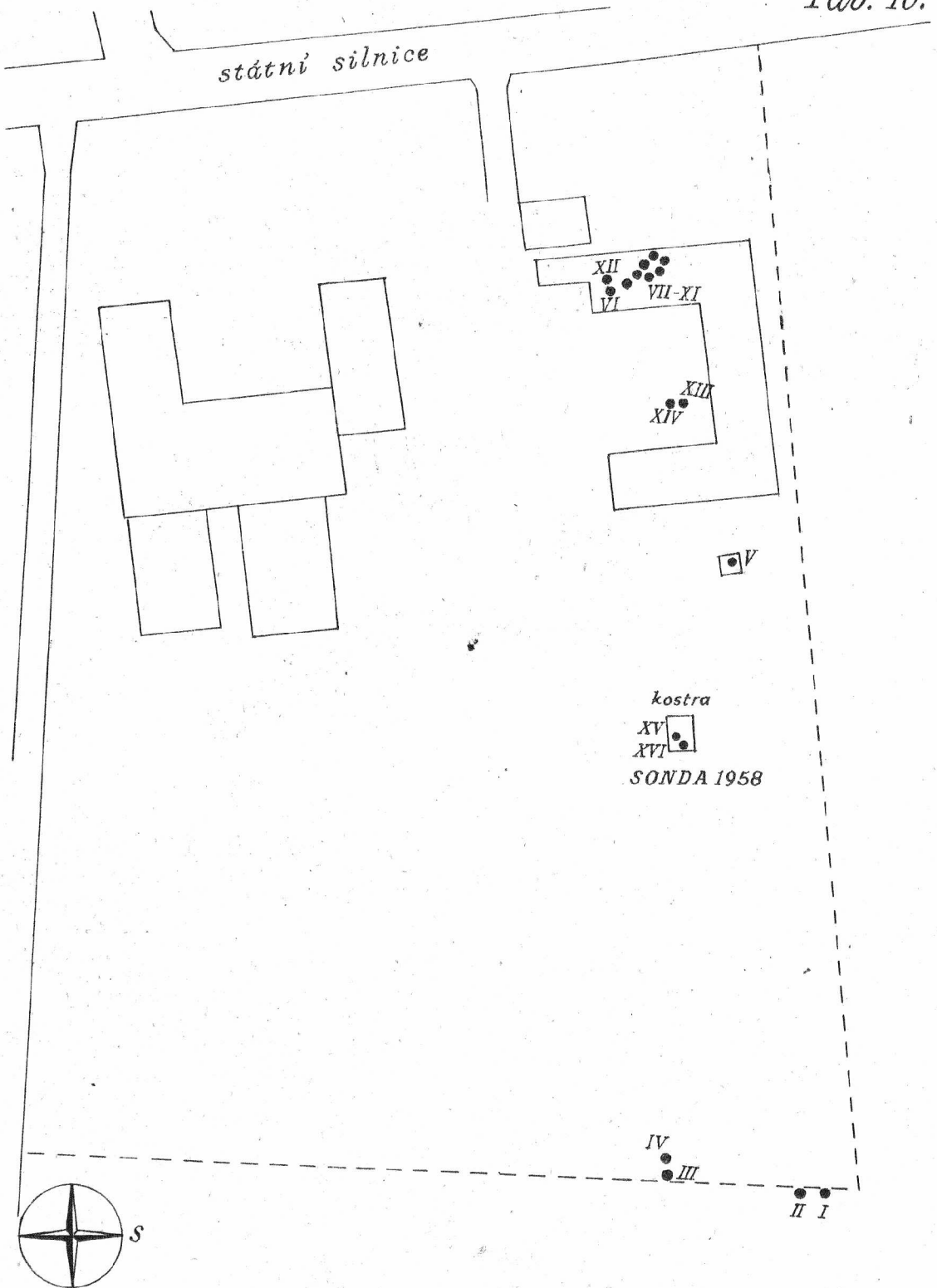
Pohřebiště lidu popelnicových polí v Mohelnici u bývalé škrobárny, okr. Zábřeh, známe již ze šedesátých let minulého století, od doby, kdy zde byly postaveny první tovární budovy. Je to jedno z důležitých nalezišť, neboť pohřbívání zde začalo v lužické fázi a skončilo až v platěnickém období lidu popelnicových polí /1.

V zimě 1957/58 podařilo se členům archeologického kroužku v Mohelnici, s. Josefu Horkému a Vladimíru Kaplovi, zachránit nové hroby /2. Stalo se tak jednak při hluboké orbě východně od továrny, kde vyzvedli porušené hroby I - IV.

Poté začal nynější majitel objektu, ČSAD v Mohelnici, se stavebními úpravami uvnitř budov a na nádvoří. Kopáním různých kanálů a jam se zničila řada hrobů, avšak jejich větší část se podařilo oběma pracovníkům alespon podchytit. /hroby V - XIV/. Nakonec narazili na další hrob a na kostru při sondování za nádvořím škrobárny. Poslední nález byl znovu otevřen a odkryt až v říjnu 1958 AÚ v Brně.

V menší sondě /230 x 340 cm/ sejmuli jsme ornici a laténskou kulturní vrstvu. V podložní žluté hlíně se rýsovalo velmi nezřetelně nepravidelné zahloupení. Po jeho vyčistění se zjistilo, že tu jde nejspíše o prohlubení kolem mohyly, podobnou prohlubní v Moravičanech. V severovýchodní části byla prohlubně nejhlubší /55 cm od povrchu/ a nejširší, k západu se snižovala a zužovala, aby pak znovu v jihozápadním rohu výkopu nabývala na rozměrech. Ohraničovala dvě plochy, z nichž jihovýchodní se vši pravděpodobností sloužila jako základna pro navršení mohylového náspu. Na této ploše jsme našli dva žárové hroby. Dna pohřebních nádob hrobu XV dosahovala jen nízkou pod kulturní vrstvu. Popelnice stála na třech vrstvách střepů a pokrývala ji mísa. Okolo popelnice se seskupovalo šest malých nádobek, z části obrácených dnem vzhůru /3 okřínky, 2 misky a džbánky/. V těsné blízkosti tohoto hrobu jsme odkryli o 17 cm níže hrob XVI. Porušila jej velká nora; větší část popelnice i se žárovým hrobem byla stržena směrem do prohlubně. Dochované dno popelnice stálo na větší míse a při jejím obvodu se tísnily dva obrácené okřínky. Oba hroby můžeme předběžně zařadit do II. lužického stupně.

V nejužším místě prohlubně zachytili jsme těsně nad intaktním podložím lidskou kostru. Sledovala sklon dna prohlubně, nejníže ležela hlava, silně zvrácená doleva, trup spočíval na zádech, obě nohy byly silně pokrčeny a vykrouceny doleva. U kostry nebylo datovatelných nálezů, avšak v prohlubni jsme přišli na střípek z mladolužického žlábkovaného osudí. Zasypaná hlína v prohlubni i v okolí kostry měla stejné složení a lišila se od hlíny laténské kulturní vrstvy.

Mohelnice - popelnicové pohřebiště

Podle Vl. Kapla.

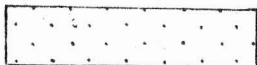
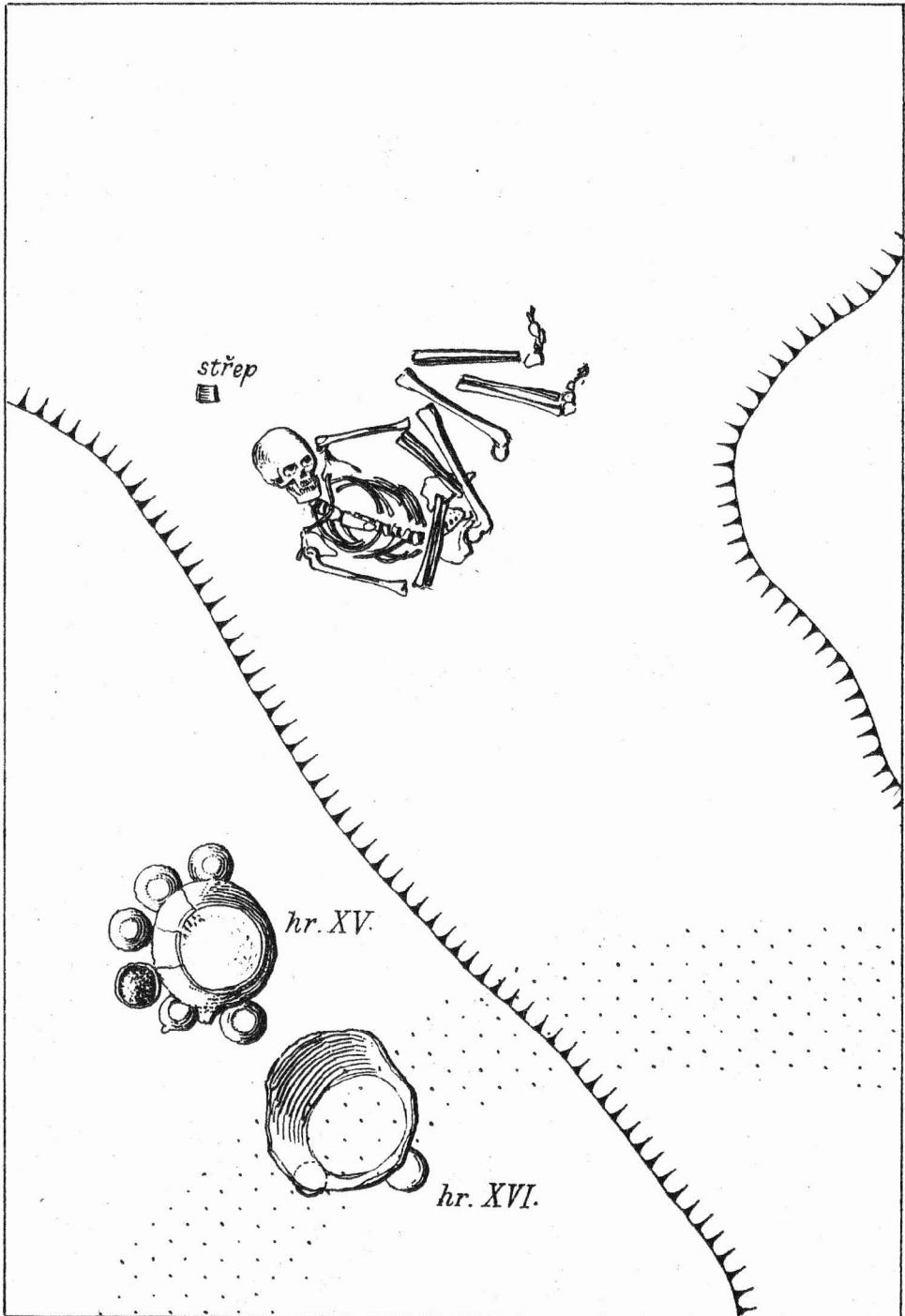
Nálezky z roku 1958 nás seznamují s přibližným rozsahem pohřebiště a s chronologickým rozložením hrobů. Pohřebiště se rozprostírá na mírném návrší. Na jeho východním úbočí byly uloženy starolužické hroby /I - IV/. Jimi patrně začíná mohylová část pohřebiště, postupující po svahu k západu, kde jsme zaznamenali hroby středního lužického stupně /hr. XV, XVI/. Množství mladolužické, slezské i platěnické keramiky, která je rozptýlena po museích, pochází ze zničených hrobů v prostoru bývalé škrobárny, tedy již z temene návrší. Nově objevené hroby V - XVI přibližně lokalizují koncentraci pohřbů z rozpětí mezi III. lužickým a II. slezským stupněm.

- - -

- 1- M. Trapp - Brüner Zeitung 1861, č. 178, 1493; A. Rzehak - Annales Mus. Francoscorum 1898, 72 a j.
- 2- Údaje o hrobech I - XIV z nálezového protokolu V. Kapla.

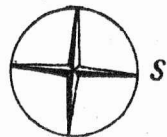
- - -

Rettingsarbeit auf einem Urnenfeld in Mohelnice, Bez. Zábřeh.
Auf einer Anhöhe, im Raume der ehemaligen Stärkefabrik, nahe von Mohelnice, breitet sich eine grosse Begräbnisstätte der lausitzer Urnenfelderkultur aus, die beinahe den ganzen Entwicklungsverlauf jener Kultur umfasst. Vier Gräber des I. lausitzer Grades entdeckten im Winter 1957/58 J. Horký und Vl. Kapl aus Mohelnice am östlichen Abhang des Hügels. Von hier breitet sich der Teil mit den Hügelgräbern aufwärts zum Abhang hin aus, denn 80m westlich stiessen wir auf weitere Gräber. Im Oktober 1958 öffneten wir erneut diese Sonde und stellten 2 Brandgräber der mittleren lausitzer Phase fest /Grab XV u. XVI/. Ursprünglich befanden sie sich in der Hügelauflaufschüttung, um welche ein Graben, ähnlich wie in Moravičany, verlief. Am Boden des durchforschten Teiles dieser Vertiefung, deckten wir ein menschliches Skelett ab, das nicht rituell beigesetzt war, sondern so, als wäre es hineingeworfen. Auf dem Gelände der Fabrik, also am höchstgelegenen Teile des Hügels, waren die Gräber der späten Lausitzerkultur, der schlesischen und auch der Platenitzer Stufe konzentriert, von denen der grössere Teil durch Bauarbeiten zerstört wurde. Neulich retteten die beiden obengenannten im Winter 1957/58 weitere Gräber /V u. XVI/, welche in den Zeitabschnitt zwischen die späten Lausitzerkultur und die 2. schlesische Stufe gehören.

narušeno norou

Mohelnice ~ sonda 1958 .

1:10 -jj-

Zachraňovací výzkum v Hodonických /o. Znojmo/.

Jiří Meduna

Při rozšiřování těžby v pískovně v Hodonících došlo k porušení kostrových hrobů, z nichž dva zachránil Č. Stana. Výzkumem provedeným na počátku dubna t.r. byly objeveny další 4 hroby a 4 jámy.

Hrob č. 3: obdélná hrobová jáma se zaoblenými rohy o rozměrech 230 x 142 x 100 cm směřovala delší osou od SZ k JV. Ve východní polovině hrobu ležely na dně přeházené lidské kosti /dlouhé kosti rukou a nohou, pánev, žebra a několik obratlů; lebka a ostatní kosti chyběly/. Za kostrou u JV stěny stála polokulovitá nádoba a pod ní byl zlomek bronzového a železného kroužku a malý fragment laténského náramku z modrého skla. 20 cm severně od nádoby ležel hliněný soudkovitý přeslen. Hrob č. 4: v oválné hrobové jámě /230 x 74 x 50 cm/ ležela v natažené poloze na zádech kostra bez milodarů, orientovaná ve směru V /hlava/ - Z. Hrob č. 5 představovala pouze malá jámka kruhového půdorysu / \varnothing 110 cm/, zapuštěná do hloubky 35 cm pod úroveň písku, na jejímž dně se našly zbytky dlouhých kostí z ruky s články prstů, zlomek pánve a femur.

Značně velká jáma č. 1 nepravidelného půdorysu byla ve své jihozápadní části porušena těžbou písku. Její výplň tvořila tmavá hlína bez jakýchkoliv nálezů. Na plochém dně, zapuštěném do hloubky 30 cm do podložního písku ležela v jihozápadní části jámy kostra hříbčete. Jáma č. 2 měla kruhový půdorys o průměru 138 cm. Její stěny se zahlubovaly kolmo do země a plynule přecházely ve dno, které dosahovalo hloubky 130 cm pod úroveň podloží. Na dně ležel zlomek žernovu, jinak neposkytla jáma žádné nálezy. Poblíž jámy č. 2 byla jáma č. 3, která se s ní tvarově shodovala. Na jejím dně, v hloubce 75 cm pod úroveň podloží, spočívala kostra v natažené poloze na zádech, značně zetlelá, označená jako hrob č. 6. V jámě ani u kostry nebyly žádné nálezy. V půdorysu nepravidelně kruhová jáma č. 4 / \varnothing 280 cm/ s lalokovitým výběžkem na jihozápadní straně se mísovitě zahlubovala do hloubky 50 cm pod úroveň podloží. Lalok byl od vlastní jámy oddělen zřetelným schodkem a jeho dno dosahovalo pouze hloubky 20 cm. Z tmavé výplně jámy pocházejí střepy nádob kultury lidu s moravskou malovanou keramikou, z nichž na některých zůstaly stopy červeného barviva. Mimo střepů poskytla jáma jednu lžící částečně poškozenou při okraji a držadla dvou dalších lžic.

Z hodonických hrobů lze kulturně zařadit pouze hrob č. 3. Polokulovitá nádoba v něm nalezená má analogie jednak na pozdněřímských žárových pohřebištích /1/, jednak v kostrových hrobech z období stěhování národů /2/ a patří k typu nádob udržujících se ve střední Evropě velmi dlouho. Jemnější chronologie tohoto typu nebyla dosud vypracována /3/. Na základě analogií je možno hodonický hrob zařadit do období stěhování národů. Tento předpoklad činí pravděpodobný i vykradení hrobu, v uvedené době zcela obvyklé. Zlomek laténského skleněného náramku nalezený pod nádobou se do hrobu dostal zřejmě až po druhotném používání. Velmi zajímavý je hrob č. 5, který není v podstatě nic jiného, než druhotně pohřbené kosti z vyloupených hrobů, což vede k předpokladu, že je časově shodný s hrobem č. 3. Ostatní dva neporušené hroby jsou pravděpodobně mladší.

Jáma č. 4 obsahovala typické střepy kultury s moravskou malovanou keramikou z výdutí nádob, zdobených plastickými pupíky polokulovitými, podobnými pupíky se stran smáčknutými a se zahrocenými výčnělky, z nichž jeden je provrtán. Lžice jsou polokulovité s krátkými masivními držadly. Patří k běžnému inventáři kultury s moravskou malovanou keramikou /4/. Střepy nepocházejí z nádob zdobených malováním, jen na některých jsou stopy po červeném barvivu. Výzdoba nádob se omezuje pouze na plastické pupíky, které svou mnohotvárností, stejně jako krátká držadla lžic svědčí, že jáma patří do mladšího vývojového stupně kultury s moravskou malovanou keramikou /5/. Jámy č. 2 a 3 nelze datovat, poněvadž neposkytly žádný spolehlivý materiál. Žernov z jámy č. 2 nasvědčuje tomu, že jsou relativně dosti mladé. Hrob č. 6 byl do jámy č. 3 uložen druhotně, neboť jáma neměla původně funkci sepulkrální. Jáma č. 1 s kostrou hřібěte byla patrně recentní.

- - -

1/ A. Gottwald, Žárové hroby z doby císařství římského od Kostelce na Hané, Prostějov 1927, tab. I:7, II:7, týž, Archeologický výzkum na Prostějovsku v roku 1931, Ročenka musea Prostějov IX-1932, tab. III:48,50, IV:6; J. Pouлік, Jižní Morava, 24, obr. 72b; T. Kolník, Popolnicové pohřebisko v Očkove, Slovenská archeológia IV/2-1956, 272, obr. 17:16,18, tab. III:6.

2/ K. Prokop, Merovejské hroby ze Zvoleněvsi, Pam. arch. XXVIII 1916, 1 a d., obr. 6; E. Beninger, Der westgotisch-alanische Zug nach Mitteleuropa, Mannus Bibliothek Nr. 51, Leipzig 1931, obr. 26-29.

3/ Podle E. Beningera /l.c. 66/ se tato keramika vyskytuje od 2. do 6. stol. Nálezy z Duchcova, z nichž je hodonické nádobě nejbližší nádoba na obr. 26, datuje autor do začátku 5. stol. /l.c. 70/. Na kosteleckém pohřebišti se nádoby se zataženým okrajem objevují od sklonku 3. stol. J. Zeman, Pohřebišťe z mladší doby římské v Kostelci na Hané, Referáty, Liblice 1958, 120.

4/ F. Vildomec, O moravské neolithické keramice malované, OP VII/VIII-1928/29, tab. V:44, VIII:8,13,25, IX:24.

5/ V. Vildomec, K počátkům osídlení lidu s neolithickou malovanou keramikou na Moravě, AR IX-1957, 674,675.

Eine Rettungsgrabung in Hodonice, Bez. Znojmo. Bei den Erweiterungsarbeiten in der Sandgrube in Hodonice wurden Skelettgräber beschädigt von denen C. Stana 2 durchforschte. Die Rettungsgrabung im April d. J. erbrachte weitere 4 Skelettgräber /Nr. 3-6/ und 4 Siedlungsgruben /Nr. 1-4/, wobei festgestellt wurde, dass das Grab Nr. 6 in der Grube Nr. 3 lag. Von den Gräbern kann man bloss das Grab Nr. 3 datieren, das in die Völkerwanderungszeit gehört und auch damals ausgeplündert wurde. Das Grab 5 stellt sekundär bestatete Knochen aus dem geplünderten Grabe vor, das zu der Voraussetzung führt, dass dieses aus der gleichen Zeit, wie Grab Nr. 3 stammt. Die Gräber 4 und 6 sind nicht datierbar, da sie ohne Funde waren, wahrscheinlich sind sie jedoch jünger als die Gräber 3 und 5. Die Grube Nr. 4 beinhaltete Scherben der mähr. bemalten Keramik. In den Gruben Nr. 2 und 3 waren keine datierbaren Funde, bloss das Bruchstück eines Mühlsteines in der Grube Nr. 2 zeugt davon, dass sie verhältnismässig jung sind. Die Grube Nr. 1 mit dem Skelett eines Fohlens ist wahrscheinlich rezent.

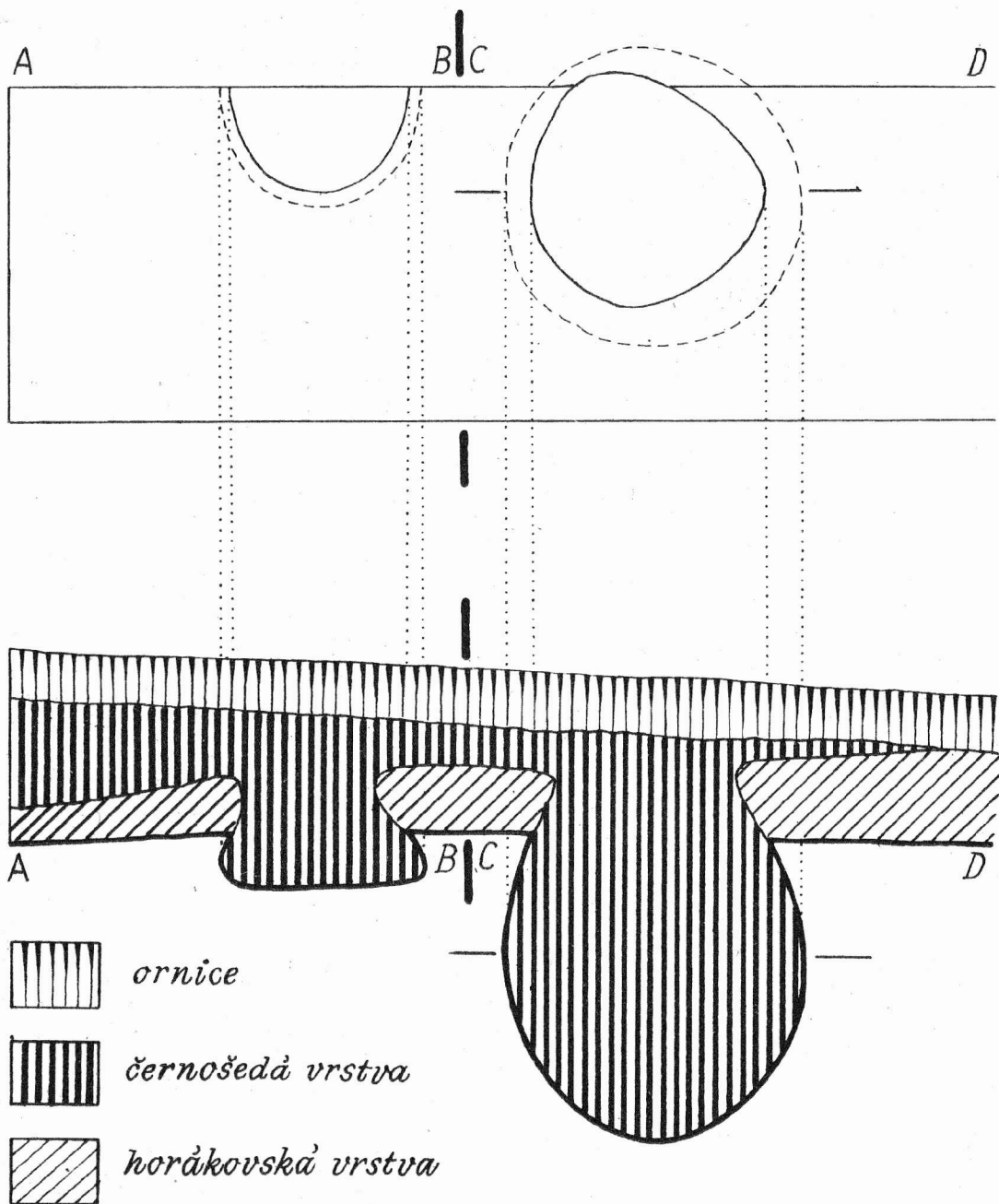
Výzkum laténského sídliště v Klentnici /o. Mikulov/.

Jiří Meduna

Laténské sídliště v Klentnici se rozkládá 400 m severně od obce v trati "U vodovodu" na východním svahu sedla, které odděluje masiv Pavlovských kopců od Tabulové hory. Hlavní část sídliště leží na parcele č. 998/1, pod silnicí z Klentnice do Pavlova. Na povrchu zoraných polí se tu nachází množství laténského střepevého materiálu a jsou tu patrné popelovité zásypy několika velkých objektů. Od severněji položených parcel je parcela č. 998/1 oddělena terénním zářezem, který je patrně zbytkem koryta dnes vyschlého potoka, který pramenil nad silnicí Klentnice-Pavlov. Jelikož byla parcela č. 998/1 připravena k setí, provedli jsme výzkum na severní straně terénního zářezu na parc. č. 994/1, kde byl ustaven r. 1957 prokopán laténský sídelní objekt. Vyhlobili jsme tu zjišťovací sondu 2 m širokou a 30 m dlouhou. Výzkum ukázal, že pod 30 cm silnou vrstvou ornice leží 50 cm mocná vrstva hnědé hlíny s horákovskými střepky. V jižním konci sondy spočívala na horákovské vrstvě černošedá popelovitá hlína, na začátku sondy 65 cm silná, postupně se však vytrácející. Z ní se zahlubovaly objekty č. 1 a 3, jejichž výplň měla zcela shodné zbarvení. /viz. obrázek/. Interpretace a datování objektů naráží na potíže, neboť objekt č. 3 neposkytl žádné nálezy a v obj. č. 1 se našlo 7 laténských a 2 římské střepy, materiál, který byl zřejmě do objektu druhotně spláchnut. Nelze proto stanovit, zda jámy vznikly v době laténské či římské.

Výzkumem v r. 1958 se nepodařilo zachytit žádný laténský sídelní objekt. V příštím roce bude proveden výzkum na parc. č. 998/1, kde se při povrchovém sběru našlo mnoho laténských střepů a zlonky skleněného a "lignitového" náramku. Z materiálu dosud získaného lze usuzovat, že klentnické sídliště patří do mladšího latěnu, poněvadž mezi střepky se vyskytly i střepky s vhlazovanými vlnicemi, což je výzdoba charakteristická pro mladší dobu laténskou i když má nepopiratelné starší kořeny /3. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956, 188-189/.

Die Grabung einer latènezeitlichen Siedlung in Klentnice, Bez. Mikulov. Mit der Ausgrabung, die im Jahre 1958 auf der latènezeitlichen Siedlung in Klentnice durchgeführt wurde, stellte man fest, dass auf der Lössunterlage eine 50cm starke Hallstattschicht /Horakowerkultur/, mit wenigen Scherben liegt. Ober ihr, im südlichen Teil der Sonde, befand sich eine schwarzgraue aschenartige Erde, von der sich die Objekte Nr.1. und 3 vertieften, die jedoch kein verlässliches Datierungsmaterial brachten. Diese Ausgrabung wird nächstes Jahr auf den nebenliegenden Parzellen, wo ein reiches latènezeitliches Material gefunden wurde, weitergeführt.

Klentnice ~ okr. Mikulov.

1:40

Půdorys a schematický profil objekty 1 a 3.

Sídliště z doby římské v Křepicích /okr.Hustopeče/.

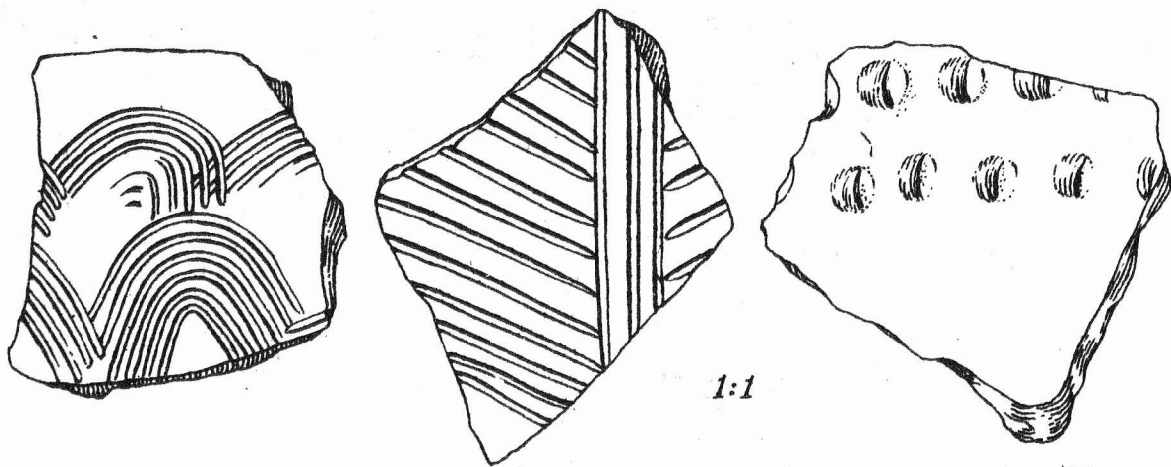
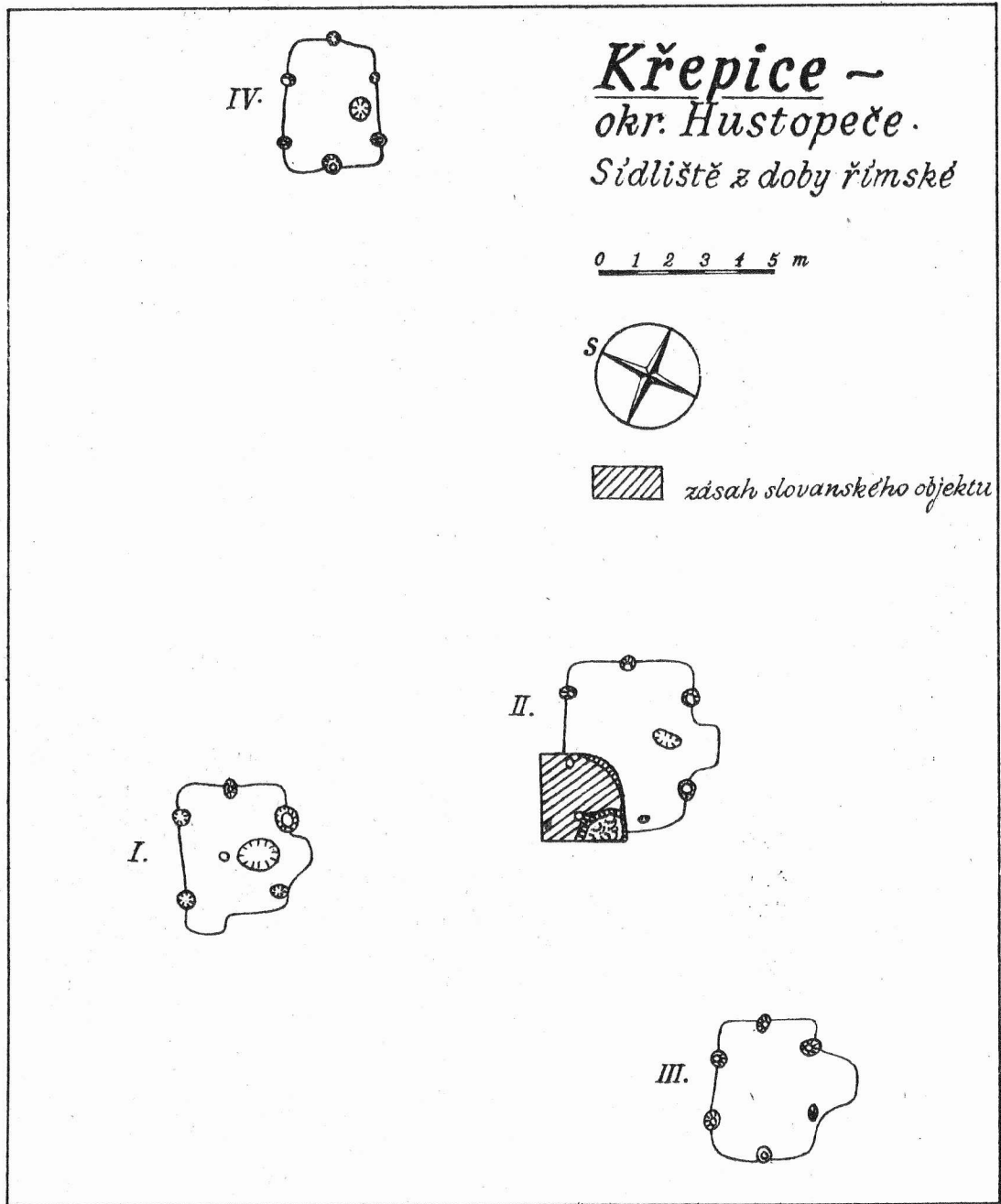
Ivan Feškař

V trati "Záhumenice", která se táhne podél východního okraje obce Křepic na Hustopečsku, zjistil O.Strouhal z AÚ ČSAV v Brně stopy osídlení z doby římské a na jaře r.1958 zaznamenal polohu orbou narušeného sídelního objektu, z jehož výplně zachránil četný střepový materiál. Od 6.X. do 8.XI.1958 provedla odbočka AÚ ČSAV v Brně v těchto místech výzkum, jímž byly odkryty celkem čtyři půdorysy chat.

Sídliště se rozkládá v jižní části "Záhumenic" na spodním úseku k ZJZ klesajícího svahu údolí, jímž protéká potok "Točka". Kulturní vrstvy s nálezy z doby bronzové, římské a slovanské prostupují sytě hnědou humusovitou hlínou, místy až 200 cm mocnou, která kryje žlutě zbarvené jílovité podloží. Vrstva ornice na zkoumané ploše nikde nezasahovala hlouběji než 30 cm pod povrch a místy byla pouze 15 cm silná. Sypká výplň nesterpně hluboko zapuštěných spodních částí jednotlivých objektů z doby římské se barvou téměř neodlišovala od okolní půdy, ale dobře se oddělovala od udupaného, tvrdého dna, jež vytvořilo zřetelné půdorysy chat téměř úplně shodně orientovaných delší osou ve směru SV - JZ. Jde vesměs o příbytky s půdorysem ve tvaru čtyřúhelníků se zaoblenými rohy a většinou s výklenkovitým rozšířením jihovýchodní strany, u objektu č.I kromě toho ještě s výklenkem v západním rohu. Chata č.IV měla jednoduchý půdorys ve tvaru prostého lichoběžníku, jenž zároveň s půdorysem chaty č.III vykazuje typické rozmístění jamek po kůlech, které nesly konstrukci obydlí: dva kůly byly zapuštěny proti sobě ve středu kratších stran, dvě protilehlé dvojice kůlů pak v okraji delších stěn. Podle zachovalé části půdorysu lze soudit, že podobnou konstrukci měla i chata č.II, jejíž západní roh byl zničen zahloubením slovanského objektu. Odchylné uspořádání nosných kůlů u chaty č.I bylo zřejmě ovlivněno vytvořením výklenku v západním rohu stavení. Rozměry příbytků, vymezené obrysem udusané podlahy, se pohybují mezi 390 x 290 cm /č.IV/ a 500 x 370 cm + 90 cm s výklenkem /č.II/, hloubka dna pod povrchem mezi 60 cm/č.I/ a 130 cm/č.IV/, Kůlové jamky v průměru 30-60 cm byly zapuštěny 30 - 70 cm pod úroveň podlahy, v níž byly vytvořeny mísovité zahloubeniny uprostřed délky při jihovýchodní stěně objektů č.I,II a IV.

Půdorysy těchto obydlí se jak rozmístěním kůlů, tak i výklenkovitým rozšířením mezi dvěma kůly jedné z delších stran shodují se sídelními objekty, odkrytými při výzkumu v Komořanech u Vyškova /srov.K.Ludikovský,Sídliště z doby přelomu letopočtů, Věda a život 1958,č.9, str.529-531/. Na rozdíl od nich však v žádné chatě na křepickém sídlišti nebyly zjištěny stopy po ohništi. Také nazanice se zde téměř nevyskytla a zvířecí kosti se v zásypu objektů objevily jen ojediněle.

Většinu nálezů tvoří střepy v ruce robené keramiky, na níž převládá výzdoba vtlačovaných důlků s nehtovým vrypem a síťovitě se křížící rýhy. Hojně se vyskytuje také ornament obloučků rytých hřebenem, několiknásobná cikcakovitě lomená vlnice i hladká černá keramika s povrchem leštěným. Ozubeným kolečkem provedená výzdoba je doložena jen na několika střepích.

Z poměrně početné skupiny keramiky, importované z římských provincií, je třeba uvést zlomky prstencových misek, oranžové červenavých džbánů i. jiných tvarů, lampičku s firemním kollem CRESCOE a tři nezdobené střepy terra sigillaty.

S

Sídliště lze zatím předběžně zařadit do konce II. a první poloviny III. století.

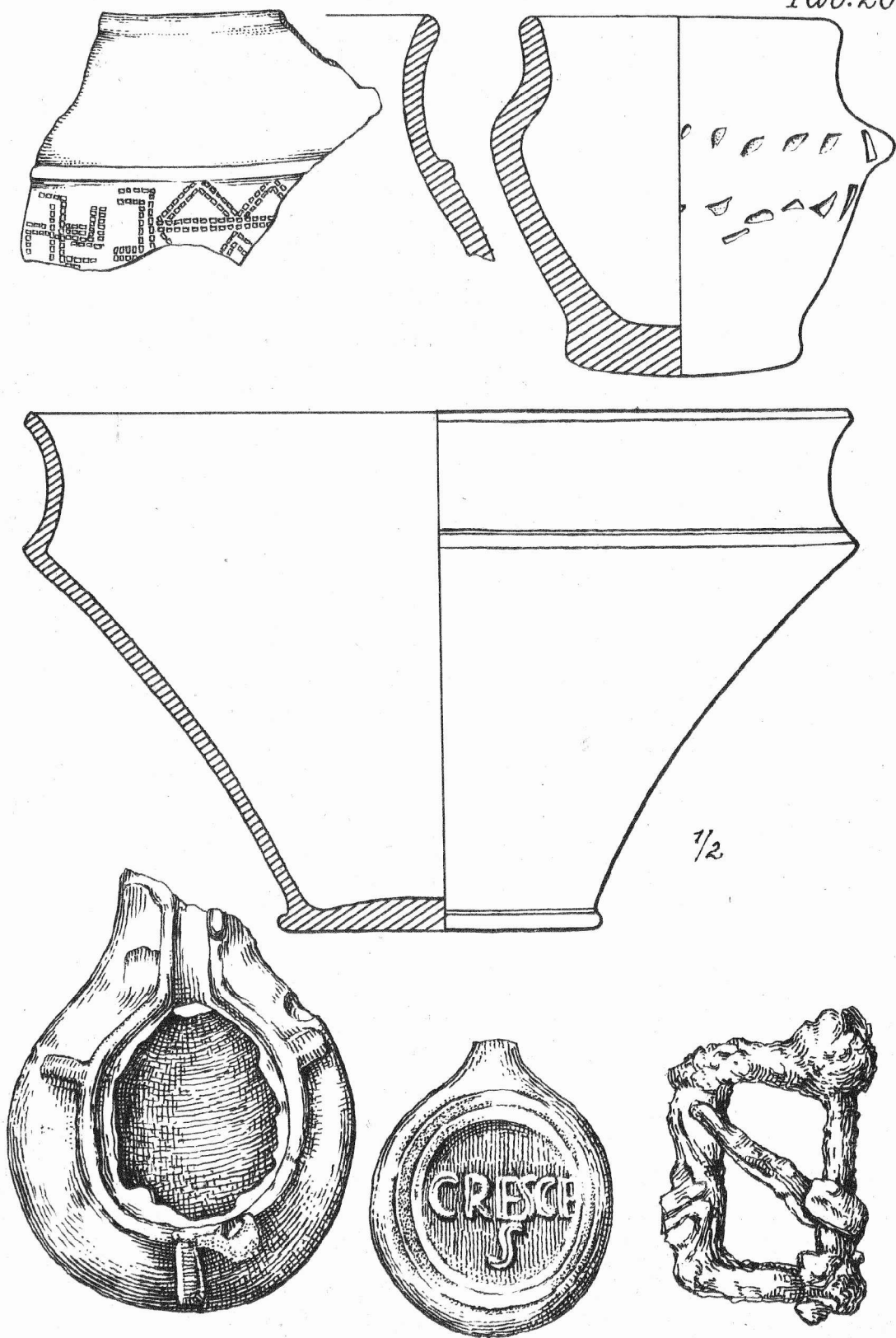
- - -

Eine kaiserzeitliche Siedlung in Křepice, Bez. Hustopeče.

Bei der Ausgrabung der kaiserzeitlichen Siedlung in Křepice wurden die Grundrisse von 4 Hütten freigelegt, die eine viereckige Form hatten, in den meisten Fällen jedoch erweiterte Nischen besaßen. Die Wohnungen, deren Ausmasse sich zwischen 390x290 cm und 500x370 cm bewegen, hatten einen gestampften Fussboden, der 60-130 cm tief unter der heutigen Oberfläche liegt und mit der Längsachse in NO-SW Richtung orientiert ist. In der Füllung der Objekte waren Scherben germanischer Keramik, die hauptsächlich mit Fingertupfen und Fingernägeleindrücken, überkreuzten Furchen und Linien, Schwungbogen, Wellenbändern und vereinzelt auch mit Rädchenornament verziert waren, weiter Scherben provinzieller Keramik, z.B. eine Tonlampe mit dem Stempel CRESCOE, Terra sigillata, Ringschüsseln u.a.

S

Die Siedlung kann vorläufig in das Ende des II. Jhs. und in die erste Hälfte des III. Jhs. eingereiht werden.

Křepice ~ okr. Hustopeče. - Sídliště z doby řím.

Objekt se slovanskou keramikou pražského typu
v D. Věstonicích, okr. Mikulov.

Rudolf Tichý

Při hloubení jámy na hašení vápna pro úpravu Kulturního domu v Dolních Věstonicích zachytili žáci místní školy objekt s hnědočernou popelovitou výplní, zvířecími kostmi, zlomky keramiky a se skupinou kamenů v jeho severovýchodním rohu. Několik nalezených střepů předala učitelka V. Čáslavská pracovníkům expedice v Dol. Věstonicích. Dr. J. Poulik přisoudil tyto zlomky mladší fázi keramiky t. zv. pražského typu. Pracovníci expedice zjistili pak na stěnách jámy i v půdorysu dobře patrný obrys porušeného objektu. Zjišťovací výzkum jsme provedli podél jižní strany jámy na vápno sondou ve směru východ-západ, v délce 4m a v šířce 2,5m. Plošným odkryvem jsme se snížili postupně do hl. 120cm na sprašové podloží. Nad ním ležela vrstva hrubého šterku mocná asi 40cm. V ní bylo zapuštěno několik nepravidelných mělkých prohlubní. Objekt s pražským typem, z něhož jsme odkryli pouze malou nehlubokou část v severozápadním rohu sondy, byl rovněž zahlouben v tomto šterkovém horizontu. Postupoval směrem západním na pozemek drůbežárny JZD, kde jsme zatím nemohli pokračovat v pracích. Ve východní části sondy jsme odkryli v hloubce asi 50cm skupinu menších vápencových kamenů seřazených do polokruhu /některé byly přepálené/ a oddělených hlinitým horizontem asi 70cm mocným od další vrstvy vápencových kamenů, přímo pod horní skupinou. V jejím středu jsme zjistili vápenitou vrstvu 5-10cm mocnou, ležící na písčité vrstvičce slabě do červena vypálené, která se nacházela již přímo na sprašovém podloží.

Zjišťovací výzkum přinesl jen nemnoho slovanských střepů a přesto, že se nám nepodařilo odkrýt větší část objektu, lze mít za doložené, že zde šlo o sídelní objekt, pravděpodobně polozemnicí. O tom svědčí i skupina kamenů v severovýchodním rohu, která byla porušena při hloubení jámy na vápno; představovaly patrně ohniště nebo zřícený krb. Příslušnost keramiky k t. zv. pražského typu je důležitým dokladem o starobylosti slovanského osídlení i na území podél pravého břehu řeky Dyje.

- - -

Ein Objekt mit slawischer Keramik des Prager Typus in Dol. Věstonice, Bez. Mikulov. Beim Vertiefen einer Grube zum Kalklöschchen wurde ein Objekt mit braunschwarzer aschiger Erde, Tierknochen, Scherben und mit einer Gruppe von Steinen, in seiner südost Ecke, beschädigt. Dr. J. Poulik bezeichnete die Keramikbruchstücke als jüngere Phase des Prager Typus. In der Nähe der Grube legten wir eine 4 m lange und 2,5m breite Sonde, in welcher wir leider bloss einen geringen Teil des beschädigten Objektes entdeckten. Wir können ihn jedoch auf Grund der vorgefundenen Steingruppe, die scheinbar eine Feuerstelle oder ein destruiertes Herd war, als Siedlungsobjekt, eine sog. Zemljanka, betrachten. Die Zugehörigkeit der Keramik des Prager Typus ist ein wichtiger Beweis für die Alttertümlichkeit der slawischen Besiedlung auch am rechten Ufer der Thaya.

Letošní výzkum v Mikulčicích.

Dr. Josef Poulík

I v tomto roce se ve velkých rozměrech pokračovalo ve výzkumu velkomoravského hradiště Valy u Mikulčic. Na nejvyšším místě akropole byly objeveny základy obdélné, z kamene na maltu budované stavby, 26 m dlouhé a 9 m široké a uvnitř příčkou členěné. S největší pravděpodobností tu jde o zbytky knížecího paláce, který byl vystavěn na troskách staršího sídliště ze VII. až VIII. století. Směrem východním od této stavby byl proveden plošný odkryv, v němž se na ploše 600 m² rozkládala jiná stavební destrukce. Zjistily se v ní základy kostela, který má téměř čtvercovou loď a půlkruhovitou apsidu na východní straně. Je to už čtvrtý kostel na mikulčickém hradišti. Ve východní části lodi jsou dvě zděné hrobky, které byly úplně vyloupeny. V kamenné sutí se našlo velké množství úlomků omítek s barevnými freskami. Není pochyby o tom, že zde byli pohřbeni vynikající příslušníci knížecího rodu nebo snad i církevní hodnostáři. Zbytky zděných hrobek jsou i u kostela a ty z nich, které byly otevřeny, jsou rovněž vyloupeny. U kostela jsou však i hroby s nálezy, které bezpečně datují tuto stavbu do IX. století.

V severozápadní části hradiště byla odkryta skupina hrobů a v ní hroby tří velmožů s těžkými železnými meči a ostruhami. Tím se zvyšuje počet velmožských mečů na mikulčickém hradišti už na 12, a to je zatím největší počet těchto zbraní ze slovanských hradišť severně od Dunaje. - Nedaleko od těchto hrobů se přišlo na další stavební destrukci. Jde patrně o pátý kostel na akropoli mikulčického hradiště. K odkryví tohoto kostela dojde ovšem až ve výzkumné sezoně 1959.

Archeologické výzkumy v Mikulčicích, jež jsou středem zájmu nejen našich, nýbrž i zahraničních badatelů a vědeckých institucí, potvrzují znovu i letos neobyčejně významné a vyjimečné postavení, které zaujímá hradiště Valy v politické, hospodářské a církevní organizaci Velké Moravy.

- - -

Die diesjährige Ausgrabung in Mikulčice.

Auch in diesem Jahre wurde die Ausgrabung des Grossmährische Burgwalles "Valy" bei Mikulčice in grossem Ausmasse fortgesetzt. Auf der höchsten Stelle der Akropolis wurden Fundamente eines rechteckigen, aus Stein und Mörtel hergestellten Baues, entdeckt, der eine Länge von 26m und eine Breite von 9m besitzt und innen durch eine Querwand geteilt ist. Es handelt sich wahrscheinlich um die Überreste eines Fürstenpalastes, der auf den Trümmern einer älteren Siedlung, aus dem VII. - VIII. Jh. erbaut wurde. Östlich von diesem Baue, wurde eine Flächenabdeckung durchgeführt, auf welcher sich eine andere Baudestruktion befand, deren Ausmass 600 m² betrug. In dieser stellte man Fundamente einer Kirche fest, die ein fast viereckiges

Schiff mit einer halbrunden Apsis an der Ostseite besitzt. Es ist bereits die vierte Kirche auf dem Burgwall in Mikulčice. Im östlichen Teile des Schiffes befinden sich zwei gemauerte Gräfte, die gänzlich ausgeraubt waren. In dem Steinschutt fand man eine grosse Anzahl Bruchstücke von Wandbewurf mit farbiger Freskenmalerei. Zweifellos wurden hier hervorragende Mitglieder des Fürstengeschlechtes oder vielleicht kirchliche Würdenträger bestattet. Reste von gemauerten Gräften befinden sich auch bei der Kirche und alle die wir bisher öffneten sind ebenfalls ausgeraubt. Bei der Kirche liegen auch Gräber mit Funden, die diesen Bau mit Sicherheit in das IX. Jh. datieren.

Im nordwestlichen Teile des Burgwalles wurde eine Gräbergruppe abgedeckt und in ihr drei Fürstengräber mit schweren eisernen Schwerten und Sporen. Dadurch wird die Zahl an Fürstenschwerten vom Burgwall in Mikulčice schon auf 12 erhöht und dies ist auch bisher die grösste Zahl dieser Waffen von slawischen Burgwällen nördlich der Donau. - Unweit von diesen Gräbern sties- sen wir auf eine weitere Baudestruktion. Es ist scheinbar die fünfte Kirche auf der Akropolis des Burgwalles von Mikulčice. Zur Freilegung dieser Kirche kommt es natürlich erst in der Ausgra- bungssaison 1959.

Die archäologischen Ausgrabungen in Mikulčice, die im Mittelpunkt des Interesses, nicht nur unserer, sondern auch ausländi- scher Forscher und wissenschaftlicher Institutionen stehen, be- weisen auch im heurigen Jahre wiederum die besonders wichtige und besondere Stellung, die der Burgwall "Valy" in der politischen, wirtschaftlichen und kirchlichen Organisation des Grossmährischen Reiches einnimmt.

Slovanské pohřebiště a sídelní objekt
v Dol. Věstonicích, o. Mikulov.

Rudolf Tichý

Další výzkum na staroslovanském pohřebišti z 9.-10. stol. n.l., v trati "Na pískách", probíhal pod vedením ředitele ústavu dr. J. Poulíka opět hlavně na severozápadní části písečného návrší. Dvě kratší sondy jsme položili při východním okraji pohřebiště. Celkem bylo odkryto v době od 29.5.-11.8.1958 asi 560 m² průměrně do hloubky 1 m. Na této značně rozlehlé ploše se nacházelo poměrně malé množství hrobů - 23, z tohoto počtu je 8 hrobů úplně prázdných. Výzkum probíhá již pouze v okrajové části tohoto bohatého pohřebiště, které je soustavně zkoumáno od roku 1945.

Tvar hrobů je obvykle obdélníkový s kolmými nebo slabě sešikmenými stěnami, v uložení koster převládá orientace hlavy k severozápadu, ve čtyřech případech byla orientace sever-jih a jen v jednom západ-východ. Kromě běžného uložení koster v poloze natažené jsme zjistili ve dvou případech polohu mírně skrčenou s orientací hlavy k severu /hr.č. 763 a 778/. U pohřbu č. 763 se nacházela na povrchu hrobu skupina slovanských střepeň, v hrobě č. 778 ležel vně levé lýtkové kosti zemřelého hliněný plochý korálek nebo přeslen a střepeň ze slovanské nádoby. Mezi nálezy u ostatních nebožtíků převládá keramika v podobě celých nádob, bronzové náušnice a železné nože. V jednotlivých případech se vyskytl i bronzový gombík, skleněné korálky a železné obroučky z vědra.

Zajímavé nálezy přinesl hrob č. 769 v sondě při východním okraji pohřebiště. V hloubce 140 cm jsme odkryli dobře zachovanou kostru muže asi dvacetiletého /dle M. Stloukala/, orientovanou hlavou k severozápadu. Vně pravého spánku zemřelého leželo masivní železné kopí s tulejí, která je opatřena dvěma křídélky. Vně levého femuru se nacházel menší železný nožík, po obou stranách chodidel železné přezky a u patních kůstek jednoduché železné ostruhy /obr. 1/. Jde tedy o hrob bojovníka, který můžeme datovat do pol. 9. stol. I když byly hroby bojovníků na zdejších pohřebišti poměrně velmi vzácné, soustřeďovaly se převážně na jeho jihovýchodní část.

Ve stejné sondě jsme zjistili základy jednoduché slovanské polozemnice /J I/58/. Její značně pravidelný, téměř čtvercový půdorys /3.5x3m/ orientovaný delší osou východ-západ, se rýsoval v hloubce asi 90 cm od dnešního terénu. Na povrchu, v severovýchodním rohu polozemnice, ležela větší skupina přepálených vápencových kamenů /patrně pozůstatky zříceného krbu/. Mezi nimi jsme našli porůznu slovanské střepeň, které řadí dr. J. Poulík do 8. stol. n.l. V tmavohnědé hlinité výplni objektu, v okolí krbu značně sazovité a zasahující maximálně do hloubky 130 cm, bylo jiných dokladů materiální kultury. Již v dřívějších letech jsme odkryli v jihovýchodním úseku pohřebiště rozměrné hluboké okrouhlé jámy se slovanskými střepeň. Náležejí staršímu osídlení, jednak podle materiálu, jednak proto, že v zásypu některých z nich jsou zapuštěny kostrové hroby z 9. stol. Podobný případ jsme zaznamenali i letos severně od popsané polozemnice /dětský hrob č. 768/.

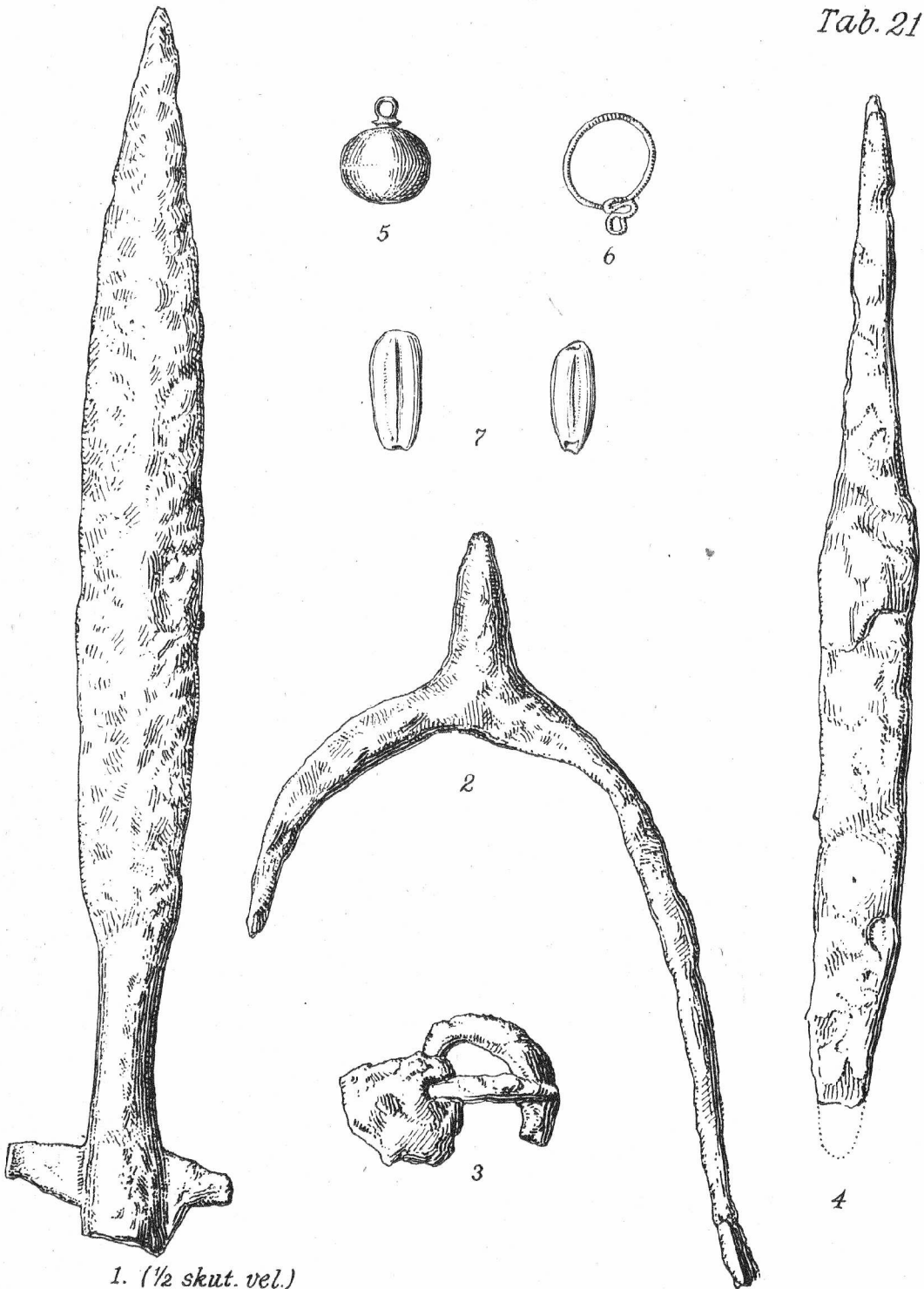
Výzkum v Dol. Věstonicích "Na pískách" přinesl tak další doklady o dlouhotrvajícím slovanském osídlení na levém břehu Dyje. Je doloženo nejen stále pokračujícími pracemi na pohřebišti, ale i osadou z 9.-10.stol. a hradištěm "Vysoká zahrada" ze století 11., lze tedy sledovat hospodářský a společenský vývoj dávných Moravanů na území pod Pavlovskými vrchy souvisle od 8.do 11.století.

- - -

Ein slawisches Gräberfeld und Siedlungsobjekt in Dol. Věstonice, Bez. Mikulov. Unter der Leitung des Direktors der Anstalt, Dr. J. Poulik, setzte die Grabung der altslawischen Begräbnisstätte aus dem 9. und 10. Jh., in der Flur "Na pískách" /Am Sand/ fort. Insgesamt wurden vom 29.5.-11.8. cca 560m², durchschnittlich in die Tiefe von 1m, freigelegt. Auf dieser ziemlich umfangreichen Fläche gab es bloß 23 Gräber, da wir uns bereits im Randgebiet dieses reichen Gräberfeldes befinden, welches schon seit 1945 erforscht wird.

In den, wie üblich, rechteckigen Gräbern, befanden sich Skelette, die meisten mit dem Kopfe gegen NW orientiert sind. Ausser Bestattungen in gestreckter Lage, gab es auch zwei Gräber mit Hockern /Grab Nr. 763.778/. Als Grabbeigaben wären in erster Linie Gefässe zu erwähnen, bronzene Ohrgehänge und eiserne Messer. Interessante Funde brachte das Grab Nr. 769 in welchem ein ungefähr zwanzigjähriger Mann bestattet war. Bei diesem fanden wir eine massive eiserne Speerspitze, ein eisernes Messer, Spangen und einfache Sporen /Bild 1/. Dieses Kriegergrab können wir in die Hälfte des 9. Jh. datieren.

In derselben Sonde stellten wir Grundrisse einer einfachen slawischen Hütte, der sog. "Zemljanka", fest, die ein Ausmass von 3.5x3m beträgt. In ihrer NO Ecke lag eine grössere Gruppe von durchbrannten Kalksteinen, wahrscheinlich Überreste eines destruierten Feuerherdes. Zwischen ihnen fanden wir slawische Scherben, die Dr. J. Poulik in das 8. Jh. datiert. Bereits in den vorigen Jahren entdeckten wir in diesem Teil des Gräberfeldes umfangreiche Gruben mit einem runden Grundriss. In ihrer Füllung befanden sich slawische Scherben. Diese Gruben gehören einer älteren Besiedlung an, wie man einerseits dem Material nach schliessen kann und andererseits auch dadurch, dass in ihnen sekundär Gräber aus dem 9. Jh. eingetieft wurden. So haben wir weitere Beweise für eine langdauernde slawische Besiedlung am linken Ufer der Thaya, die wir seit dem 8.-11. Jh. /Burgwall "Vysoká zahrada" - "Hoher Garten"/ verfolgen können.

Dolní Věstonice ~ Na pískách. 1958.

Obr. 1-4 = hrob 769 ; obr. 5-7 = hr. 772

Výzkum slovanského pohřebiště v Josefově, okr. Hodonín.

Eva Šráčková

V květnu roku 1957 byl proveden záchraňovací výzkum v Josefově /okres Hodonín/ v trati Záhumenica, kde při hloubení základů pro obytné stavení narazili dělníci na staroslovanské pohřebiště. V září a v říjnu roku 1958 v něm pokračoval Archeologický ústav ČSAV v Brně ve spolupráci s okresním muzeem v Hodoníně systematickým plošným odkryvem. Na odkryté ploše asi 600 m², průměrně do hloubky 1 m, bylo prozkoumáno 55 hrobů, z toho dva dvojhroby. Zásypy hrobových jam obdélníkového půdorysu se po odkrytí humusové vrstvy /40-60 cm/ jasně rýsovaly ve žlutce promísené žlutým pískem. Dna hrobových jam dosahovala hloubky 40 cm-230 cm. Kostry ležely v natažené poloze s rukama nataženými podél trupu a mimo jednu byly orientovány od západu k východu. Pro značnou sociální diferenciaci v zemědělské osadě, ke které toto pohřebiště náleží, svědčí velmi bohaté nálezy v některých velkých a širokých hrobech, někdy i s dřevěným obložení. Proti tomu byla v několika případech pouze kostra bez nálezu. Kosterní pozůstatky se zachovaly poměrně špatně. Hrobový inventář zastupují předměty denní potřeby jako železné nože, železný srp, přesleny a kostěný jehelníček a zvláště pak četné šperky. Jsou to zvláště bronzové a stříbrné náušnice, bronzové závěsky, náhrdelníky a jednotlivé korálky ze sklovité hmoty neb ze skla. Ve více než ve třetině hrobů byla nalezena keramika, v některých hrobech i více kusů, dřevěná věderka se železnými obroučkami, zbytky zvířecích kostí a skořápek z vajec a v jednom dětském hrobě keltská duhovka.

Nejbohatší inventář obsahoval hrob č.26 v úseku B VIII. Po odkrytí humusové vrstvy /45 cm/ se rýsoval ve žlutce zásyp hrobu obdélníkového půdorysu /260 cm x 160 cm/. V hloubce 190 cm od povrchu se začalo jasně projevovat pravidelné dřevěné jeho obložení. Na dně hrobové jámy, v hloubce 210 cm ležela částečně rozpadlá kostra ženy. Poměrně se dobře zachovala lebka, spočívající v původní poloze. Z ostatních částí kostry zůstaly pouze úlomky žeber a klíčních kostí, část levého femuru, články prstů s navlečenými bronzovými prsteny, rozpadlé kosti nohou. U lebky po obou stranách dolní čelisti ležely tři poškozené stříbrné hrozníčkovité náušnice. V partii krku byly rozházené korálky náhrdelníku podélně členěné ze stříbrnité skelné hmoty a více jednotlivých drobných skleněných válečků. Přes kyčle měla žena položený železný srp, velmi poškozený. Na třetím článku druhého, třetího a čtvrtého prstu pravé ruky byly navlečeny částečně rozpadlé bronzové plíškové prsteny. Podobné prsteny zdobily i třetí a čtvrtý prst levé ruky. U levé dlaně ležel dále železný nož. V řadě podél pravé stehenní kosti bylo seskupeno šest párů bronzových náušnic: dva páry zdobené dutými žaludy, jeden pár zdobený hrozníčkem a jeden pár s jednoduchými uzlíčky. Dva páry z nich byly zlacené a bohatě zdobené filigránem, granulací a hrozníčky. V místě pod pravým chodidlem jsme našli skořápku z vajec a u levého chodidla skleněný přeslen.

Nálezky, zvláště pak šperky z hrobu č.26, dovolují zařadit pohřebiště bezpečně do 2.pol.IX.stol. Dosavadní výzkum v Josefově naznačuje, že pohřebiště a v jeho blízkosti zachycené sídliště z téže doby je značně rozsáhlé. Přináší tak další doklad o hustotě osídlení jižní Moravy v období největšího rozkvětu Velkomoravské říše i mimo velká opevněná střediska. Hlavní jeho význam spočívá pak v tom, že nabízí možnost srovnání vyspělé kultury městského útvaru u blízkých Mikulčic s kulturou venkovského lidu v zemědělských osadách.

Les recherches du cimetière slave à Josefov /Hodonín/. Au mois de septembre et au mois d'octobre l'institut archéologique a réalisé les fouilles au cimetière des anciens Slaves à Josefov /distr.Hodonín/ qui était situé non loin du centre slave de la Grande Moravie - du burgwall Valy près de Mikulčice. Sur le terrain de 600 m² on a trouvé 55 tombes à squelette très riches en matériaux archéologiques et anthropologiques. Toutes les tombes sont orientées en direction ouest-est. Les objets les plus fréquents dans les tombes sont les aumônes par exemple en fer, des restes des denrées alimentaires; puis les objets du besoin quotidien: hachettes, faucille, étui à aiguilles, les bijoux: colliers, boucles d'oreille de bronze, boucles d'oreille d'argent, suspensions de bronze, perles en verre.

L'inventaire le plus riche se trouvait dans une tombe de femme /numéro 26/. A côté du squelette beaucoup abîmé on a trouvé à côté du crâne trois paires de boucles d'oreille d'argent, ornées de petit raisin. Le squelette avait au cou le collier de perles en verre. La faucille se trouvait sur les hanches et le couteau de fer à côté de la main gauche; six paires de boucles d'oreille de bronze étaient groupés sur la jambe droite: boucles d'oreille ornées du gland creux, boucles d'oreille ornées de petit raisin et boucles d'oreille, dorées et ornées de granulation. A côté du pied droit se trouvaient les coquilles d'un oeuf, à côté du pied gauche une pièce pour filer en verre.

Les matériaux archéologiques permettent dater le cimetière à Josefov dans la deuxième moitié du IX siècle. Les recherches contemporaines nous permettent de supposer que le cimetière et le village, se trouvant en proximité et étant de la même époque, sont assez grands. Ils sont aussi la preuve de la densité du peuplement dans le Midi de la Moravie à l'époque du plus grand épanouissement de la Grande Moravie à part du "burgwall". Les fouilles sont d'une grande importance, parce qu'elles donnent la possibilité de comparer la haute culture de "burgwall" près de Mikulčice avec la culture des paysans dans les villages agricoles.

Josefov - Šperky ze slovanského hrobu č. 26.

Nový slovanský hrob v Moravičanech, okr. Zábřeh.

Jindra Nekvasil

Slovanské pohřebiště v Moravičanech se rozkládá na mírném návrší na území dnešní obce. Stopy pohřbívání se objevují v zahradách a dvorech domů, lemujících nároží vsi a silnic do Loštic. Zprávy o zničených hrobech známe již od roku 1888, avšak první hrob byl odborně prozkoumán až v roce 1954 /1. Teprve začátkem roku 1958 podařilo se náhodně odkrýt další pohřeb. Přibližně 25 m od místa prvních nálezů dokončoval V. Půr poslední upravy při přestavbě domu č.190. Ve vodovodním průkopu, ve vzdálenosti 2 m od stěny stavení, narazil na lebku. Moravičanský vlastivědný pracovník J. Novák rozpoznal, že se jedná o slovanský hrob a pozval k jeho prozkoumání AÚ v Brně.

V nadloží hrobu byly mocné novodobé navážky a teprve pod nimi se rýsovala hrobová jáma. Zdá se, že původní povrch pohřebiště byl v těchto místech snesen, neboť jáma hrobu se zahlubovala pouze 20 - 35 cm pod úroveň šikmě uložených nánosů. Na dně hrobu ležel mladší muž s nataženými pažema podél těla; při tom pravá ruka se skrývala pod stehenní kosti. Těsně vedle pravého ramene jsme našli ve zmeti rezu trosky železného nože a pod ním ocílku doprovázenou čtyřmi drobnými pazourky. Také mezi kůstkami pravé ruky byly neforemné kousky železa. V polovině délky stehenní kosti jsme odkryli pozůstatky tříbželezných šipek. Tři tenké obruče z vědérka zůstaly v nohou kostry, tak jak původně držely jeho dýka. Na nejvrchnější z nich ležela oblouková rukojeť, upevněná v plechových závěsech s dlouhými výběžky, opatřenými hřeby.

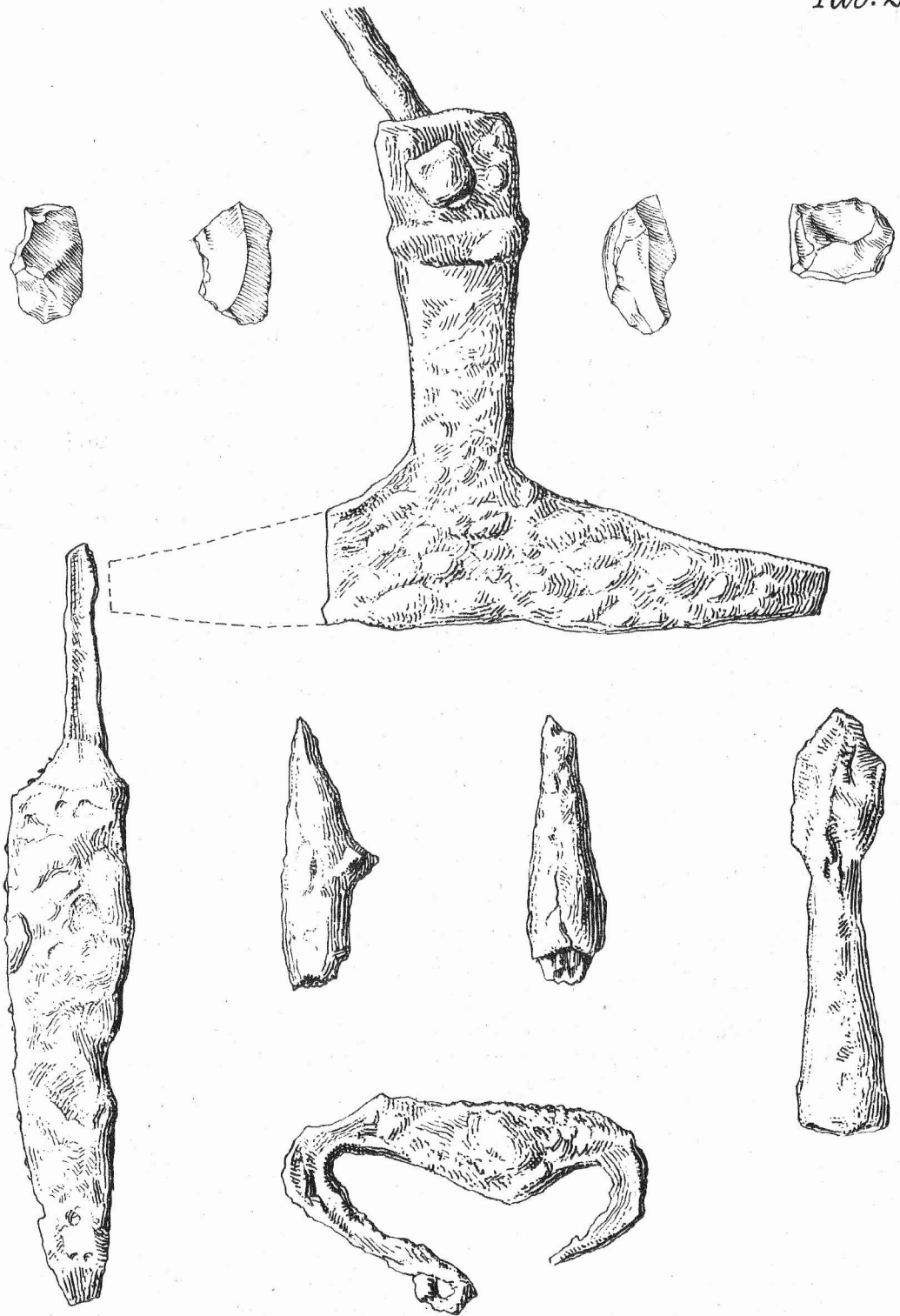
Nálezy z hrobu potvrzují datování pohřebiště do velkomoravského období. Starobylý tvar vědra klade pohřeb do rozmezí od druhé pol. IX. stol. do konce tohoto věku/2. Výskyt ocílky v hrobě tomu neodporuje; analogické typy se vyskytly na příklad v Boleradicích, Dolních Věstonicích, St. Městě s nálezy datovanými do druhé poloviny IX. stol. /3 Na ploše pohřebiště, mezi oběma prozkoumanými hroby, jsme podnikli ještě další zkušební sondy. Zjistili jsme však, že v těchto místech byl terén v nedávné době hluboko snížen a vyplněn novodobým odpadem.

- - -

- 1- J. Nekvasil, Dvě zapomenutá slovanská naleziště, AR, v tisku.
- 2- J. Poulík, Staroslovanská Morava, 41; V. Hrubý, Staré Město, 154.
- 3- J. Poulík, Staroslovanská Morava, 153; týž, Jižní Morava, 84; V. Hrubý, Staré Město, 115.

- - -

Ein neues slawisches Grab in Moravičany, Bez, Zábřeh. Auf dem slawischen Gräberfeld in Moravičany, das seit dem Jahre 1888 bekannt ist, wurde zufällig im Jahre 1958 ein weiteres Skelettgrab entdeckt. Das Skelett, das in gestreckter Lage beigesetzt war, ist mit einem eisernen Messer, Feuerstahl, mit vier Feuersteinen und drei eisernen Pfeilspitzen, ausgestattet. Zu seinen Füßen deckten wir einen eisenbeschlagenen Eimer ab. Analogische Funde von grossen altslawischen Begräbnisstätten in Mähren, erlauben uns diesen Fund in die 2.Hälfte des 9.Jhs. zu datieren.

Moravičany — slovanský hrob č. 2.

Milan Stloukal

Anthropologický rozbor kostry z Moravičan.

Ve slovanském hrobě v Moravičanech /výzkum J. Nekvasila v r. 1958/ ležela kostra dospělého člověka, jen nepatrně poškozená. Krásně zachovaná lebka je dlouhá /191 mm/, úzká /136 mm/ a středně vysoká /136 mm/, v indexech se jeví jako dolichokranní /71,2/, orthokranní /71,2/ a akrokranní /100,0/. Kapacita mozkovny je velká, byla započítána na 1472 ccm.

Norma laterální má mírně vmáčklé nasion, na glabellu III. stupně se připojují středně velké nadočnicové oblouky. Čelo ustupuje obloukem v ploché temeno, vyčnívající týl nese plochý zevní týlní hrbol /1.st./. Bradavkové výběžky jsou spíše malé, profil mírně prognátní. Zepředu je lebka hranatá, má široké čelo /index 74,3/ a nevysokou klenbu temene. Obličej i horní obličej jsou středně široké /indexy 89,7 a 52,9/, očníce i nosní otvor široké /indexy 72,5 a 53,2/. Kořen nosu je široký a plochý, hřbet nosu mírně konkávní, jařmový oblouk dosti silně vyčnívá, špičáková jáma je nápadně hluboká. Robustní dolní čelist nese hrubě modelovanou, hranatou bradu. Shora má lebka vzhled ovoidu, jařmový oblouk vyčnívá, týl je tupý. Zezadu je tvar bombovitý, na vysoké šupině týlní kosti je po stranách zachována malá sutura mendosa. Synchrondrosis sphenoccipitalis je srostlá, patro má vysoké klenutí, v obou čelistech nejsou ani prořezány, ani založeny osmičky.

Výška postavy je nadstřední, 167,4 cm, dlouhé kosti robustní, kloubní plochy nápadně velké. Určení stáří je snadné, podle zcela otevřených švů a stop po epifysárních liniích na dlouhých kostech jde zřejmě o člověka jen málo staršího dvaceti let /Adultus/. Ačkoliv má lebka tenký horní okraj očnic a malé mastoidy a křížová kost je ženského tvaru, lze přece na základě typicky mužské čelní partie a robusticity dlouhých kostí považovat kostru za mužskou.

Typové určení je mnohem obtížnější. Podle Wankeho metody vychází typ e_p, tedy mediterrán - paleoeuropid. Při morfologickém rozboru však nelze mediterránoidní prvky určit. Jde zřejmě o smíšený typ, nejspíše kromanonoidní, při čemž se asi stejnou měrou podílejí komponenty A a B.

V r. 1954 odkryl J. Nekvasil na témže místě dětskou kostru /AR, v tisku/. Dlouhé kosti jsou bez epifys, lebka tenká, malá. V dolní čelisti jsou již prořezány první trvalé stoličky, v horní dosud ne uplně. Tím je určen věk dítěte asi na 6 let /Infans I-II/.

- - -

In dem slawischen Grabe von Moravičany lag das Skelett eines jungen Mannes im Alter Adultus, dessen Schädel Zeichen der cromagnoniden Typen A und B trägt. Im Kindergrab, das an derselben Stelle im Jahre 1954 abgedeckt wurde, lag das Skelett eines sechsjährigen Kindes.

Slovanská pohřebiště u Rudimova, okr. Val. Klobouky.

Jiří Pavelčík

Na katastru obce Rudimov /okr. Val. Klobouky/ zjistili členové Vlastivědného kroužku musea v Bojkovicích, B. Diatel a J. Juračka nová velkomoravské pohřebiště. V trati "Kamenná" /kóta 381/ a v trati "Ploštiny" /lidově "Kruhy"/ pohřby bez zásypů. Mohyly i ploché hroby jsou silně abradovány, takže obsah se nachází na povrchu nebo těsně pod ním. Jmenování zachránili proto obsah tří nejvíce ohrožených mohyl na "Kamenné" a při povrchovém průzkumu v téže trati našli sekeru s krátkými ostny a hranolovitým čepcem.

Mohyla I. Násyp o rozměrech 600 x 550 x 46 cm, z humosní tmavohnědé hlíny, byl protažen mírně ve směru V -Z. Pod ním, na původní úrovni, ležely tři železné nožičky ve společné dřevěné pochvě. Západně od nich bylo 29 skleněných korálků, většinou příčně dělených, jen jeden z nich je kotoučovitý, jeden z milefiorového skla a jeden zdobený žlutou skleněnou nití. Východně od nožičků stálo válcové věderko se dvěma obručemi a vedle něho zlomky lebky, se dvěma celými a jedním rozlámaným korálkem. V povrchové vrstvě násypu byl nalezen střep zdobený mřížkováním.

Mohyla II. Tmavohnědý humosní násyp měřil 590 x 600 x 31 cm. Při východním okraji pod vrstvou do červena vypálené hlíny a pod shlukem popele a uhlíků o průměru 130 cm byla vyhloubena mísovitá jáma 95 x 95 x 53 cm, kterou vyplnoval popel. Při jejím okraji se nacházely střepy z nádoby. Ve dnu měla jáma zahloubenou jamku 19 x 19 x 51 cm/ dno 16 x 16 cm/. Její stěny zpevnovalo sedm plochých kamenů. Na dně byla navršena hromádka přepálených lidských kůstek.

Mohyla č. III. Z této mohyly byl nám předán pouze materiál, železný nožik, ocílka, dvě pazourková křesadla a dva střípky s vlnicí. Další nálezové okolnosti nám nebyly sděleny.

V trati "Kruhy" se rýsoval na povrchu hrob s kamenným obložením stěn /226 x 110 x 35 cm/, do jehož jihovýchodního rohu byl zapuštěn hrob mladší, rovněž s kamenným obložením /166 x 80 x ?cm/. Delší osa obou hrobových jam směřovala od Z k V. Inventář staršího pohřbu byl porážnu rozptýlen v zásypu hrobů a tvořily jej dvě pásová kování rakve, dvě ostruhy, plochá listovitá šipka, průvlečka, nůž ocílka, brousek a střepy z nádoby. V předpokládaném prostoru hlavy zemřelého se našla stříbrná hrozníčkovitá náušnice a tři korálky podélně dělené. Zahrocený kámen byl zaražen /?/ v místě břišní krajiny a severně od něj ležel nožik.

Tato nová pohřebiště spolu se třemi mohylníky na "Gradce" a dalšími dvěma na sousední bojkovské "Hradské nivě" dokládají koncentraci slovanského osídlení v bojkovsko-rudimovské oblasti pelosideritových železných rud.

- - -

Slawische Begräbnisfelder bei Rudimov, Bez. Val. Klobouky. In der Flur "Kamenná", stellte man Hügelgräber fest, von denen zwei Skelettbestattungen auf dem ursprünglichen Terrainniveau waren und das eine beinhaltete verbrannte zermalnte Knochen, Asche, verkohltes Holz und Bruchstücke von Keramik. In der Flur "Kruhy" befand sich ober dem Terrain eine steinerne Grabpackung, wo ursprünglich ein erwachsenes Individuum lag. In dasselbe Grab wurde später ein Kind beigesezt und bei dieser Gelegenheit wurde auch die Steinpackung verkleinert. Die Funde gehören in die zweite Hälfte des IX. Jahrh., in die Zeit des Grossmährischen Reiches.

Slovanský výzkum na Starých Zámčích u Líšně.

Čeněk Staňa

Letošní výzkum na staroslovanském hradišti Staré Zámky u Líšně měl za úkol především dokončit průzkum opevnění ve čtvercích A-0, B-0 a uzavřít výzkum velkého slovanského objektu v MM-NN-XI. Již v minulých letech výzkum prokázal, že se konstrukce hradby na jednotlivých usecích obvodu hradiště různila. Ve čtvercích B-0, C-0 jsme odkryli zřetelnou komorovou hradbu s čelní kamennou zdí a s hlinitým /žlutkovým/ násypem na vnitřní straně. Do této velkomoravské konstrukce, a to do jejího žlutkového násypu těsně při komorách, byla později zapuštěna zídka, postavená z plochých pískovcových kamenů, mezi nimiž se vyskytovaly hrudky malty. Situace se však podstatně změnila v sousedním čtverci A-0. Základ velkomoravské komorové hradby seděl poněkud výše; před dřevěnou konstrukcí, jež byla vyplněna hlínou a kameny se zachovaly i zde zbytky čelní kamenné zdi, avšak hlinitý násyp na vnitřní straně hradby chyběl. Ani komory se nejevily jasně, neboť je na východní straně rozrušil zatím neurčitý zásah, snad příkop, s černou šterkovitou výplní, v západní části pak v podstatě čtvercovitý objekt, který se zařezával do žlutkové navážky při komorách hradby a souvisel nepochybně s mladší kamennou zídou. Jeho destrukce se projevila na rozhraní čtverců A-0, B-0 množstvím masivních, většinou přepálených kamenů a do oranžova propálenou nebo uhlovitě černou sypkou vrstvou s četnými zuhelnatělými trávky. Východní stěna tohoto objektu stála pravděpodobně nad příčnou řadou velkých vápencových kamenů, která procházela uprostřed původního čtverce A-0 ve směru severojižním /výzkum 1953-54/. Keramický materiál, získaný z destrukčních vrstev, nasvědčuje, že objekt byl užíván ve III. fázi slovanského osídlení, neboť jsme našli přepálené střepey nádob téhož typu, který vystupuje jako hlavní složka v keramice v polozemnicích v B-V a v C-X /rozdělení slovanského osídlení na Starých Zámčích u Líšně a charakteristiku zmíněné skupiny podávám v připravené práci o slovanských obytných objektech na tomto hradišti/. Situace ve východní části čtverce A-0 dovoluje vyslovit domněnku, že šlo o věžovitou stavbu, která snad strážila nějakou boční branku v hradební zdi. Zatím nezřetelná uloha připadala také třem kůlům, jejichž jámy se zahluvovaly pod kontrolním blokem A-I/A-0 ve východní polovině čtverců ve vzdálenosti asi 100 cm od sebe, a dalšímu, který stál necelé 3 m severně od středního. Konečné vyjasnění přinese teprve výzkum opevnění východně od prozkoumané plochy.

Severně od čelní kamenné zdi slovanské hradby jsme pod úroveň jejího základu odkryli mocné předslovanské kulturní vrstvy, v nichž se při západním profilu čtverce A-0 objevily velké vápencové kameny, které by mohly být základem zídky v opevnění z mladší doby bronzové.

Ve čtvercích MM-XI, NN-XI se pod ornici vyrýsoval rozsáhlý slovanský objekt, jehož zásyp vypadal na půdorysu sourodě. Výzkumem jsme však zjistili, že jde o pozůstatky tří časově odlišných slovanských staveb. Nejstarší objekt se rozkládal v západní polovině čtverce MM-XI a jeho zužená část přecházela 100 cm do

čtverce LL-XI, kde narušila kostrový hrob rovněž slovanský. Drobnější, asi o 60 cm mělčí výběžek zasahoval do severozápadního rohu čtverce MM-XII. V tomto výběžku jsme odkryli menší destrukci kamenů, které také překryly 30-40 cm mocnou šedohnědou vrstvu při dně v jižní polovině ústřední části objektu, kde na rozloze cca 300x300 cm leželo dno v hloubce 30 cm pod povrchem. Stěny jámy spadaly šikmo ke dnu. Asi 220 cm od západního profilu čtverce MM-XI zahluboval se do dna napříč do okrajů probíhající, 10-20 cm široký a kolem 15cm hluboký žlábek. Zásyp jámy tvořila šedohnědá, dosti sypká hlína. Ve spodnější vrstvě, kterou v jižní polovině výrazně oddělila destrukce kamenů, se vyskytovaly ojedinělé uhlíky. Podle keramiky můžeme tuto nejstarší stavbu datovat do 9.století. Patřila k ní nepochybně i železná ostruha s očky /poutky/, jež je na Moravě vzácná, kterou jsme našli na rozhraní šedohnědého zásypu a vrstev, které vyplnily jámy objektů mladších. Východní část nejstaršího objektu narušily mladší stavby.

Mladší objekty zaujímaly stejnou plochu asi 320 x 400 cm, při čemž podélná osa probíhala ve směru východozápadním. Jáma staršího dosahovala hloubky 200 cm pod povrchem /terén se od západu k východu svažoval, takže dno bylo v poměru ke dnu nejstaršího objektu hlouběji než ukazuje rozdíl jejich hloubek pod povrchem/. Jejich stěny severní a jižní spadaly kolmo k prohnutému dnu, zbývající strany se šikmo svažovaly. Podél severní stěny se táhl asi 50 cm široký schůdek, zvednutý přibližně 60 cm nad dnem. Při jihovýchodním rohu zařezával se až 100 cm do severní stěny maximálně 180 cm široký výstupek, kterým se vcházelo do objektu; nelze však rozhodnout, byl-li upraven hned při používání hluboké jámy, nebo teprve squčasně se stavbou mladší, kdy nepochybně tuto funkci měl. Výplň staršího objektu sestávala z kompaktní, černé, dosti štěrkem promísené hlíny a z větších a menších převážně vápencových kamenů, které představovaly mohutnou souvislou destrukci, jež nikde nedosahovala ke stěnám jámy. Mezi kameny se velmi dobře zachovalo několik zuhelnatělých trámek, podle jejichž sklonu lze soudit, že se do prohlubně zřítily stěny, postavené na povrchu kolem ní. Vnitřek jámy měl nejspíše dřevěné obložení, jak svědčí souvislé pásy uhlíků v jižní žlutkové stěně. V zásypu jsme našli poměrně malé množství keramického materiálu, v němž se vyskytovalo dosti střepů s tuhou.

Nad kamennou destrukcí v nejhlubší části jámy ležela asi 30-90 cm pod povrchem nestejně silná žlutková vrstva, jež vytvářela podlahu nejmladšího objektu. Do jeho východní stěny se při severovýchodním rohu zařezávala hliněná, nepochybně kopulovitá pec, která měla dno sestavené z drobných, rovnými ploškami nahoru obrácených kamenů, pokrytých tenkou vrstvou mazanice. V jihovýchodní čtvrtině objektu jsme odkryli větší nakupeninu masivních vápencových kamenů, skloněnou ke středu stavení. Spodní kameny seděly téměř na žlutkové podlaze. Zatím co ostatní zásyp jámy tvořila v podstatě kompaktní černá vrstva, rozprostírala se místy mezi kameny, zejména však severně od nich na žlutce mocná, do oranžova propálená, sypká vrstva. Z destrukčních vrstev a ze zásypu jámy tohoto nejmladšího objektu jsme získali hlavně zlomky nádob, zhotovených většinou z tuhového materiálu. Mají poměrně velmi mladý ráz /asi první polovina 11. století/. Z ostatních nálezů stojí za zmínku hrouda tuhy, hráněný železný hřeb a zlomek železné ostruhy.

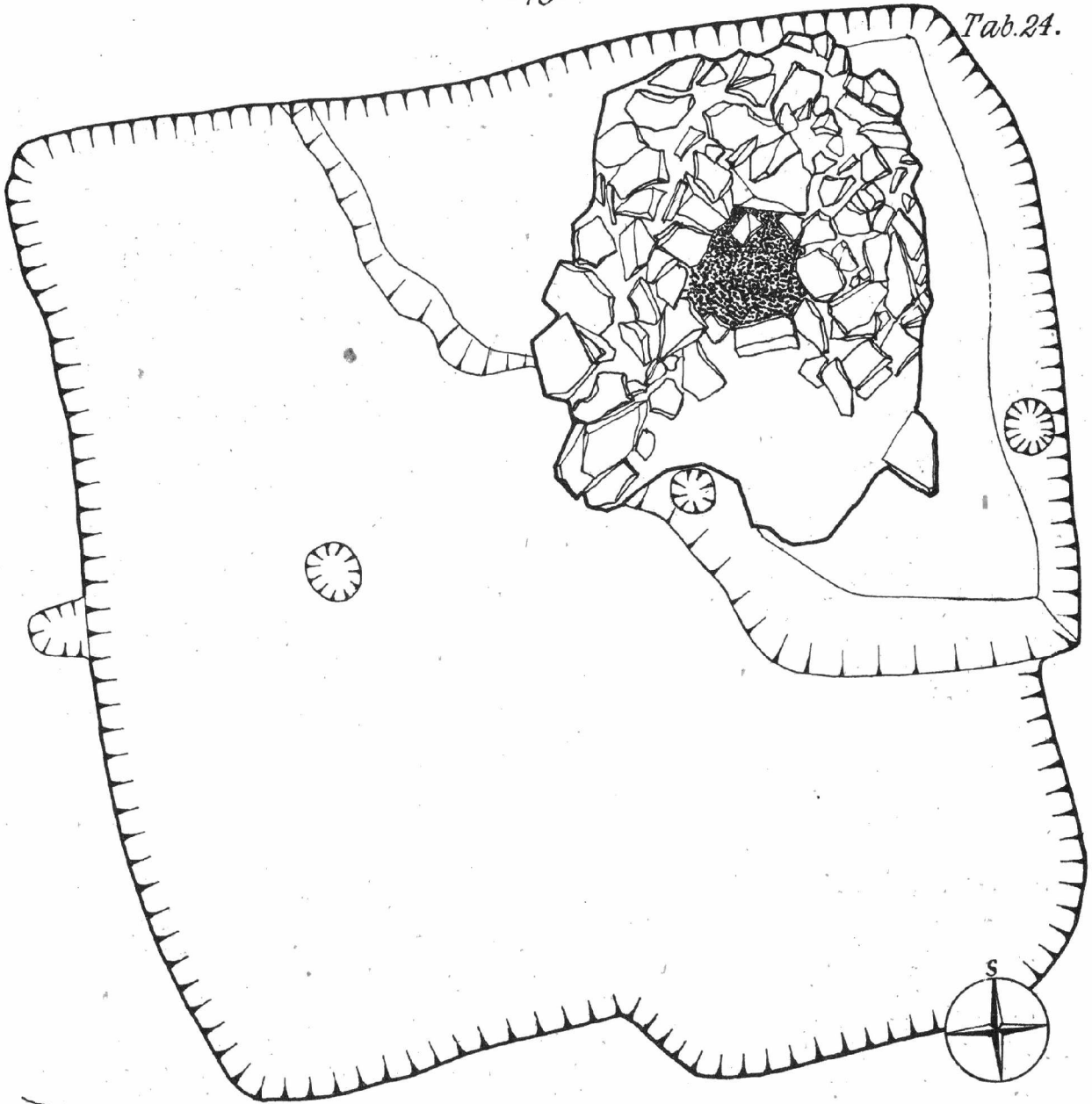
Při sledování eneolitického příkopu /srovn. zprávu A. Medunové/ jsme zachytili několik slovanských jam a sondou při jižním profilu čtverce MM-II polozemnici s kamenným krbem v severovýchodním rohu, jež se rozprostírala na ploše 320 x 340 cm a dosahovala hloubky 25-35 cm pod hladinou výkopu. Krb, orbou dosti narušený, stál nad starší slovanskou jámou. Jeho topeniště bylo o 30 cm hlouběji než dno příbytku v západní polovině. Uprostřed východní a západní stěny se zahlubovaly kůlové jámy. Kůly, které v nich stály, nesly sedlovou střechu. Do obytného prostoru se vcházelo z jižní strany proti ústí krbu, kde jsme objevili výběžek, 160 cm široký a 30 cm zaříznutý do stěny chaty. Polozemnici, jejíž výplň tvořila šedohnědá hlína, promísená zejména v západní polovině žlutým podložním štěrskem, lze podle keramiky datovat před rok 900.

Hodnotíme-li výsledky letošního výzkumu na Starých Zámcích, musíme nejvíce vyzvednout materiál z objektů ve čtvercích MM-XI, NN-XI, který podstatně přispěl k poznání keramiky IV. fáze slovanského osídlení na našem hradišti. Mezi střepy, z nichž většina obsahuje tuhu, objevily se některé tvary dosud zde neznámé, jako např. střep nádoby s válcovitým okrajem, nahoře vodorovně seríznutým. K důležitým nálezům patří také hliněná pec, odkrytá uvnitř objektu, a pro některé zřetelné detaily stavební konstrukce i polozemnice s krbem v MM-II. Očekávané vyřešení situace v opevnění ve čtvercích A-0, B-0, jak jsem uvedl výše, výzkum zatím nepřinesl

- - -

Die slawische Ausgrabung in Staré Zámky bei Lišen im Jahre 1958.

Die heurige Ausgrabung verfolgte die Befestigung, hauptsächlich jedoch trachtete man die Forschung eines slawischen Objektes zu beenden. Der Grossmährische Wall mit Holzversteifung, einer steinernen Frontmauer mit Lössauschüttung auf der inneren Seite, war wahrscheinlich durch einen quadratischen Bau der III. Phase der slawischen Besiedlung /10. Jahrh./ und einem gleich alten Graben, östlich davon liegend, gestört. Man kann annehmen, dass in der III. Phase, östlich des Baues, in dem Wall ein kleines Tor war. Die Grabung zeigte, dass es sich um drei zeitlich voneinander unterscheidende slawische Bauten handelt: die älteste ist aus der Zeit des Grossmährischen Reiches /9. Jahrh./, zwei jüngere aus der IV. Phase der slawischen Besiedlung /Ende des 10. Jahrh. und 11. Jahrh./ Jüngere Objekte, welche den östlichen Teil des ältesten störten, überdeckten sich auf einer 320x400cm grossen Fläche. Das ältere war 200cm tief, in seiner Ausfüllung befand sich eine mächtige Steindestruktion und verkohlte Balken. Das jüngere hatte einen Lössfussboden, ober der erwähnten Destruktion liegend. In der nordöstlichen Eck ist in der Ostwand ein Backofen, im südöstlichen Viertel wurde eine grosse Steinaufhäufung abgedeckt. Im älteren Objekt wurde ausser Keramik ein eisener Sporen mit Ösen gefunden, in den beiden jüngeren, graphitierte Keramik. Auch eine quadratische Hütte, die sog. "Zemljanka", mit einem steinernen Feuerherd im nordöstlichen Eck wurde abgedeckt /320x340cm, Tiefe 25-35cm, der Boden des Herdes um 30cm tiefer/.

Měřítko 1:20

Staré Zámky u Líšně.

Slovanská polozemnice
ve čtverci MM-II.

dno krbu.

Nález skladu železných nástrojů na hradišti
" Pohansku " u Nejdku.

Boris Novotný

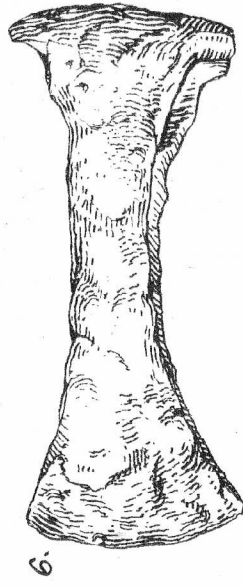
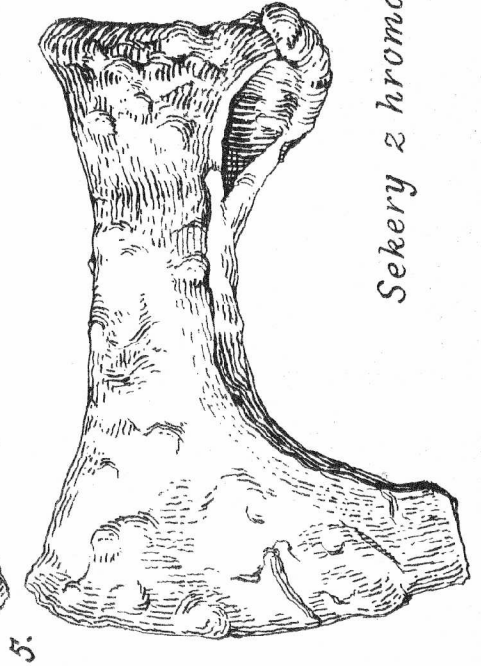
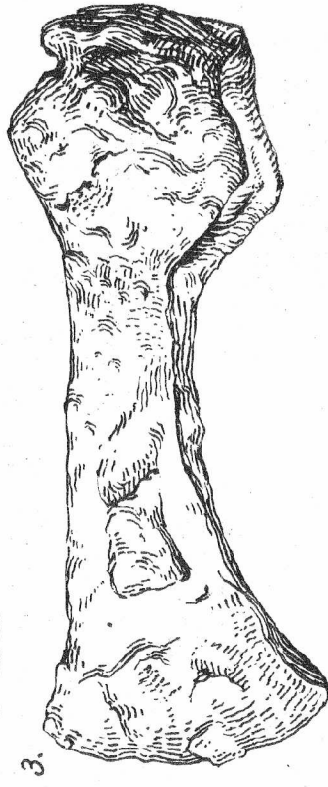
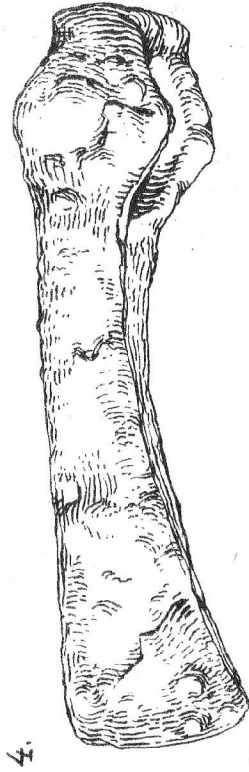
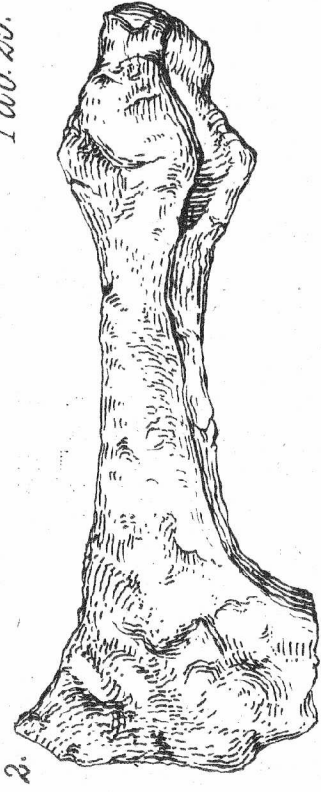
V měsíci září byl prováděn záchranný výzkum na slovanském hradišti " Pohansku " u obce Nejdku, okr. Břeclav. /Přehled výzkumů 1957/. Dělníci státních lesů vyhloubili podél toku Dyje v severní části řekou narušeného hradiště dvě souběžné sondy. Z vyházené hlíny navršili v prostoru mezi sondami protizáplavový násep. Pracovníci ústavu ve spolupráci s hajným J. Žaludkem zjistili v těchto odkryvech několik pravěkých objektů, z nichž nejvýznamnějším byla slovanská polozemnice s rozvaleným krbem a skladem železářských výrobků. Pro navršený násep nemohla být zjištěna severovýchodní strana objektu. Vzhled loňského roku odkrytých slovanských polozemnic dovoluje však usoudit, že i tato byla přibližně čtvercovitého půdorysu. Pod 40 cm vrstvou humusu byl objekt zahlouben ještě asi 15 cm do hlinitopísčité půdy. U středu a převážně v jihovýchodní části polozemnice ležely kameny rozvaleného krbu. Výše ležící odstranili již dělníci lesní správy. Přibližně u středu v zahloubené části obydlí ležel mezi kameny sklad železných nástrojů a výrobků.

Nález obsahoval tyto předměty: Sekyru-bradatici s tupými, trojúhelnými laloky u kulatého násadního otvoru a velmi krátkým týlem /1/. Zlomek zadní části sekyrky s podobnými, ještě širšími laloky u okrouhlého otvoru a delším týlem. Stínlou sekyrku-bradatici s velmi širokými, tupě zahrocenými ostny u kulatého otvoru a krátkým týlem. Její ostří je obloukovitě zdviženo /2/. Těžší sekyru s tupými, širokými ostny u okrouhlého otvoru a oboustranně zesíleným týlem. Sekyra má obloukové ostří. /3/. Pádnou lehčí sekerku s málo vytaženými ostny a dolů skloněným, úzkým, obloukovým ostřím. Týl je oboustranně zesílen. /4/. Sekeru- širočinu s trojúhelným násadním otvorem a více dolů jak nahoru vytaženým opěrným týlem /5/. Počet sekerok uzavírá jedna menší, se souměrně nahoru a dolů vytaženým opěrným týlem. Sekerka má kulatý násadní otvor, sploštělý se zadní strany. Obloukové ostří je protaženo více dolů, jak nahoru/6/.

Pohromadě se sekerkami ležely tyto zemědělské nástroje: Větší asymetrická radlice s přesahující zaostřenou pravou stranou lopatky. Levý okraj je souběžný s tulejkou/7/. Skoro stejně veliká radlice. Levá strana lopatky s tulejí je souběžná, poněkud přesahující pravá zaostřená strana má odlomenou horní část lopatky. Pravá tulejka je delší než levá/8/. Menší radlice s přesahujícím ztluštělým levým okrajem lopatky. Poněkud přesahující pravá strana s ostřím je v horní části odlomena/9/. Poslední malá radlice má odlomenou pravou tulej. Levý okraj lopatky je pod tulejí odsazen, pravá strana výrazně přesahuje/10/. Další zemědělský nástroj, těžké krojidlo má jednostranný list s obloukovým ostřím, které není vychýleno z osy nástroje. Držadlo k upevnění má obdélný profil/11/. Ze zlomku srpu je zachován trn a dolní část tupouhle vychýleného oblouku ostří/12/.

Hromadný sklad obsahoval mimo některé typy výše uvedených sekerok ještě některé nástroje k opracování dřeva. Úzký poříz má odlomen jeden z postranních trnů, které byly zapuštěny do dřevěných držadel, jak ukazují dochované stopy dřeva. Zešíkmená funkční plocha nástroje má zaostřenou hranu /13/. Lžicovitý dlabací nástroj,

Tab. 25.

Nejdek ~ hradiště Pohansko

Sekery z hromadného nálezu železných předmětů. ~ 3/4 skut. vel. -BK-

patrně dláto na dřevo/14/. Tyčinkový nástroj s odlomeným funkčním koncem. Na opačném konci jsou patrné stopy uderů/15/.

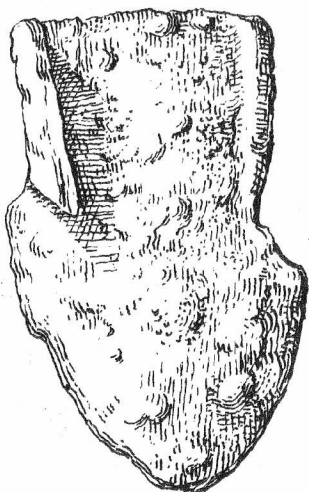
Hromadný nálezu obsahoval dále držadlo vědra na koncích se zahrocenými háčky na nichž visí dvě jednoduchá okutí nádoby/16/. Vedle malého nožíku/17/. jsme našli třmen tvaru oblouku s kulatým otvorem v obdélném závěsu. Dolní část oblouku je rozšířena a ukončena širokou, ve střední části poněkud dolů vytlačenou stupačkou/18/. Depot obsahoval 21 kusů celých t.zv. hřiven/dlouhých 24,5 až 33 cm/ a 5 zlomků dalších kusů/19/. Nález uzavírá 6 zlomků pásových obrouček, zřejmě k okutí dřevěných vědérek.

Sklad odkrytý v zahloubené části obydlí na hradišti "Pohansku" u Nejdku, rozmožuje počet doposud známých hromadných nálezů slovanského zemědělského nářadí a jiných výrobků ze železa. Pro poznání způsobu orby je závažný znovu doložený společný výskyt krojídla určeného k trhání vykloučené půdy /jako ku příkladu u nálezu z Gajar/, spolu se čtyřmi radlicemi. Asymetrické lopatky všech mají ostří na pravé straně. Za důkaz jejich používání nutno považovat poškození pravého okraje a zejména nejvíce namáhavé horní části pravé strany lopatek. Odlomením nebo obroušením při orbě jsou poškozeny rovněž lopatky radlic nalezených v Gajarech, Záhlincích, Čechůvkách, Devíně a Ivanovicích na Hané/. Vyobrazeny u J. Eisnera, Základy kovářství v době hradištní v Československu, Slavia Antiqua 1948, obr 3,4. M.Beranová, Počátky pluhu na československém území, AR 1958, 3, obr. 123/. Také tyto radlice podle mého mínění nutno považovat za pravostranné ale použitím deforma-

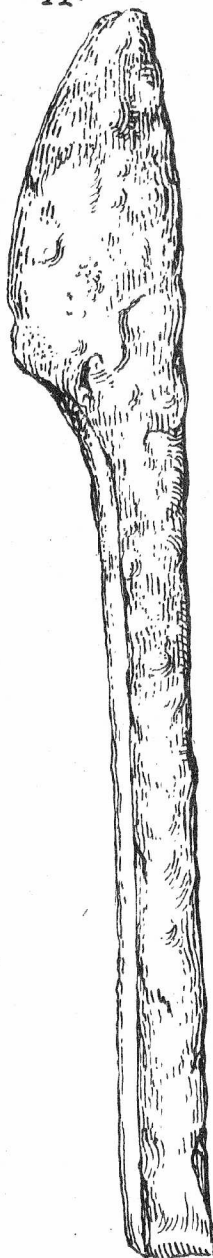
vané. Mimo zemědělské nářadí jsou v nejdeckém nálezu zastoupeny rovněž nástroje ku obrábění dřeva, jako sekera-širočina, poříz a dláto. Ostatní sekerky byly převážně zbraněmi. Významnou složku nálezu tvoří další hromadný výskyt t.zv.hřiven, které se od sebe liší jak rozměry, tak váhou. Tyto polotovary železa sloužily patrně nejen k dalšímu zpracování /způsob výroby plátování železa/, ale i jako druh platidla ve směnném obchodě tehdejší společnosti.

Sklad železných výrobků nalezený na hradišti "Pohansku" u Nejdku bude možno plně zhodnotit teprve v souvislosti s ostatními nálezy /keramikou, žernovy a j./ a s výzkumem získanými poznatky/ způsob stavby valů, chat atp./.

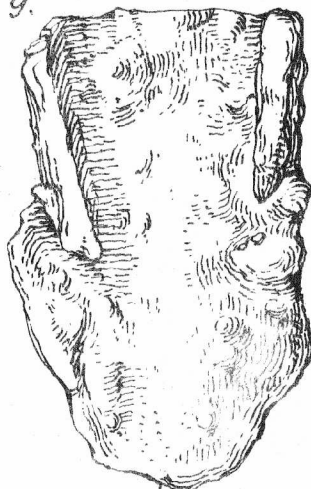
10.

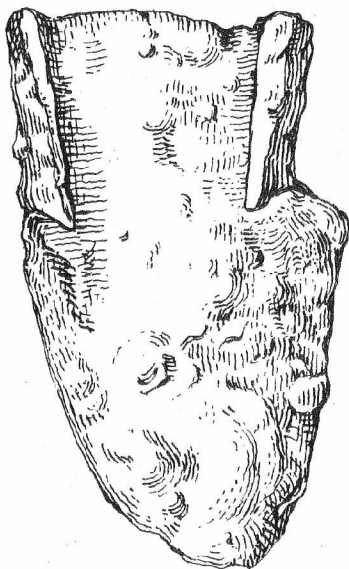
11.

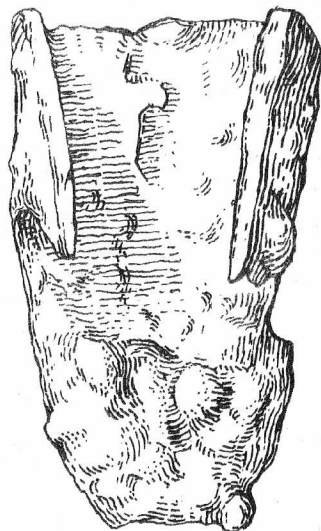
9.

7.

8.

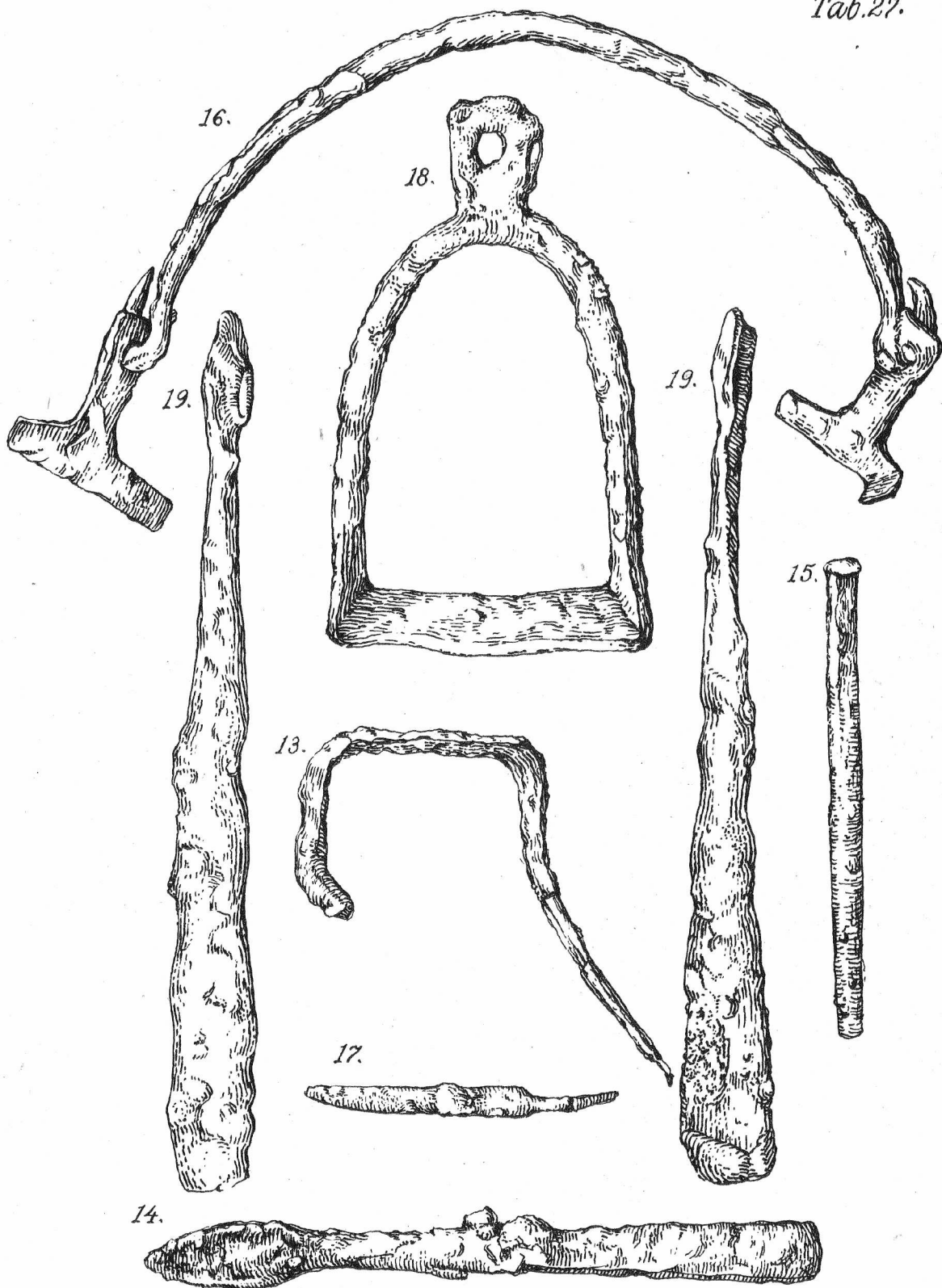
12.

Nejdek - hradiště Pohansko

Zemědělské nářadí z hromadného nálezu železných předmětů. ~ 1/2 skut. vel.

Ein Hortfund eiserner Gegenstände aus der Burgstätte "Pohansko"
bei Nejdeč. Bei der Bergungsgrabung, die auf dem slawischen
Burgwall "Pohansko" bei Nejdeč durchgeführt wurde, deckte man in
dem vertieften Teil einer Hütte /Zemljanka/ zwischen den destruierten
Steinen eines Feuerherdes einen Hortfund ab. Sein Inhalt stellte
folgende Gegenstände vor: 6 Hacken von verschiedenen Formen
und das Bruchstück einer weiteren /Abb.1-6/, 4 Pflugeisen /Abb.7-10/,
1 Pflugmesser /Abb.11/ und das Fragment einer Sichel /Abb.12/.
Weiter fand man 1 Schneidmesser /Abb.13/, einen löffelartigen
Hohlmeissel, wahrscheinlich zur Holzverarbeitung /Abb.14/, weiter
ein stiftförmiges Werkzeug mit abgebrochenem Funktionsende /Abb.
15/, den Henkel eines Eimers mit Beschlägen für ein hölzernes
Gefäss /Abb.16/. Dieser Hortfund enthielt noch einen Steigbügel in
Bogenform /Abb.18/, 21 Stück sog. Barron, und 5 Bruchstücke weiterer
Barren /Abb.19/. Den Fund beschliessen 6 Bruchstücke von Reifen,
scheinbar zum Beschlagen von hölzernen Eimern. Das Depot vermehrt
die Zahl der bisher bekannten Hortfunde von Erzeugnissen slawischer
Schmiede. Zur Erkenntnis über die Art des Pflügens ist von
neuem das Vorkommen des Pflugmessers wichtig, das zum Reissen des
gerodeten Bodens, zusammen mit vier Hakenpflügen /ähnlich wie in
Gajary in der Slowakei/, diente. Die asymmetrischen Schaufeln der
Pflugscharen haben die Schneide auf der rechten Seite. Als Beweis
ihrer Benutzung ist es notwendig die Beschädigung des rechten
Randes und des ebenfalls besonders stark angestregten oberen Teiles
der rechten Schaufelseite, in Betracht zu ziehen. Die Pflugscharen
z.B. aus Gajary, Záhlinice, Čechůvky, Devín und Ivanovice n.H.
/Abgebildet bei J.Eisner, Základy kovářství v době hradištní v
Československu, Slavia Antiqua 1948, Abb.3,4; M.Beranová, Počátky
pluhu na československém uzemí, AR 1958, 3, Abb.123/, sind beim
Pflügen abgebrochen und abgeschliffen worden. Auch diese Pflug-
scharen kann man, nach meiner Meinung, als rechtseitige betrachten,
jedoch durch ihre Benützung deformiert. Ausser Erzeugnissen von
landwirtschaftlichen Geräten sind im Hortfund aus Nejdeč ebenfalls
Werkzeuge, die zur Holzbearbeitung dienten, wie Breitaxt, Schnei-
demesser und Meissel, vertreten. Die anderen Äxte waren überwiegend
Waffen. Einen wichtigen Fundbestand bildete die grössere Anzahl der
sog. Barron, die sich durch ihre Ausmasse und Gewicht voneinander
unterscheiden. Diese eisernen Halbfabrikate dienten nicht nur zur
weiteren Verarbeitung, sondern auch als eine Art von Zahlungsmittel im
Tauschgeschäft der damaligen Gesellschaft. Den Hortfund der Eisen-
erzeugnisse der mittleren Burgwallzeit aus Nejdeč, werden wir erst
im Zusammenhange mit anderen Funden /Keramik, Mühlsteine u.a./ und
mit weiteren Erkenntnissen /die Bauart des Walles, der Hütten u.ä./,
vollkommen beurteilen können.

Nejdek – hradiště Pohansko

Železné předměty z hromadného nálezu. 1/2 sk. vel.

Záchranný výzkum hradiště "Hrůdy" u Sodoměřic na Mor.

Boris Novotný

Severozápadně od státní silnice mezi obcemi Sodoměřicemi nad Moravou a Petrovem u Strážnice leží hradiště, zvané Hrůdy /viz A. Komers, der Ringvall "Hrůdy" bei Strážnic in Mähren MAGW XIII, s. 125 a d./. Valy hradiště, které byly ještě před poslední válkou dobře patrné, jsou snižovány neustálou orbou. Největší zasažení do hradiště však znamenalo zřízení bývalého Baťova kanálu, který vede přes střed hradiště po jeho delší ose od SZ k JV. Je-li ikož příštího roku má být prováděna na polích v areálu opevnění hluboká orba, provedl zde AŮ - ČSAV záchranný výzkum. Čtyři sondy vedené ve směru od severu k jihu přes zbytky valů odkryly v měsíci říjnu a počátkem listopadu plochu 142 m².

50 m dlouhou a 2 m širokou sondou v jižní části hradiště jsme prořízli val a odkryli pod náplavou se nalézající kulturní sídlištní vrstvu. Touto sondou bylo odkryto v průřezu celé své šířky 13 m pohřebiště, které se rozkládá těsně pod vnitřním svahem valu a vystupuje i na něj. Zjistili jsme pohřby 17 lidí, mužů, žen a dětí, uložených do sídlištní vrstvy hradiště souběžně vedle sebe od západu obličejem k východu. Některé kostry dříve pochovaných jedinců byly značně porušeny při ukládání mladších pohřbů. Hroby re- obsahovaly, až na jedinou železnou přezku, jednoduchý bronzový prsten a bronzovou pletenou záušnici, jiné nálezy.

Třemi kratšími sondami v severní části hradiště za kanálem jsme prořízli val v jednom místě ještě dosti dobře zachovalý, takže bylo možno sledovat způsob jeho výstavby. Vnitřní stranu valu tvořil navezený slín vypálený do hněda doutnajícím dřevem. Na vnější straně opevnění jsme zjistili pod vrstvou kamenné destrukce zeď, vystavěnou na sucho z plochých kamenů. Jádru valu tvořil modrožlutý nadusaný slín, který se odlišoval ostrým ohra- ničením od vnitřní vypálené strany valu. Do střední slínové části byly zapuštěny kúlové jamky palisády. Další sondou, kterou jsme rovněž zkoumali způsob stavby opevnění, jsme zjistili velké kusy vypálené mazanice s otisky kúlů. Tyto "hrůdy", podle nichž dostalo patrně hradiště jméno, se nalézají také na jiných místech destrukce valu. Pocházejí patrně z výmazu, kterým byly zpevněny kúly palisády.

Vně i uvnitř hradiště leželo v sídlištní vrstvě množství střepů mladohradištní keramiky, zlomky nádob staršího typu, železná ostruha, csovité záušnice, atp.

Záchranný výzkum na hradišti "Hrůdy" poskytl závažné poznatky o způsobu výstavby nižšího mladohradištního opevnění. U severní části valu bylo /u kostela? / zřízeno pohřebiště, kde se pochovávalo ještě po zničení opevnění.

Eine Bergungsgrabung auf dem Burgwalle "Hrády" bei Sudoměřice n. Mor. Der Burgwall "Hrády" bei Sudoměřice n. Mor., Bez. Hodonín /siehe A. Zomers, Der Ringwall "Hrády" bei Strážnice in Mähren, MAGW, XIII, S. 125 u. w./, wurde durch Meliorations- und Feldarbeiten stark gestört. Man begann hier eine Rettungsgrabung, die sich auf die Durchforschung der Befestigung konzentrierte. Die Grabung der Wallreste zeigte, dass sie aus drei Teilen erbaut waren. Der auf der Innenseite aufgeführte Mergel war mit Holz so durchgebrannt, dass er eine feste Stütze bildete. Auf der Aussenseite wurde unter der oberen Schicht zusammengestürzter Steine eine Mauer abgedeckt, die aus flachen Steinen gelegt war. In dem inneren Kern, zwischen dem gebrannten Mergel und der Steinmauer war wasserdichter Mergel gestampft, in dem die Palisaden eingelassen wurden. Die gefundenen, grossen gebrannten Lehmewerfstücke, mit Abdrücken von Rundholz, bildeten wahrscheinlich eine Ausschnürung zur Befestigung zwischen den Palisadenpfählen. Bei der inneren Nordseite des Walles, wurde durch eine 50m lange Sonde ein Begräbnisfeld in seiner ganzen Breite durchgeschnitten. Dabei deckte man 17 Männer-Frauen- und Kinderskelette ab. Die Gräber hatten ausser einer eisernen Spange, einen einfachen bronzenen Ring und einen bronzenen geflochtenen Schläfenring keine Funde. In der Siedlungsschicht dieses Burgwalles, in welcher in der Endphase der Besiedlung, auf einer Stelle Menschen begraben wurden, fand man eine Menge Scherben der jüngeren Burgwallkeramik, einen eisernen Sporen, S-förmige Schläfenringe u. ä. Die Rettungsgrabung des Burgwalles "Hrády" brachte wichtige Kenntnisse über die Art des Baues einer im Inundationsgebiet liegenden jungburgwallzeitlichen Befestigung im südöstlichen Mähren.

Eine vorläufige Mitteilung über die slawische
Besiedlung in der Gemeinde Úvalno, Bez. Krnov.

Jaroslav Král

Im Herbst 1958 stellte J. Pavelčík fest, dass sich in der verlassenen Sandgrube am östlichen Rande der Gemeinde Úvalno in der gelbgefärbten Wand durch eine dunklere Aufschüttung zwei Kulturgruben abzeichneten. Wir deckten hier unter Mithilfe des Schlesischen Museums den Teil eines flach vertieften Objektes ab. Im nord-östlichen Eck blieb der Teil eines Backofens erhalten. Dieser war aus kleineren Steinen zusammengesetzt und mit gelben Ziegellemm ausgeschmiert, dessen obere Schicht rötlich durchgebrannt war. Die Reste der Seitenwände, die sehr gering erhalten waren, bildeten flache Steine, welche auf die Kante gestellt waren. Der grössere Teil des Objektes wurde bereits durch Sandgewinnung zerstört. In dieser Hütte fanden wir keinerlei Beweise materieller Kultur, die sie mit Sicherheit datieren könnten. Mit Rücksicht darauf, dass das nebenstehende Objekt jedoch eine grössere Menge slawischer Scherben aus dem X. und XI. Jahrh. aufweist, ist es wahrscheinlich, dass auch der erste Fund in die jüngere Burgwallzeit gehört. Das zweite gut datierbare Objekt hat jedoch eine kompliziertere Fundsituation, welche man erst nach gründlicher Verarbeitung des Materials wird interpretieren können.

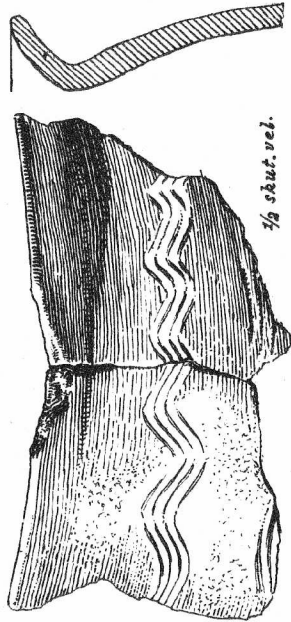
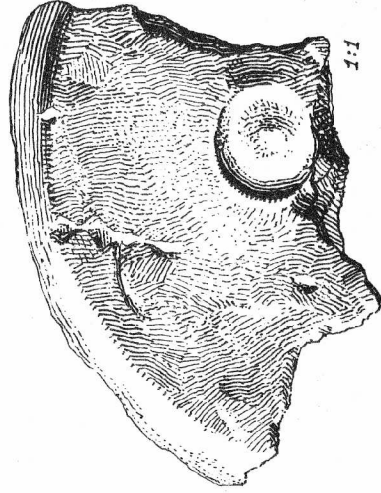
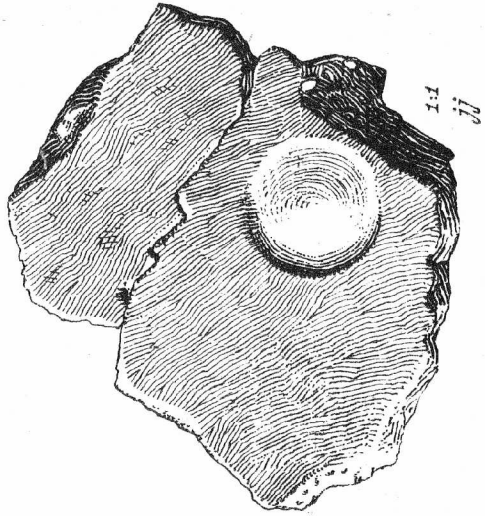
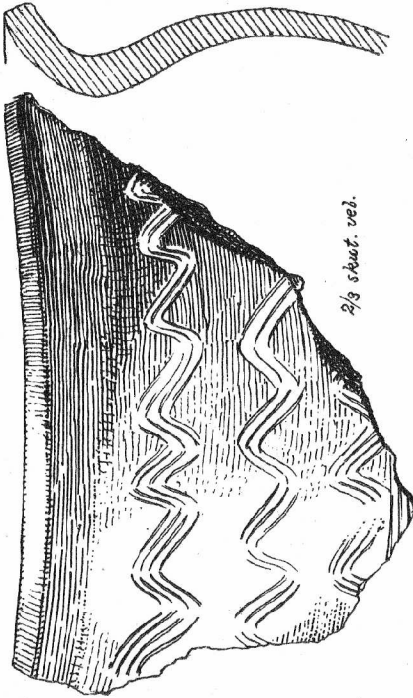
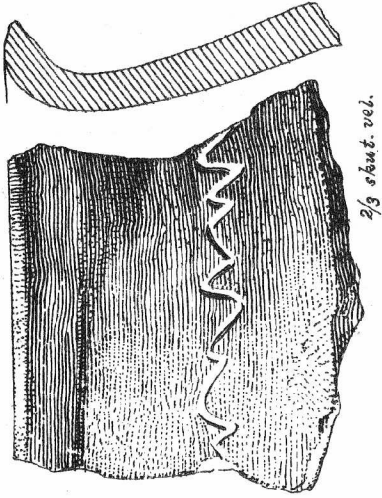
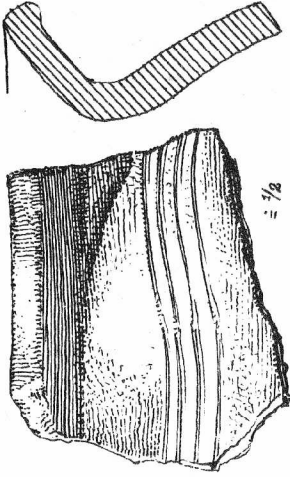
Die ältere slawische Siedlung mit ihren interessanten Objekten und keramischem Material, die wir nach unseren bisherigen Erkenntnissen in das Ende des 8. und zum Anfang des 9. Jahrh. datieren können, entdeckten wir in einer Entfernung von ungefähr 3 km von der Strasse Opava-Krnov, südlich des Scheideweges Úvalno-Pochen. Nachdem die Arbeiten auf der Feststellungsgrabung erst im Gange sind, ist es nur möglich, auf das Objekt Nr. 3 aufmerksam zu machen, das eine fast regelmässige Rechteckform besitzt und mit der längeren Achse genau in W-O Richtung orientiert ist. /Ausmasse 270x170cm/. Im nordwestlichen Eck lag ein Mühlstein von runder unregelmässiger Form, der nur wenig beschädigt war und einen Durchmesser von 42 bis 45 cm hatte. Im südwestlichen Eck des Objektes fanden wir eine Scherbengruppe, die scheinbar von einem Gefässe stammen.

Es scheint, als ob wir hier eine ältere nichtbefestigte slawische Siedlung mit handgemachter Keramik feststellten.

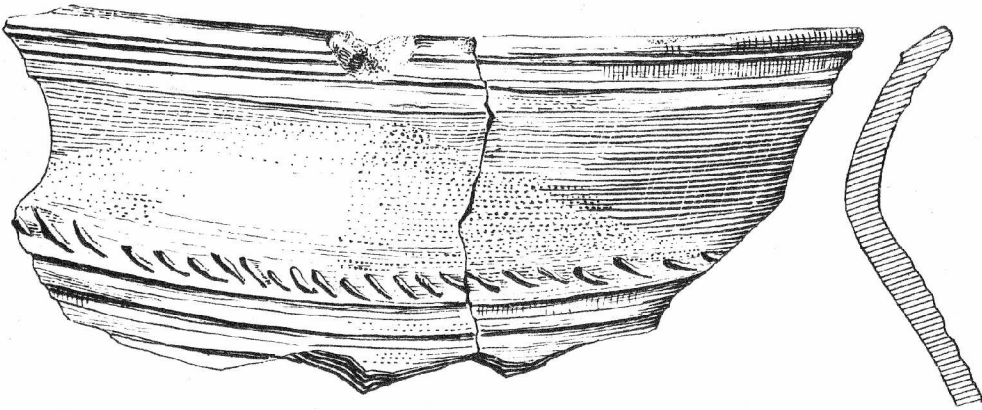
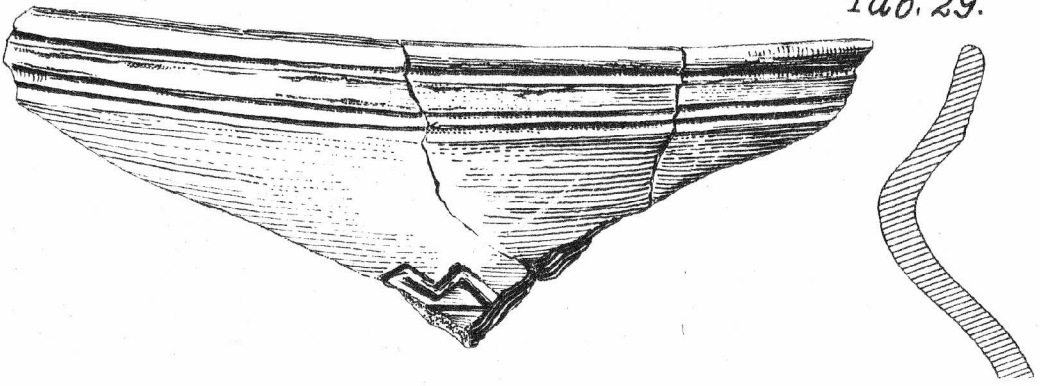
- - -

J. Král: Předběžné sdělení o slovanském osídlení v obci Úvalno. Na katastru obce Krnov jsme zjistili dvě fáze slovanského osídlení. Přímo v obci jsou objekty a kulturní vrstva, které pocházejí z X. až XII. století. Ve vzdálenosti asi 3 km na západ od silnice Opava-Krnov a jižně od rozcestí Úvalno-Pochen jsme zachytili starší slovanské sídliště, s keramikou v ruce hotovenou, která patří patrně do konce 8. a počátku 9. století.

Tab. 28.

Uvalno - IX. století.

úvalno ~ X.-XI. století.

2/3 skut. vel.

Slovanský kostrový hrob v Marefách u Bučovic.

Karel Ludikovský

Na mírném návrší na levém břehu říčky Litavky objevili dělníci při hloubení základů pro hospodářské budovy místního JZD slovanický kostrový hrob. Jeho jáma byla zapuštěna 0,75 m pod uroveň dnešního povrchu. Kostra mladé /asi dvacetileté/ ženy ležela ve směru východ - západ. Pravá ruka spočívala volně podél těla, levá v klíně. Lebka proklesla temenem do hlubších částí hrobu; větší část pánve a holenních kostí byla průkopem zničena. Přesto se zachovala na levé straně v místech dutiny břišní část drobných kostí, které ukazují, že žena byla těhotná v 8 měsíci.

Podle údajů dělníků nacházela se při levé spánkové kosti stříbrná, při pravé bronzová esovitá záušnice; obě s odlomenými kličkami. Podle těchto předmětů lze hrob datovat do druhé pol. 10 nebo do 11. stol. /J.Poulik, Jižní Morava, země dávných Slovanů, 84/.

- - -

Ein slawisches Skelettgrab aus Marefy bei Bučovice. Auf einem sanften Hügel am linken Ufer des Flüsschens Litavka, wurde bei Vertiefung der Grundmauern für ein LPG Gebäude, ein slawisches Grab entdeckt. Die Grube war 0,75 m unter der heutigen Oberfläche eingesenkt. Das Skelett einer jungen Frau /im Alter von cca 20 Jahren/, lag in O-W Richtung. Die rechte Hand ruhte lose längs des Körpers, die linke lag im Schosse. Der Schädel sank mit dem Scheitel in den tieferen Teil des Grabes. Die grössere Partie des Hüftbeckens und des Schienbeines wurde durch die Arbeiten zerstört. Trotzdem erhielten sich auf der linken Seite in der Bauchhöhle kleine Knochen, die den Beweis erbringen, dass die Frau 8 Monate schwanger war. Nach Angaben der Arbeiter befanden sich bei der rechten Schläfe ein bronzener, bei der linken ein silbener S-förmiger Schläfenring; beide mit abgebrochenen Schlingen. Nach diesen Gegenständen kann man das Grab in die 2. Hälfte des 10. Jhs. oder in das 11. Jh. datieren /J.Poulik, Jižní Morava, země dávných Slovanů, 84/.

Středověké sídlištní jámy v Šaraticích, okr. Slavkov u Brna.

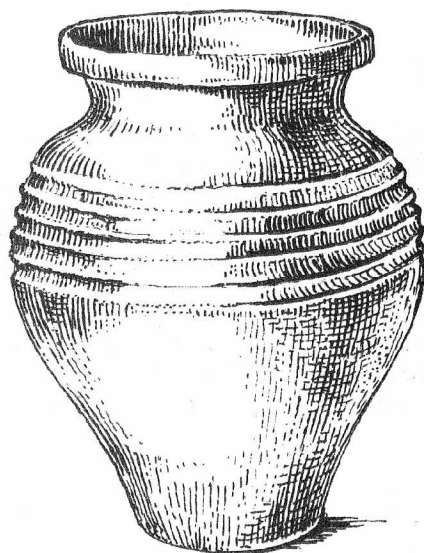
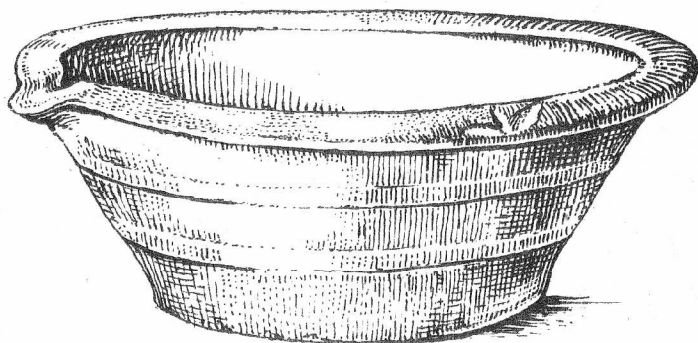
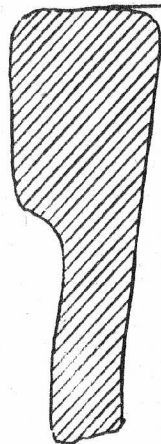
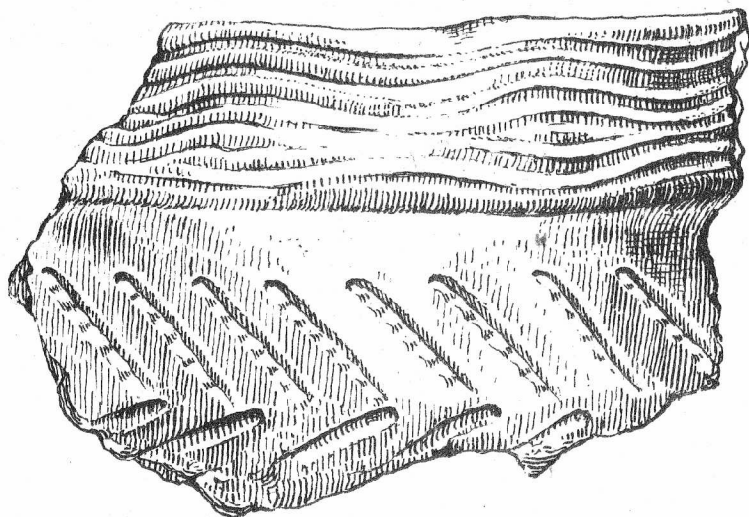
Čeněk Staňa

Při snižování vozovky severně od kostela v březnu 1958 narazili dělníci na sídlištní jámy se středověkou keramikou. M. Robeš zachránil z jedné hrncovitou nádobku, džbánek a misku, z jiných větší počet střepů. Nádobka, džbánek a miska jsou zhotoveny ze zrnitého materiálu s hrubozrnnou slídou. Mají tenké stěny a šedočerný, drsný povrch. Nádobku s římsovitým okrajem zdobí na největší výduť hluboké horizontální žlábký. Džbán má válcovitý okraj, úzké hrdlo a banaté břicho, pokryté v horní části úzkými žlábký. Ucho je vytaženo z dolní části okraje a dosedá nad rýhami na břichu. Miska má rozšířený, poněkud ven skloněný okraj, konické tělo a dovnitř klenuté dno. Do okraje se zařezává drobná výlevka. Výzdoba sestává ze dvou širokých vodorovných rýh na těle nádoby a z trojitého vrypu na rozšířeném okraji. Podobnou trojici nádob publikuje Kl. Černák z Čáslavě ze základů domu č. 223a, kde se vyskytly ve skladu hrnců ze XIV. a XV. století /Kl. Černák, Král. město Čáslav, Jubilejní sborník památek čáslavských, 1904, 93, obr. 24/. Šaratické nádoby jsou také příbuzné stejně starým nádobám z Kozího Hrádku, jak je uvedla K. Reichertová /Pam. arch. 47 1956, 178, obr. 6/. Hrnc, džbán a misku ze Šaratic můžeme tedy datovat na sklonek 14. a počátek 15. století.

Z jiných jam pochází jednak tenkostěnné, tmavošedé zboží s hrubozrnnou slídou, jednak zlomky nádob silnějších stěn, zdobené horizontálními řadami drobných čtvercových vrypů - kolků. Zvláštní pozornosti zaslouží zejména zlomky masivních zásobnic z tuhového materiálu. Dobu jejich používání vymezil pro Malou Hanou J. Mackerle na 11. až 12. století /konec před rokem 1200 - J. Mackerle, Slovanské zásobnice, AR VII 1955, 90/. Později klade jejich zánik do doby rozkvětu německé kolonizace mezi léty 1200 - 1280 /AR IX 1957, 421/. V celku s tmavošedou, tenkostěnnou keramikou s hrubozrnnou slídou lze je datovat až na počátek 14. století.

- - -

Mittelalterliche Siedlungsgruben in Šaratice, Bez. Slavkov. Bei Arbeiten am Fuhrwege nördlich der Kirche wurden im März 1958 mittelalterliche Gruben zerstört. Aus einer von diesen konnte M. Robeš ein topfförmiges Gefäß, ein Krüglein und eine Schüssel mit einem Ausgussröhrchen retten, welche man zum Ende des 14. Jahrh. und zum Anfang des 15. Jahrh. datieren kann. Die Keramik aus den anderen Gruben, in denen Scherben von grossen Vorratsgefässen mit graphitisiertem Material waren, stammt wahrscheinlich aus dem Anfange des 14. Jahrh.

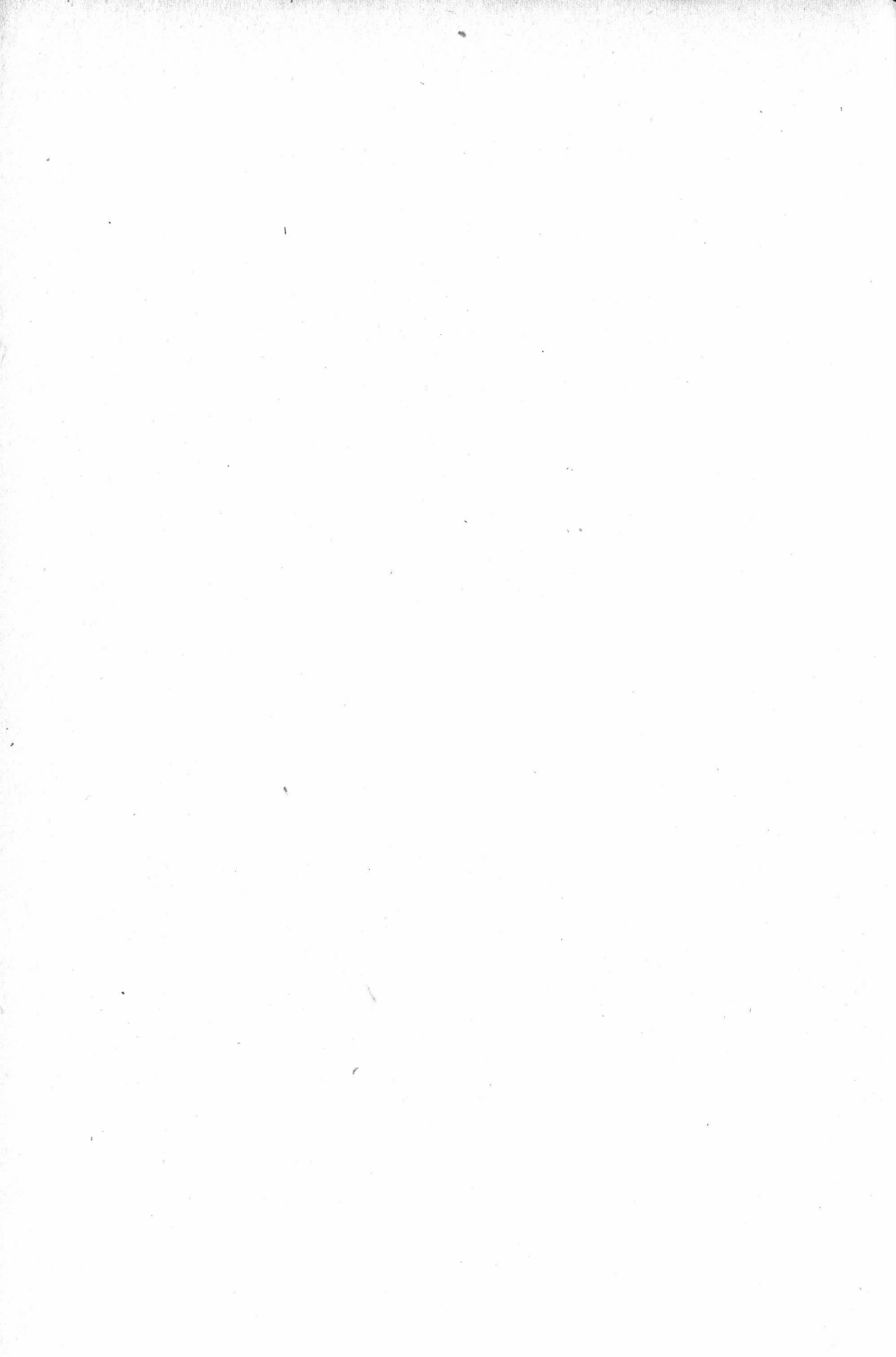

Šaratice ~ okr. Slavkov u Brna

Středověké sídliště 14. - 15. stol.

1/2 skut. vel.

-BK-

II. Zachraňovací a drobné výzkumy.

Činnost záchranné služby v roce 1958.

Zatím co v roce 1957 díky letákové akci počet hlášení o narušování pravěkých památek ve srovnání s minulými léty zna-
telně vzrostl, v letošním roce počet hlášení opět poklesl, přes
to, že jsme navázali spojení s řadou dobrovolných spolupracovní-
ků. Dosud se neprojevil vliv zákona o kulturních památkách ze
dne 3. května 1958, který v § 16 nařizuje povinnost hlásit ná-
hodné nálezy archeologických památek přímo nebo prostřednictvím
výkonného orgánu místního národního výboru Archeologickému ústavu
a krajskému museu. Největší odstředivou silou jsou nepochybně
okresní musea, jež svými záchrannými akcemi, které dále zpravidla
již nehlásí, znemožňují ústřední evidenci nových nálezů, jejichž
objev v terénu často hodnotou daleko přesahuje rámec okresu.

Členy záchranné služby letos byli: prom.hist. Z. Trnáčková,
prom.hist. J. Meduna, prom.hist. Č. Stana a techn. prac. J. Teplý.
Na pracích v terénu se však větší měrou podíleli ostatní vědci
a odborní pracovníci ústavu. Provedli jsme celkem 47 pozitivních
akcí na 45 lokalitách. Některé záchranné akce podaly jen zjištění
pravěkého objektu, jiné se rozrostly v delší výzkumy /akce v
Doubravníku, Hulíně, Křepicích, Mor. Krumlově a v Nejdku trvaly
3-4 týdny/ a přinesly nové důležité poznatky /např. Křepice/.

Die Tätigkeit des Bergungsdienstes im Jahre 1958. Die Archäolo-
gische Anstalt der Akad. d. Wissenschaften, Zweigstelle Brno,
führte in diesem Jahre 47 Bergungsarbeiten auf 45 verschiedenen
Lokalitäten durch. Ihre Anzahl sank im Vergleich zu dem vorigen
Jahre um ein Beträchtliches, obwohl inzwischen das Gesetz zum
Schutze von Kulturdenkmälern herauskam. Dies verordnet die
Pflicht, zufällige archäologische Funde direkt oder mittels der
Organe der MNV an das Archäologische Institut und dem Kreismuseum
zu melden. Seine gründliche Durchführung ermöglicht der Archäolo-
gischen Anstalt eine Zentralevidierung neuer Funde. Man kann
erwarten, dass im Laufe der Zeit, bis sich diese neuen Massnahmen
einbürgern, eine erhöhte Tätigkeit des Bergungsdienstes beginnen
wird.

Čeněk Stana

Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v Archlebově.

Na jaře 1958 narušili družstevníci při rigolování pozemků pro vinohrad na návrší v trati Maliny na katastru obce Archlebov, okr. Kyjov, jižně od koty 369 rozsáhlé sídliště s moravskou malovanou keramikou. Záchraná akce ustavu, která byla hned po ohlášení provedena, se musila omezit pouze na sběr materiálu, neboť objekty byly úplně rozorány, v některých místech až 10 cm pod úroveň dna.

Eine Siedlung mit mährischer-bemalten Keramik in Archlebov. Bei der Rigolierung des Grundstückes für einen Weingarten in der Flur "Maliny", südlich der Kote 369 /Kataster der Gemeinde Archlebov, Bez. Kyjov/, wurde eine ausgedehnte Siedlung mit mähr. bemalten Kultur gestört. Die Objekte waren gänzlich vernichtet.

Anna Medunová-Benešová

Hrob se šňůrovou keramikou z Měnína.

Z jara r. 1958 objevil I. Peškař v písečnicku JZD Měnín porušený hrob. Ze strženého bloku hlíny a písku vyzvedl misku se sedmi oušky. 21 a 24. dubna byl zbytek hrobu odkryt a stržený blok rozebrán. Hrobová jáma zahlobená do šterku a písku měla obdélníkový tvar /šířka 120 cm/, s delší osou ve směru SSV-JJZ. V hrobovém zá-sypu asi 20 cm nad dnem stála šikmo nakloněná miska t.zv. moravského typu s rozšířeným, ven skloněným okrajem, a 5 cm nad ní dno jiné nádoby. Na dně ve východním rohu hrobové jámy byla roztláčena velká amfora s uchem při okraji a třemi drobnými oušky pod hrdlem. Jižně od ní ležely střepy z vysoké štíhlé nádoby s nízkým, slabě odsazeným hrdlem a lištovitě rozšířeným okrajem, zdobeným na vnější straně svislým vroubkováním. Zbytky lidské kostry nebyly nalezeny. Ze strženého bloku se daly zrekonstruovat tyto nádoby: a/ Konická miska s mírně vydutými stěnami a mělkým žlábkem pod okrajem. Přes žlábek se klene sedm drobných oušek, z nichž dvě jsou blízko sebe a ostatní jsou symetricky rozložena. b/ Široký džbán s nízkým hrdlem a mírně vyhnutým okrajem, z něhož vybíhá páskové ucho slabě dovnitř prohnuté. c/ Podobný štíhlejší džbánek s dvěma krátkými plastickými a obloukovitě prohnutými výběžky pod kořenem ucha.

Keramikou lze zařadit podle Kalouskova třídění do mladšího vývojového stádia šňůrové kultury. /F. Kalousek, K otázce původu kultury se šňůrovou keramikou. Roč. 1947 pedagog. fak. MU v Brně/. Zřejmě mladší je zejména miska se žlábkem při okraji, silně připomínající některé časné unětické tvary, což lze pozorovat i na šňůrových miskách ze Smržic /Srv. A. Gottwald, ČVMO 43, 1930, 65./ a Šaratic /Č. Stana, AR IX, 1957, obr. 20,2./.

Ein Schnurkeramisches Grab aus Měnína. Aus einem zerstörten Grabe wurde eine kleine Schüssel, mit einer Rille unter dem Rande, eine grosse Amphore mit einem Henkel und drei kleineren Ösen, 2 Krüglein, eine Schüssel des sog. mährischen Typus mit verstärktem schräg abgeschnittenem Rand, und der Boden eines Gefässes, gerettet. Diese Funde gehören in die jüngere Phase der Schnurkeramik.

Výzkum pohřebiště a sídliště lidu zvoncovitých pohárů
v Lechovicích, okr. Znojmo.

V trati "U Práče", kde na jaře t.r. zachránil P. Ondráček kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů /srv. článek A. Medunové v tomto ročníku Přehledu výzkumů/ provedli pracovníci AÚ ČSAV v Brně ve dnech 14 - 30. října 1958 záchranovací výzkum. Flošným odkryvem /asi 400 m²/ zachytili východní a severovýchodní okraj rozsáhlejšího birituálního pohřebiště lidu zvoncovitých pohárů a dva sídelní objekty z téhož období. Ze dvou kostrových a čtyř žárových si zaslouží pozornosti zejména kostrový hrob č. VI s typickou průvodní keramikou zvoncovitých pohárů, jantarovými korálky, měděnou dýčkou, bronzovými a zlatými vlasovými ozdobami. U žárového hrobu č. V byl zjištěn pravidelný kruhový příkop o průměru devíti metrů. Ve výzkumu se bude pokračovat v příštím roce.

Die Grabung einer Begräbnisstätte und Siedlung der Glockenbecherkultur in Lechovice, Bez. Znojmo. In der Flur "U Práče", wo im Frühjahre d. J. P. Ondráček ein Skelettgrab der Glockenbecherkultur barg /vergleiche den Artikel von A. Medunová/, führten Mitglieder des Archeologischen Institutes in Brno vom 14.-30. Oktober 1958 eine Bergungsgrabung durch. Mit einer Flächenabdeckung /ungefähr 400m²/ wurde der östliche und nordöstliche Rand einer ausgedehnten biritualen Begräbnisstätte der Glockenbecherkultur und zwei Siedlungsobjekte derselben Phase, abgedeckt. Von zwei Skelettgräbern und vier Brandgräbern, verdient besonders das Skelettgrab Nr. VI, mit seiner typischen Begleitkeramik der Glockenbecherkultur, Bernsteinkorallen, kupfernem Dolche, bronzem und goldenem Kopfschmuck, besondere Aufmerksamkeit. Bei dem Brandgrabe Nr. V stellte man einen regelmässigen kreisförmigen Graben, im Ausmasse von neun Metern fest. Die Ausgrabung wird im nächsten Jahre fortgesetzt.

Jaromír Ondráček

Hrob kultury zvoncovitých pohárů ve Vyškově.

V roce 1958 pokračoval AÚ ČSAV v záchranovacím výzkumu v bývalé Markově cihelně. Vedle velatických sídelních objektů a unětické jámy byl odkryt v těsné blízkosti velatického objektu č. IX také hrob kultury zvoncovitých pohárů. V obdélníkovité hrobové jámě ležela na pravém boku skrčená kostra orientovaná hlavou k JJZ. V hrudní části se jevily stopy druhotného porušení. Za zády zemřelého se nacházely zcela přeházené kosti druhého individua. Na krku první kostry ležel kostěný knoflík s V-vrtáním. K druhé

patřily čtyři hrnky, dva kostěné knoflíky a měděná jehlice s roztepanou, dopředu přehnutou a v trubičku svinutou hlavicí. Z celkové situace lze usuzovat na pravěké vyloupění hrobu.

Nález je důležitý, poněvadž představuje spolehlivý celek, potvrzující Hájkovo datování měděných jehlic do mladšího období kultury zvoncovitých pohárů. /L. Hájek, Obzor XIV, 1950, 353 a d./.

Ein Grab der Glockenbecherkultur in Vyškov. Bei der Rettungsgrabung in der ehemaligen Marok Ziegelei, wurde ein Grab der Glockenbecherkultur abgedeckt, dessen Inhalt Skelettreste zweier Individuen bildete. Der erste, teilweise zerstörte Hocker, hatte am Hals einen beinernen Knopf mit V-Bohrung. Zu dem zweiten, gänzlich dislozierten, gehörten 4 Gefässe, 2 kegelförmige beinerne Knöpfe und eine bronzene Nadel mit getriebenem, nach vorne gebogenem und röhrenförmig gewundenem Kopfe. Nach der ganzen Situation geht hervor, dass es sich um einen prähistorischen Grabraub handelt.

Jaromír Ondráček

Nález skrčené kostry v Moravském Žižkově /o. Břeclav/.

Jan Mráz z Hrušek /o. Břeclav/ odkryl na svém pozemku v trati "Břeclavské jochy" na parcele č. 1040 skrčenou kostru. Naleziště se nachází na mírném návrší v jihovýchodní části katastru obce Moravský Žižkov /1/. Kostra ležela ve žlutém písku v hloubce 40 cm pod povrchem, orientovaná hlavou k západu, nohama k východu, obličej směřoval k jihu. Tvar hrobové jámy není znám, poněvadž nálezce kostru sám očistil, aniž by respektoval obrysy hrobu. Z chatrné kostry se dochovala jen lebka, páteř, pánev, dlouhé kosti levé ruky a pravý femur. Přesto se dalo rozpoznat, že mrtvý byl uložen ve skrčené poloze na pravém boku, při čemž se kolena dotýkala hrudníku. Hrob neobsahoval žádné nálezy a proto je jeho přesné kulturní zařazení nemožné. S jistou pravděpodobností je možno uvažovat o příslušnosti ke kultuře únětické, kde je orientace Z-V velmi častá /2/.

Poznámky:

- 1/ Na vedlejších parcelách č. 1038 a 1039 provedl ústav v r. 1946 zachranovací výzkum, jímž bylo objeveno 9 slovanských hrobů. B. Dostál, Drevněslavjanskij mogilnik v Moravskom Žižkově, Sborník prací filoz. fak. brněnské university, řada archeologicko klasická V-1956, 91-106.
- 2/ K Tiheľka, Moravská únětická pohřebiště, Pam arch. XLIV-1953, 241, 242, statistická tabulka na str. 244.

Der Fund eines Hockergrabes in Moravský Žižkov, Bez. Břeclav. In der Flur "Břeclavské jochy" entdeckte man ein Hockergrab ohne Beigaben, dass man jedoch nach der Orientierung /W-O/ vielleicht in die Zeit der Aunjetitzerkultur datieren kann.

Jiří Meduna

Unětická jáma v Opatovicích /o. Židlochovice/.

Při stavbě vepřína JZD na mírném návrší u jihovýchodního okraje obce porušili dělníci sídelní jámu, vybrali její obsah a nález teprve dodatečně ohlásili ústavu. Jáma měla kruhový půdorys o průměru 150 cm a kotlovitě se zahluhovala do podložního štěrku až do hloubky 100 cm. V tmavé výplni se našly střepy nádob, pocházející ze zásobnic s rozevřeným okrajem a výdutí zdobenou svislým prstováním. Mimo to se našly střepy z jemnější keramiky vyleštěným povrchem, mezi nimiž se vyskytl i zlomek typického unětického koflíku s nízkou posazeným lomen. Podle keramického materiálu lze jámu zařadit do vyspělé unětické kultury.

Eine unjetitzer Grube in Opatovice, Bez. Židlochovice. Bei dem Bau eines grossen Schweinestalles retteten Arbeiter den Inhalt einer kleinen Siedlungsgrube, in der sich Scherben der Hochaujetitzerkultur befanden.

Jiří Meduna

- - -

Zachraňovací výzkum v Moravičanech, o. Zábřeh.

Dne 2.9.1958 ohlásil P. J. Novák narušení pravěkých objektů při hluboké orbě na katastru obce Moravičany, v trati "Dlouhé dílečky", západně od obce a jihozápadně od železniční trati Moravičany-Mohelnice a výzkumu J. Nekvasila. V hloubce 25cm od dnešního terénu jsme našli žárový hrob porušený orbou a tlakem půdy, v němž se zachovala skupina střepů, rozložených v nepravidelně oválném půdorysu, s delší osou orientovanou směrem jihovýchod-severozápad/ rozměry 110x80cm/. V jejím středu se nacházely drobné spálené kůstky, bronzový předmět z hraněného drátu a několik kousků mazanice. Zlomky keramiky pocházejí jednak z velké okřínovité nádoby lužického rázu, jednak z menší mísy na nízké nožce, náležející mohylové kultuře. Jediná neporušená nádoba je malý džbánek se slabě poškozeným okrajem; stála při jihovýchodním okraji skupiny. Obrys hrobové jámy nebylo možno stanovit. Hrob ležel na basi ornice, na povrchu většího, pravděpodobně volutového objektu, jak lze soudit podle několika střepů, které jsme zde našli. Otevření větší plochy v okolí hrobu nám nebylo umožněno. Tento bezpochyby důležitý nález je přínosem řešení otázky vzájemného vztahu lidu lužických popelnicových polí a lidu s mohylovou kulturou.

Eine Rettungsgrabung in Moravičany, Bez. Zábřeh. In der Flur "Dlouhé dílečky" wurde südwestlich der Ausgrabung von J. Nekvasil beim tiefen Ackern ein Brandgrab beschädigt. Geborgen wurden Scherben eines grossen Gefässes das denen der Lausitzer Urnenfelderkultur ähnelt, eine kleinere Schüssel mit niedrigem Fusse, welche der Hügelgräberkultur angehört, und ein ganzes kleines Krüglein, sowie verbrannte Knochen und ein bronzener Gegenstand aus kantigem Draht. Dieser wichtiger Fund ist ein weiterer Beitrag zur Frage über die gemeinsame Beziehung beider genannten Kulturen.

Nový nález z období lužické kultury v Oldřišově.

Při systematickém průzkumu pískoven Ostravského kraje zjistil referent v opuštěném písečníku na jižním okraji obce Oldřišova /okr. Opava/ na parc. č. 520 / 216 převátou kulturní vrstvu, ze které zachránil několik střípků. Ve východní stěně téhož písečníku se rýsovala porušená jáma dížovitého tvaru /100x86 cm; dno 115cm/, vyplněná černo-žlutou hlínou. Pouze horní třetina zásypu obsahovala nálezy: část vaničky, zlomek nízké, válcovité nádoby s tyčinkovým uchem, hrdlo osudí s uchem klenoucím se přes bazi, střepy zdobené uzkou, hlubokou kanelurou, část dna s nožičkami, zlomek plecí nádoby s prsovitou vypulínou, ohraničenou dvěma rytými liniemi, střepy ze zásobnic a hliněné ploché kolečko. Většina nádob byla vyrobena z hlíny, do níž byla přimísena jemně drcená slída. Nalezený keramický materiál řadí jámu s největší pravděpodobností do staršího stupně lužické kultury.

Ein neuer Fund aus der Zeit der lausitzer Kultur in Oldřišov, Bez. Opava. In einer verlassenen Sandgrube am südlichen Rande der Gemeinde Oldřišov, stellte der Referent eine Kulturschicht und eine grössere Grube fest, welche das in ihr gefundene Scherbenmaterial mit grösster Wahrscheinlichkeit in die ältere Stufe der lausitzer Kultur datiert.

Jiří Pavelčík

Sídliště lidu popelnicových polí v Malých Hošticích.

Při kopání základů pro novostavbu v zahradě domu Malé Hoštice /okr. Opava/ č.p. 53 byl narušen sídelní objekt lidu popelnicových polí. Jeho tvar se nám již nepodařilo zjistit. Na hromadách vykopané hlíny jsme sesbírali střepy z nádob a zlomky lícované mazanice. Slezské museum v Opavě získalo od místních občanů bronzový srp, pocházející z téhož objektu. Srp má mírně prohnutou čepel se zahnutým hrotem. Podél hřbetu se táhnou dvě žebérka, která jsou ukončena kuželovitým záchytným čepem. Povrch srpů pokrývá modrozelená patina. Nálezce jej rozlomil a poškodil na hřbetě i ostří. /Rozměry srpů: d. 178 mm, š. 22 mm, s. 3 mm./

Eine Siedlung der Urnenfelderkultur in Malé Hoštice. Im Garten des Hauses Nr. 53 in Malé Hoštice, Bez. Opava wurde ein Siedlungsobjekt der Urnenfelderkultur zerstört, aus welchem ausser Scherben und gebranntem Lehm, auch eine bronzene Sichel stammt.

Jiří Pavelčík

Další nález z období lužické kultury na Boskovsku.

Ing. Jar. Mackerle upozornil AÚ na to, že při stavbě krá-
vína v Cetkovicích byly na dvou místech zničeny nádoby. Jedná se
o lužické sídliště, neboť v zachráněném keramickém materiálu pře-
važují střepy ze zásobnic, našly se tu kousky mazanice a zlomek
kamenného drtidla.

Ein weiterer Fund der lausitzer Kultur aus der Gegend von Boskovice.
Beim Baue eines Kuhstalles in Cetkovice wurden Siedlungsgruben der
lausitzer Kultur beschädigt.

Jindra Nekvasil

- - -

Zjišťovací výzkum na laténském sídlišti v Blučině u Židlochovic.

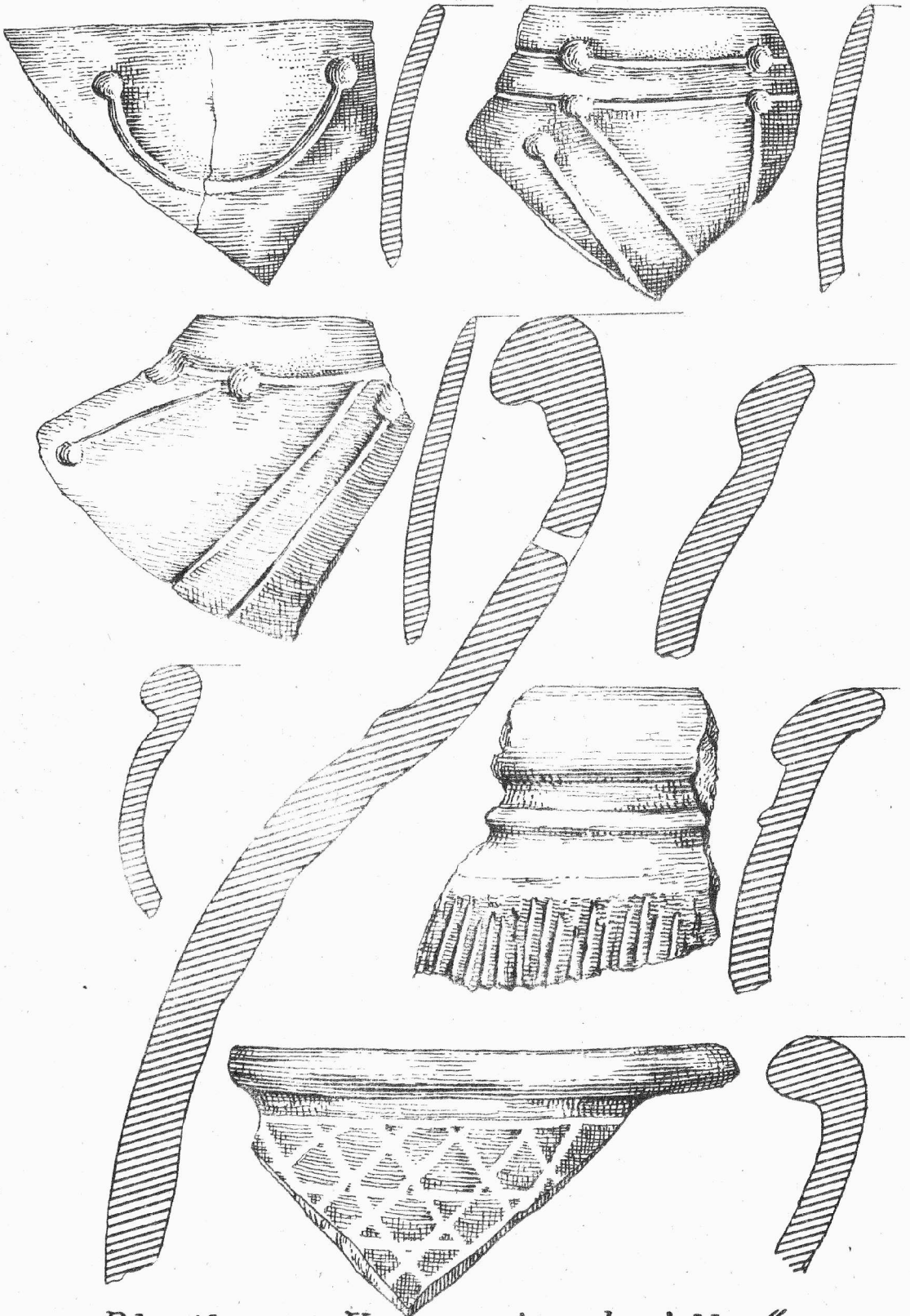
Zjišťovací sondážní práce v trati "Konopné zahrádky" na
úpatí návrší "Cezavy" odkryly kulturní vrstvy s keramikou pozdně-
laténskou, zvířecími kostmi a destrukcemi kamenů. Určitější před-
pokládané obrysy chat se v sondách nepodařilo zachytit; leží patrně
o něco výše, v místech, kde probíhá dnešní silnice z Blučiny do
Měnína. Keramika s ovalenými okraji je zdobena plastickými lištami,
svislým šrafováním, vleštovanými ornamenty atd. Materiál s příměsí
písku je výborně vypálen.

Laténské kulturní vrstvy překryly sídliště s keramikou volu-
tovou. Podle povrchového sběru je toto sídliště značně rozsáhlé a
překrývá celou shora uvedenou trať. Výzkum zachytil nároží jámy
nedaleko vesnice. Keramika, která byla z ní získána, je světle - až
okrově šedé barvy s pečlivě vyhlazenými povrchy. Plavený materiál
je dobře vypálen do světlešedého odstínu. Výzdobu tvoří oblouky a
dvojice souběžných linií, ukončených t.zv. notovými značkami.

Die Feststellungsgrabung einer latènezeitlichen Siedlung in Blučina
bei Židlochovice. Bei Sondagearbeiten in der Flur "Konopné zahrádky"
am Fusse der Anhöhe "Cezavy" wurde eine Kulturschicht mit spätzeitli-
cher Latènekeramik, Tierknochen, Steinstrukturen und ähnlichem,
abgedeckt. Man konnte nicht mit Sicherheit die Umrise der Hütten
feststellen. Die Keramik mit verstärktem Rande ist mit plastischen
Leisten, schräger Schraffierung, eingeglätteten Ornamenten u.a. ver-
ziert. Das Material mit Sandbeimischung ist vorzüglich gebrannt.

Die latènezeitlichen Kulturschichten überdeckten eine Siedlung mit
Volutkeramik. Nach den Oberflächenfunden zu schliessen, ist die
Siedlung sehr ausgedehnt. Die Grabung fing die Ecke einer Grube, unweit
des Dorfes ein. Die Keramik, die aus ihr stammt, ist heller- bis
ockergrauer Farbe, sorgfältig geglättet und mit Bogen, Leppellinien,
den sog. "Notenköpfen" u.ä. verziert. Das geschlemmte Material ist
vorzüglich gebrannt.

Karel Ludikovský

Blučina ~ „Konopné zahrádky“ . -BK-

Pec z období římského imperia u Drslavic.

Hlubokou orbou v trati "Horní Nivky" u Drslavic /okr. Uh. Brod/ byla nedaleko místa nálezů známého hrobu z období stěhování národů zachycena pec. Její topný systém sestával ze dvou mísovitých jam, které spojovala 1 m dlouhá mazanice roura o průměru 30 cm. Jedna z jam obsahovala popelovitou hlínu, druhá přepálenou žlutku a zlomky mazanice. Nalezený střepový materiál datuje pec do období římského imperia /III. - IV. stol./.

Ein Backofen aus der Zeit des römischen Imperiums bei Drslavice.
In der Flur "Horní Nivky" bei Drslavice, Bez. Uh. Brod, wurde beim tiefen Ackern ein Backofen zerstört, dessen Heizsystem aus zwei schüsselartigen Gruben, die durch 1 m langes Lehmrohr verbunden waren, bestand. Das Scherbenmaterial datiert den Ofen in das III.-IV. Jahrh.

Jiří Pavelčík

- - -

Zjišťovací výzkum v Hulíně.

Ve dnech 19. V. - 14. VI. provedl ústav výzkum v hulínské cihelně. Úkolem bylo zjistit, jsou-li na jihovýchodní straně cihelny další objekty z přelomu 4. a 5. století n.l. Dvě jámy z tohoto období prozkoumal v roce 1957 V. Spurný /srv.: V. Spurný, Sídliště z doby stěhování národů v Hulíně, AR X, 1958, 630-637/. Letošní výzkum zachytil v jihovýchodní části hliníku čtyři jámy, patřící do starší fáze lužického osídlení /jámy 38-41, číslování objektů navazuje na předchozí výzkum/. Největší množství střepového materiálu poskytla rozsáhlá a půdorysně složitá jáma 41. Pokračování sídliště z přelomu 4. a 5. století n.l. se tedy nepodařilo zjistit.

In der Ziegelei von Hulín wurden im Jahre 1958 vier Gruben aus dem älteren Zeitabschnitt der Urnenfelderkultur entdeckt. Es gelang nicht die weitere Fortsetzung der vom vorigen Jahr bekannten spätrömischen und völkerwanderungszeitlichen Siedlung festzustellen.

Zora Trnáčková

- - -

Slovanský kostrový hrob z hradiště "Gradca" u Rudimova.

Pracovníci okresního musea ve Val. Kloboukách zachytili koncem srpna 1958 v Rudimově v poloze Gradca slovanský kostrový hrob. Při průzkumu naleziště jsem zjistil, že v hrobové jámě o rozměrech

200 x 80 cm, hluboké 50-60 cm, jejíž zásyp s drobnými uhlíky a s úlomky mazanice se jen nepatrně odlišoval od okolní jílovité hlíny, ležela na zádech ztuhlá, silně narušená kostra, orientovaná od jihozápadu /hlava/ k severovýchodu. Dr. Mana z uvedeného musea našel při kostře železný nůž a v levé ruce stříbrný denár uherského krále Štěpána.

Ein slawisches Grab aus dem Burgwall "Gradca" bei Rudimov. In Gradca bei Rudimov, Bez. Val. Klobouky, deckte Dr. Mana ein Skelettgrab ab; dessen Inhalt ein Eisenmesser und ein silberner Denarius des ungarischen Königs Stefan waren.

Čeněk Staňa

Anthropologický rozbor kostry z polohy "Gradca"._

V mladohradištním hrobě v poloze "Gradca" u Rudimova /výzkum Č.Stani v r. 1958/ ležela silně poškozená kostra. V celku se zachovala pouze mozkovna bez spodiny a tělo dolní čelisti. Obličej chybí vůbec, zlomky dlouhých kostí není možno rekonstruovat. Mozkovna je velmi dlouhá /193 mm/, úzká /142 mm/ a vysoká, v indexech se jeví jako dolichokraní /73,6/, vysoká a úzká, kapacita je zřejmě velká /aristenkefalní/. Při pohledu se strany má silné nadoboční oblouky a vyklenutou glabellu /IV.st./. Čelo mírně ustupuje, přechází obloukem do klenutého temene a oblého týlu, který nese výrazný zevní týlní hrbol /3.st./. Spánkové čáry běží velmi vysoko, bradavkové výběžky jsou středně velké. Zepředu má lebka vysoké čelo, vysokou klenbu temene, široké nadoboční oblouky a nápadně tlustý okraj očníce. Horní obrys tvoří ovoid, zezadu má tvar domkovitý /Hausform/ s vysokou stříškou temenních kostí.

Švy jsou z větší části srostlé, svalový relief velmi výrazný. Také na robustních dlouhých kostech jsou mohutně vytvořeny svalové upony a kloubní plochy jsou veliké. Jde tedy o kostru muže, zemřelého ve věku Maturus /40 - 60 let/.

Zajímavá je dolní čelist. Na masivní tělo nasedají téměř v pravém úhlu široké dolní části ramen, úhly jsou lehce vyhnuty ven, špičatá brada ční ostře dopředu, bradový trn je téměř neznatelný. Zubní oblouk má tvar V, obě poloviny těla spolu svírají ostrý úhel, tedy celkový vzhled mandibuly mongoloidních lebek. Jinak je ovšem nutno mozkovnu zařadit mezi nordiky nebo ještě spíše do typu falšského. Při použití Wankeho metody spadá lebka 99 % mezi paleoeuropidy.

In einem Grabe aus der jüngeren Burgwallzeit in Gradca bei Rudimov, lag ein starkbeschädigtes Skelett eines Mannes, der im Alter Maturus starb. Der Schädel ist lang /Index 73,6/, wahrscheinlich der fälischen Rasse angehörend, die Mandibula hat dagegen mongoloide Merkmale.

Milan Stloukal

Výzkum základů kostela sv. Trojice v Mor. Krumlově.

Za válečných událostí byl bombardováním poškozen a později zcela stržen bývalý špitální kostel v Mor. Krumlově. V důsledku připravovaných terenních úprav míst kde stával, byl proveden během srpna záchranný výzkum jeho základů. Průběh prací si vyžádal odkrytí plochy 160 m² a přemístění 320 m³ zeminy a navážek. Při výzkumu jsme obnažili povrch základů obvodového zdiva a boky příčky ve východní části lodi. Další sondy odkryly základy vně i uvnitř lodi a presbytáře. Zdivo bylo budováno z hrubě přitesaného, vně lícovaného lomového kamene. Na jednom místě vnitřní strany závěru kostela, který měl tvar protáhlého oblouku, byl do základů zabudován profilovaný klenební článek pozdně gotického charakteru. Pod příčným zdivem v jihovýchodní části obdélné lodi jsme odkryli z velké části rozvalenou zeď odlišného druhu než byly základy kostela. Byla totiž vystavěna bez malty z plochých kamenů zasypaných hlínou. Poblíž ležely zlomky keramiky datovatelné do průběhu 13. století. Zídka je pozůstatkem základů nějaké spíše profánní než církevní stavby a její stáří může datovat nalezená keramika, kterou jsme odkryli ještě na jiném místě výzkumu. Kamenů tohoto zdiva bylo také patrně použito při budování základů špitálního kostela v renesanční, později barokisované podobě, jak ukazují zbytky některých stavebních článků paty zdiva a dochované pohledy na stavbu.

Die Bergungsgrabung der hl. Dreifaltigkeitskirche in Mor. Krumlov.
Bei der Rettungsgrabung von Fundamenten der hl. Dreifaltigkeitskirche in Mor. Krumlov, wurden im südöstlichen Teil des Kirchenschiffes Überreste eines älteren, eher weltlichen als kirchlichen Baues, gefunden. Die Mauern waren aus flachen Steinen gebaut und mit Lehm verschüttet. Daneben fand man Bruchstücke von Keramik aus dem 13. Jahrh., die den Ursprung der Mauern datieren könnten. Beim Abdecken der Grundrisse dieser Kirche, mit einem rechteckigen Schiffe und langgezogenen hufeisenförmigen Presbyterium, stellten wir fest, dass bei diesem Baue sekundär auch das Bruchstück einer spätgotischen Rippe aus dem Gewölbe des Kirchenbaues verwendet wurde. Wie uns Baureste, die sich am Fusse der Mauern erhielten, zeigen, wurde die Kirche im Renaissance; später im Barockstil erbaut.

Boris Novotný

- - -

Záchranný výzkum v Doubravníku u Tišnova.

Při hřebení základových rýh pro stavbu kravína na pozemku bývalé velké farní zahrady v Doubravníku byly odkryty základy starých budov. Na žádost okresního musea v Tišnově, byl zde koncem srpna a počátkem září proveden záchranný výzkum. Zjišťovacími sondami jsme odkryli plochu 175 m² a přemístili 350 m³ zeminy a navážek. Výzkum zachytil půdorys části budovy v délce 45 m a šířce 6,5 až 7 m. Obvodové zdivo /30 - 100 cm široké/ bylo rozděleno příčkami na 7 různě velikých místností. Jejich sled směřoval ve východní části odkryvu od východu k západu, pak se lomil a směřoval od severovýchodu k jihozápadu. O délce této budovy svědčí ta okolnost, že její obvodové

zdivo pokračovalo jak na východ pod stojící stodolu, tak na opačném jihozápadním konci odkryvu pod 2 m vysoký břeh navážky. Jedna místnost nepravidelných rozměrů byla vyplněna destrukcí rozsáhlé pece. Při výkopu jsme nacházeli střepy pozdně gotické a renesanční keramiky, zlomky kachlí a pod. V základech stavěných z hrubě přitesaných, zevně lícovaných kamenů, byly zazděny zlomky žeber klenby a zaoblený výzdobný článek. Jejich styl a materiál však neodpovídá výzdobě stojící pozdně gotické stavby kostela. Sondou u východního konce odkryvu jsme obnažili dosti dobře zachovalý trám, dále ohniště u něhož ležely střepy z menších nádob a velké kusy zásobnic datovatelných do 12. století. Závěrem možno usoudit, že na místě, které již bylo odídleno ve 12. století/ jak ukazují nálezy keramiky a dosvědčují pro počátek 13. století písemné prameny/ stály zde, jistě již na sklonku gotické doby, rozsáhlé budovy. Do let 1539 až 1557 pak spadá výstavba a kamenická výzdoba skvostného pozdně gotického kostela. V základech, odkrytých výzkumem byly zabudovány druhotně použité zlomky kamenných výzdobných článků. Ty mohou pocházet ze staršího kostela nebo kláštera augustiniánek, rozbořeného roku 1424 Husity tak, že po něm nezůstalo stopy.

Eine Rettungsgrabung in Doubravník bei Tišnov. Beim Ausheben von Erde für den Bau eines Kuhstalles deckte man auf dem Grundstück des Pfarreigartens in Doubravník bei Tišnov, die Fundamente eines grossen ausgedehnten Gebäudes ab, das eine Länge von 46m und eine Breite von 6,5 bis 7m hatte. Die Grundrissmauern dieses Baues dehnten sich sowohl nach Osten, unter die dort stehende Scheune, sowie am entgegengesetzten Ende unter die 2m hohe Aufschüttung aus. Auf der abgedeckten Fläche stellte man Räume verschiedener Grösse fest. Den einen Raum füllte ein umfangreicher Backofen aus. Weiter stellten wir Balkenreste eines Blockhauses mit Feuerstelle und Keramik des 12. Jahrh. fest. Rund um die steinernen Fundamente des langen Gebäudes lagen Scherben und Kacheln der späten gotischen und Renaissancezeit. Als Schlussfolgerung kann man sagen, dass auf dem Orte, der schon im 12. Jahrh. besiedelt war, in der spätgotischen Zeit ein umfangreiches Gebäude stand. Ungefähr in dieselben Jahre fällt der Bau der bis zum heutigen Tage bestehenden Kirche. Die in den Fundamenten gefundenen verzierten steinernen Stücke, könnten von einer älteren Kirche oder dem Augustianerkloster stammen, das nach schriftlichen Nachrichten im Jahre 1424 von den Hussiten zerstört wurde und von dem keine Spuren blieben.

Boris Novotný

Kostrové hroby ve Stařechovicích, okr. Prostějov.

Při podzimní pochůzce terénem jsem zjistil jihozápadně od Stařechovic velký průkop pro vodovod. Jižní část průkopu probíhá po okraji vsi, podél mírného svahu nad potokem a protíná po celé délce mocné kulturní vrstvy s množstvím jam zahloubených do podloží. Ve vyházené hlíně se nalézaly střepy kultury unětické a lužické.

Druhá část průkopu se za obcí lomí vzhůru do svahu, směřuje přibližně k severozápadu a překračuje u hřbitova silnici do Čelechovic. Také touto částí byly porušeny jámy, avšak bez typických nálezů. Ve stěně průkopu jsem našel tři zničené kostrové hroby, uložené ve spraši mělce pod povrchem. V prvním hrobě se dochovala pouze spodní část lidské kostry, orientované nataženými nohama k jihovýchodu. Nad levým loktem spočíval železný kroužek rezem spojený s velmi poškozeným plíškem, pravděpodobně návlěčkou. Podél dolní části předloktí se dochoval podobný plíšek spolu s tenkou železnou tyčinkou. Pod posledním bederním obratlem se pak skrýval malý železný kroužek, na kterém byl další zrezivělý plíšek. Datování hrobu je problematické, nejspíše se jedná o laténský hrob. Také z druhého hrobu se dochovala pouze polovina. Kostra ležela na pravém boku, trosky loktu měla skrčeny před hrudním košem a silně pokrčené nohy se téměř dotýkaly pánve. V klíně kostry spočívala rozsedlá spodní část nádoby. Na jejím dně ležely dva pazourkové uštěpy. Ze třetí kostry zůstal pouze ohnutý loket levé paže a pravá ruka uložena na levé ramenní kosti. Podle torza nádoby můžeme oba hroby se skrčenými kostrami přisoudit unětické kultuře.

Skelettgräber in Stařechovice, Bez. Prostějov. Bei Legen der Wasserleitung nach Stařechovice beschädigte der Bagger eine Menge Aunjetitzer- und Lausitzer Kulturgruben und vernichtete drei Skelettgräber fast gänzlich. Im ersten lag das Skelett auf dem Rücken, mit dem Kopfe nach NNW und den ausgestreckten Beinen nach SSO, orientiert. Eiserne Ringe und Blechplättchen /La Tène-Kultur/ waren als Grabbeigaben. In den weiteren zwei Gräbern lagen Reste von Hockerskeletten, die durch den unteren Teil eines Gefäßes und zwei Feuersteinen aus dem zweiten Grab, in die Aunjetitzerkultur datiert sind.

- - -
Jindra Nekvasil

Zjištění nového sídliště v Jablonanech, okr. Boskovice.

V září 1958 ohlásili pracovníci okresního musea v Boskovicih, že při stavbě kravína jsou ničeny pravěké nálezy. Stavba se nalézá v mírné kotlině západně od obce, mezi odbočkou ze státní silnice a potokem Petrovou. Po celé ploše základů /54 x 15m/ i ve vedlejší jámě na vápno objevila se porušená kulturní vrstva. Ve východní části základů dosahovala mocnosti 90 cm, k západu se zužovala na 30 cm. V profilech základů kravína se rýsovalo dvanáct kulturních jam, často se vzájemně přetínajících o několik kúlových jamek. Střepy vyhozené z těchto objektů při kopání základů, případně vybrané

ze stěn průkopů, náleží kultuře s malovanou keramikou, ojedinělé jsou střepy kultury zvoncovitých pohárů. Z množství střepů doby bronzové a železné některé ukazují na starší lužický stupeň, jiné na stupeň platěnický. Dále zde byla sivá keramika z období římského a velké střepy ze slovanských nádob.

Die Ermittlung einer neuen Siedlung in Jablonany, Bez. Boskovice.
Beim Baue eines grossen Kuhstalles entdeckte man zwölf Kulturgruben, in denen sich Scherben der mährischen bemalten Kultur und von Glockenbechern befanden. Weiter waren hier Funde der Lausitzer- und Platenitzer Phase der Urnenfelderkultur, graue Keramik aus aus der Zeit des röm. Reiches und grosse Scherben von slawischen Gefässen.

Jindra Nekvasil

- - -

Pokračování záchranovacího výzkumu v pískovně u Brumovic.

Jakmile na jaře tohoto roku byla ukončena skrývka na ploše o níž se pískovna na Beníšovském kopci u Brumovic /okr. Krnov/ rozšiřovala, přistoupili jsme k výzkumu objektů, které lonského roku nemohly býti prokopány. Většinu z nich tvoří odpadové jámy, jen objekt č. 8. můžeme klasifikovat jako chatu o délce 740 cm. Ačkoliv zůstala z jam pouze torza, podařilo se nám z nich získat zajímavý materiál. Náleží většinou kultuře lidu s nálevkovitými poháry /objekty 7-10, 12 a 13/, která byla bezpečně prokázána nálezem zlomků dvou lahví s límcem. Mimo ně jsme mohli rekonstruovat šálky s vyšším hrdlem ostře nasazeným na polokulovitém těle /poměr hrdla a těla 2,5:1/ a s vysoce nad \emptyset okraj vytaženým páskovým uchem, nálevkovitý pohár s hrdlem užším než největší vydutí a osudí s válcovitým hrdlem ostře odsazeným od vejčitého těla a dvěma tyčinkovitými uchy klenoucimi se přes bazi hrdla. Dále se podařilo slepit a doplnit mísy konického tvaru s oblými stěnami a lalokovitými pupíky na okraji, džbánky s uchem pod okrajem a zásobnice zdobené na hrdle řadou pupíků.

Bohatá kolekce štípané industrie sestává z čepelek, čepelí s retušovanými hranami nebo šikmo retušovaným čelem, čepelovitých a uštěpových škrabadel, drásadel, vrubů, hrotů, vrtáků, hoblíků a zlomků plošně retušované šipky. Velký počet pazourkových uštěpů z objektů nasvědčují tomu, že většina artefaktů byla vyrobena na místě. Inventář jam doplňuje část hliněného závaží, zlomek hliněného sekeromlatu, čočkovité přesleny, kotouč vybroušený z jemnozrné droby a sekerá vypracovaná ze zlomeného sekeromlatu.

Věteřovskému typu můžeme z letošního výzkumu přiřknout jen objekt 11 a to ještě s málo průkazným střepovým materiálem. Nejasným zůstává zařazení objektu 14, který obsahoval větší amforu s cylindrickým hrdlem odsazeným od oblého těla a dvěma uchy nad největší vydutí a zásobnici esovitého profilu s plastickou důlkovanou páskou na hrdle. Rámcově je můžeme datovat do mladšího eneolitu nebo starší doby bronzové. Ojedinělé střípky vypíchané keramiky získané ze splachových vrstev objektů 8 a 13 nás upozorňují na nejstarší osídlení Beníšovského kopce, které bylo mladšími sídlišti zcela rozrušeno.

Die Fortsetzung einer Bergungsgrabung in der Sandgrube bei Brumovice, Bez. Krnov. Die Mehrzahl von 15 durchforschten Gruben gehörte der Trichterbecherkultur an, wie uns Bruchstücke zweier Kragenflaschen, Schalen, mit einem höheren, gebogenen und hoch über den Rand herausgezogenen flachen Henkel zeigen. Stark vertreten ist die Silexindustrie, welche direkt in der Siedlung hergestellt wurde. Bloss ein Objekt kann man dem Věteřover Typus zusprechen.

Jiří Pavelčík

Záchranný výzkum u Uherského Brodu.

Východně od Uherského Brodu při výpadové silnici do Luhačovic byla zahájena výstavba nových domů. Při výkopu jejich základů mezi silnicí do Luhačovic a cestou na nové sídliště Slovákých strojřren zachytili zemřní upravy řadu objektů.

Horní nálezový horizont tvořily jámy zahloubené do aluviálních nánosů Olšavy. Objekty obsahovaly střepy nádob s profilovanými okraji zdobenými většinou záseky nebo vlnicemi. Výzdoba těl nádob pozůstávala z horizontálních rytých linií. Zlomky masivních tuhových zásobnic byly většinou přepáleny. Jáma č. 1 poskytla kromě toho řadu železných předmětů, moře skoby, obruče, i záchytné kování vědérka a zlomek ostruhy. Hojná byla ve všech jamách železná struska a zvířecí kosti, v jámě č. 4 pak ještě skořápky z vajec. Materiál z těchto jam se svým charakterem řadí do XI. až XII. století. Datování potvrzuje i starší nález 2.000 kusů denárů Konráda a Oty na pozemku Stankova zahradnictví asi 150 m jižně odtud. Do celku pouze nezapadá zlomek ostruhy z jámy č. 1. Byl vyroben ze silnějšího jednostranně klenutého železného prutu a tvarově se řadí do II. typu / V. Hrubý, Staré Město. Brno 1955. s 188/, který podle téhož autora nepřežívá konec IX. stol.

Pod vrstvou naplavenin asi 80 - 100 cm se nachází spodní nálezový horizont. Pozůstával z 30-40 cm silně tmavě hnědé kulturní vrstvy v severní polovině výkopu, dále jámy č. 3 a kúlů patřících asi k jednomu sídelnímu objektu čtvercového půdorysu. Jeho větší část byla zabetonována pod podlahy sklepů a nemohla být proto prozkoumána. Podařilo se nám pouze zjistit, že prostor objektu na ploše vymezené systémem kúlů se zahluboval 20-30 cm do podložní žlutky. Keramický materiál získaný z těchto objektů je značně zlomkovitý. Z tvarů jsme zjistili ostře profilový koflík, šálek s páskovým uchem vysoko vytaženým nad okraj a s rytou výzdobou na vnitřní stěně, mísy se zataženým okrajem, malou nádobku esovitého profilu s uškem na největší výduti a hrnce hrubého tvaru s prstovaným povrchem. Jáma č. 3 poskytla i bronzovou plochou dýku, zlomek bronzového hraněného drátku, kostěnné šídlo a zuhelnatělé žaludy. Časově se řadí tyto nálezy do období mohylové kultury. Ojedinele se vyskytl na povrchu kulturní vrstvy zlomek tuhové stradonické nádoby.

Eine Bergungsgrabung bei Uherský Brod. Beim Baue von neuen Häusern in Uherský Brod wurden Kulturschichten mit Material aus dem XI. und XII. Jahrh. eingefangen, ein Scherben von einem graphitiertem Stradonitzer Gefässe und Keramik, die durch den Fund eines kleinen bronzenen Dolches, kantig geformten Drahtes und einer Ahle in die Zeit der Hügelgräberkultur datiert ist.

Jiří Pavelčík

Zpráva o drobných zachraňovacích akcích expositury v Opavě.

Bílovec /okr. Bílovec/. Při úpravách bílovického zámku byly zjištěny mocné vrstvy, doprovázené hojným keramickým materiálem, pocházejícím z konce XVII. a počátku XVIII. století. Na katastru téže obce, v trati "Pivovarská zahrada" zjistil J. Pavelčík sběrem ojedinelé paleolitické sílexy.

Hlučín /okr. Hlučín/. Při severovýchodním okraji Hlučina byla v písčinně vybraná kulturní jáma, v které byl nalezen jeden atypický střep. Kulturní zařazení objektu nelze zatím provést. Naleziště je pod dohledem pracovníků expositury v Opavě.

Kojetín /ok. Nový Jičín/. Na známém nalezišti púchovské kultury východně od obce jsme provedli povrchový sběr keramického materiálu.

Korytná /okr. Uherský Brod/. J. Pavelčík zpracoval bližší nálezové okolnosti depotu mincí, který pochází z první čtvrtiny 17. století.

Krnov - Cvilín. V lomu pod kostelem jsme zjistili při průzkumu terénu nové sídliště lidu popelnicových polí.

Opava - Jaktař. Při průzkumu "Na kostelním kopci" získali pracovníci expositury v Opavě střepy neolitické, z mladší doby bronzové a střední doby hradištní.

Palhanec /okr. Opava/. Severovýchodně od obce zjištěny ve velkém písečnicku kulturní vrstvy, patřící patrně do III. a IV. století n.l.

Slezské Rudoltice - Víno. Byla zde provedena malá sondáž na vnitřní ploše hradiška. Zjistili jsme, že na vnitřním areálu zcela chybí kulturní vrstva, a že bezpečně zařadit toto dosud sporné hradiško bude dosti obtížným úkolem. Je možné, že hradiško patří až do 11. století /Břetislavské/.

Vlčnov /okr. Uherský Brod/. Na sídlišti "V zadním dřínku", které je již v literatuře známé, provedl J. Pavelčík povrchový sběr střepového materiálu patřícího do III. - IV. století n.l.

Jaroslav Král

Zachraňovací výzkum na sídlišti z doby římské u Mušova.

V polovině listopadu 1958 ohlásil K. Jüttner z Okresního musea v Mikulově, že na pozemku státního statku v Mušově /okr. Mikulov/ byly hlubokou orbou rozrušeny pravěké objekty. Archeologický ústav zahájil ihned na ohrožené lokalitě zachraňovací výzkum.

Parcela č. 3150 v trati "Na pískách", ležící na mírně vyvýšeném terénu na pravém břehu řeky Dyje, byla 70 cm hlubokým rigolováním upravována pro révovou školku. Pluhem byla vynesena část obsahu celkem 73 objektů, jejichž výplň se objevila na povrchu v podobě nepravidelných skvrn. Tvořila je jednak sypká popelovitá hlína světlešedohnědé až nažloutlé barvy, v níž byly četné střepy germánské keramiky z mladší doby římské a zvířecí kosti, jednak, a to v mnohem menší míře, také tmavošedý, místy skoro černý zásyp menších jamek se skrovným materiálem z doby bronzové. Popelovité skvrny o průměru přibližně pět metrů lze považovat za pozůstatky chat z doby římské. Z pěti prozkoumaných orba úplně zničila dvě, jejichž podlahy byly zřejmě mělce pod povrchem, u tří hlouběji zapuštěných se podařilo zjistit jejich půdorys ve tvaru nepravidelných čtyřuhelníků se zaoblenými rohy, orientované delší osou vesměru SZ - JV, s rozměry v rozpětí asi 5 x 4 m. Kůly, které nesly konstrukci obydlí, byly zahřbovány do středu chaty a v okrajích stěn a zasahovaly 40 - 70 cm pod úroveň podlahy. Jejich počet byl u jednotlivých příbytků různý. Podlaha ve hloubce 80 - 90 cm pod dnešním povrchem byla nerovná, zvlněná četnými nepravidelnými mělkými jamkami i většími mísovitými zahloubeninami a tvořila ji 1 - 2 cm silná spečená vrstvička jemného hlinito-písčitého materiálu se stopami vypálení. Ostatní objekty jsme stačili jen zaměřit a v nálezových celcích vybrat materiál z rozrušené povrchové vrstvy jejich výplně.

Kromě velkého množství střepů keramiky barbarské i importované z římských provincií, mezi níž je zastoupena i terra sigillata, jsme získali bronzovou sponu s klínovitou nožkou, kostěný hřeben, šídla, jehlice a jiné předměty.

Výsadba révové školky se uskuteční jen na krátkou dobu, v příštích letech bude tedy možno pokračovat ve výzkumu na této lokalitě. Zachraňovací práce, které vzhledem k zahájení nových půdních úprav bylo nutno provést ve velmi krátkém období, přinesly kromě důležitého nálezového materiálu také další poznatky o konstrukci obydlí v mladší době římské. Rozrušené sídliště v trati "Na pískách" u Mušova, vzdálené asi 7 km jihovýchodně od návrší s římskou stanicí, se jeví jako jedna z nejrozsáhlejších dosud známých osad lidu, usazeného na území dnešní Moravy v období po markomanských válkách.

- - -

Die Bergungsgrabung einer kaiserzeitlichen Siedlung bei Mušov.

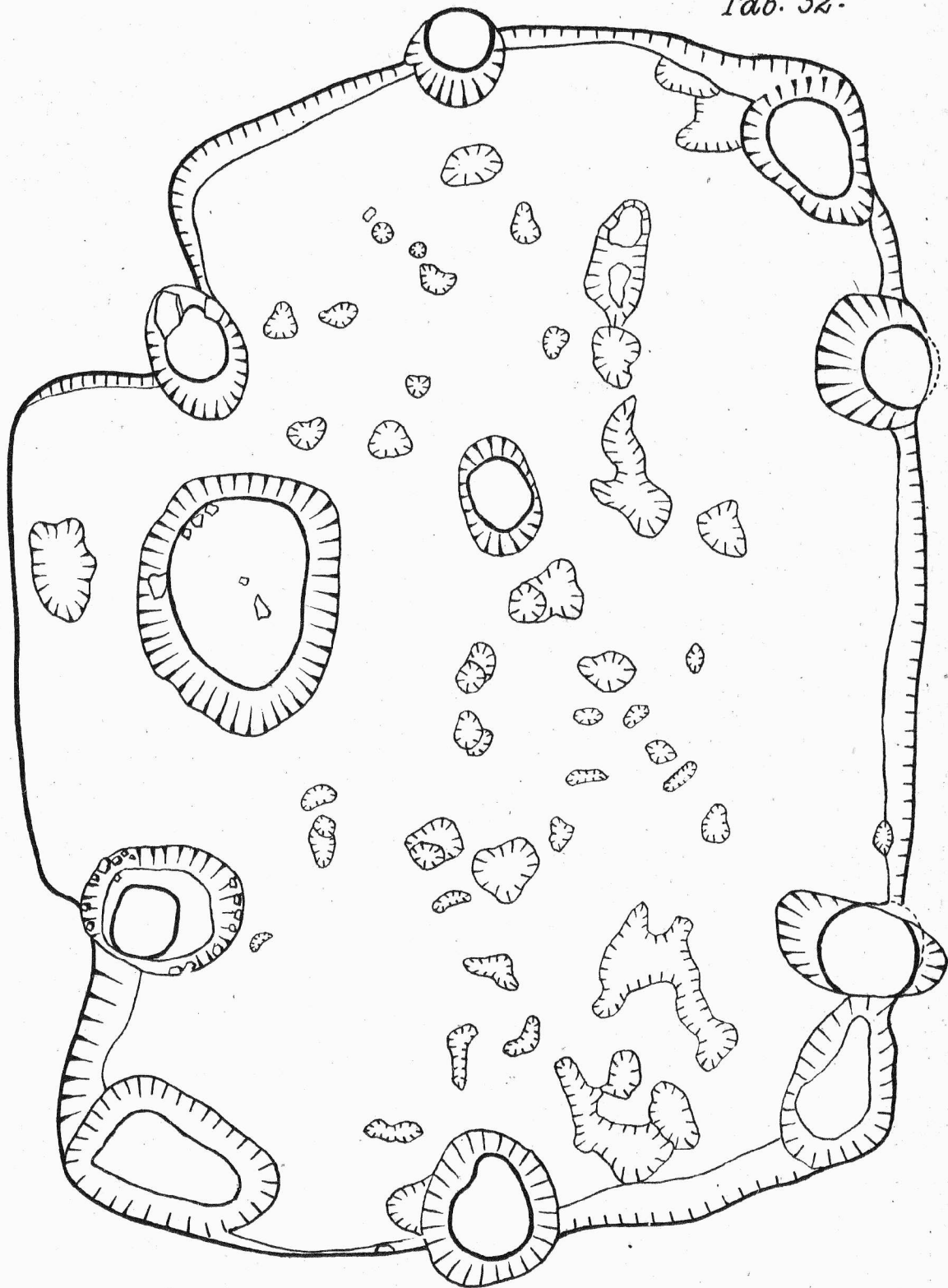
Mitte November 1958 meldete Dr. K. Jüttner vom Bezirksmuseum in Mikulov, dass beim tiefen Ackern, auf dem Grundstück des staatlichen Gutes in Mušov. /Bez. Mikulov/ prähistorische Objekte beschädigt wurden. Unverzüglich unternahm die Archäologische Anstalt, auf der gefährdeten Lokalität, eine Bergungsgrabung.

Die Parzelle Nr. 3150, in der Flur "Na pískách", welche auf einem schwach erhöhten Terrain, am rechten Ufer des Flusses Thaya liegt, wurde durch ein 70cm tiefes Rigolieren für eine Weinstockschule zurechtgemacht. Der Pflug brachte einen Teil des Inhaltes von insgesamt 73 Objekten, deren Füllung sich durch unregelmässige Flecke kennzeichnete, auf die Oberfläche. Einerseits war es schütterer, aschige Erde heller graubrauner bis gelblicher Farbe, in der sich eine Menge von Scherben germanischer Keramik aus der jüngeren Kaiserzeit und Tierknochen befanden, andererseits, nicht so häufig, war es dunkelgraue teilweise auch schwarze Füllung kleinerer Gruben, mit geringem bronzezeitlichen Material. Aschige Flecke, die einen Durchmesser von ungefähr fünf Metern hatten, kann man als Überreste von Hütten aus der Kaiserzeit betrachten. Von fünf erforschten waren zwei durch das Ackern gänzlich vernichtet. Ihre Fussböden lagen scheinbar nur seicht unter der Oberfläche. Bei den drei übrigen, die tiefer lagen, konnte man ihre Grundrisse in der Form eines unregelmässigen Viereckes, mit abgerundeten Ecken, feststellen, die mit der Längsachse in NW-SO Richtung orientiert waren und eine Grösse von cca 5 x 4m betragen. Pfosten, welche die Konstruktion der Hütten trugen, waren in deren Mitte und bei den Wänden eingetieft und reichten 40-70cm unter das Niveau des Fussbodens. Ihre Zahl war bei einzelnen Bauten verschieden. Der Fussboden, der sich 80-90cm unter der heutigen Oberfläche befand, war uneben, mit vielen unregelmässigen seichten kleineren Gruben, oder auch grösseren Vertiefungen und bestand aus einer 1-2cm starken Schicht aus festem erdigen, mit feinem Sand vermischem, schwach ausgebranntem Material. Weitere Objekte konnten wir blos vermessen und nur das zerstörte Material herausnehmen.

Ausser einer grossen Menge von Scherben barbarischer Keramik und aus römischen Provinzen importierter, in welcher auch Terra sigillata vertreten ist, fanden wir auch eine bronzene Fibel, einen Kamm aus Bein, Ahlen, Nadeln und andere Gegenstände.

Die Weinstockschule ist nur für kurze Zeit angepflanzt worden, so dass es in den nächsten Jahren möglich sein wird die Ausgrabung auf dieser Lokalität fortzusetzen. Die Bergungsarbeiten mussten in knapp bemessener Zeit durchgeführt werden, doch brachten sie, ausser wichtigem Fundmaterial, auch weitere Kenntnisse über den Wohnbau in der jüngeren Kaiserzeit. Die zerstörte Siedlung in der Flur "Na pískách" bei Mušov, welche cca 3km südöstlich von der umfangreichsten von den bisher bekannten Siedlungen der Bevölkerung, die im Gebiete des heutigen Mähren, in der Zeit nach den Markomanenkriegen lebte.

Ivan Peškar

Mušov ~ okr. Mikulov

Přídorys chaty z doby římské — 1:15³⁰

Seznam výzkumů Archeologického ústavu ČSAV, odb. v Brně v roce 1958.

I. Větší systematické výzkumy:

1. Blučina, okr. Židlochovice /Cezavy/ - sídliště; věteřovská a velatická k.
2. Brno-Líšeň /Staré Zámky/ - hradiště; eneolit, slovanská k.
3. Dolní Věstonice, okr. Mikulov /Písky/ - kostr. pohřebiště; slovanská k.
4. Klentnice, okr. Mikulov /Tabulová hora/ - hradiště; velat. k.
5. Mikulčice, okr. Hodonín /Valy/ - hradiště; slovanská k.
6. Mohelnice, okr. Zábřeh - sídliště; k. s ker. volutovou.
7. Moravičany, okr. Zábřeh - ž. pohřebiště; lužická a platěnická k.
8. Pavlov, okr. Mikulov - sídliště; paleolit.

II. Záchranné a zjišťovací výzkumy:

9. Archlebov, okr. Kyjov - sídliště; k. s mor. malovanou ker.
10. Blučina, okr. Židlochovice - sídliště; velatická, římská k.
11. Brno-Sochorova ulice - sídliště; středověk.
12. Brno-Líšeň - sídliště; paleolit.
13. Dolní Věstonice, okr. Mikulov - sídliště; slovanská k.
14. Doubravník, okr. Tišnov - klášter; středověk.
15. Hodonice, okr. Znojmo - kostr. hroby; stěh. národů, slovanská k.
16. Horní Moštěnice, okr. Přerov - kostr. pohřebiště; slovanská k. sídliště; platěnická k.
17. Hostěnice, okr. Slavkov /Hadí jeskyně/ - sídliště; paleolit.
18. Hulín, okr. Kroměříž - sídliště; věteřovská k.
19. Chvalkovice, okr. Bučovice - sídliště; mohylová k.
20. Jablonany, okr. Boskovice - sídliště; k. s mor. mal. ker., lužická k.
21. Klentnice, okr. Mikulov - kostr. pohřebiště; mohylová k. sídliště; latenská k.
22. Křepice, okr. Hustopeče - sídliště; římská k.
23. Lechovice, okr. Znojmo - kostr. pohřebiště; k. se zvone. poháry.
24. Lovčičky, okr. Slavkov - sídliště; věteřovská k.
25. Lutotín, okr. Prostějov - sídliště; slovanská k.
26. Marefy, okr. Bučovice - kostr. hrob; slovanská k.
27. Medlov, okr. Šternberk - sídliště; eneolit.
28. Měnín, okr. Židlochovice - kostr. hrob; k. se šňůrovou ker.
29. Mohelnice, okr. Zábřeh - paleont. materiál.
30. Moravičany, okr. Zábřeh - kostr. pohřebiště; slovanská k.
31. Moravský Krumlov - kostel; středověk.
32. Mor. Žižkov, okr. Břeclav - kostr. hrob; kultura ?
33. Nejdek, okr. Břeclav - sídliště; slovanská k.
34. Oblekovice, okr. Znojmo - ž. pohřebiště; velatická, podolská k.
35. Opatovice, okr. Židlochovice - sídliště; věteřovská k.
36. Ořechov, okr. Brno - sídliště; velatická k.
37. Předmostí, okr. Přerov - ž. pohřebiště; slovanská k.
38. Příbice, okr. Židlochovice - sídliště; slovanská k.
39. Rájec, okr. Zábřeh - ž. pohřebiště; slezská k.
40. Rousínov, okr. Vyškov - sídliště; unětická k.
41. Rudimov, okr. Val. Klobouky - kostr. hrob; slovanská k.

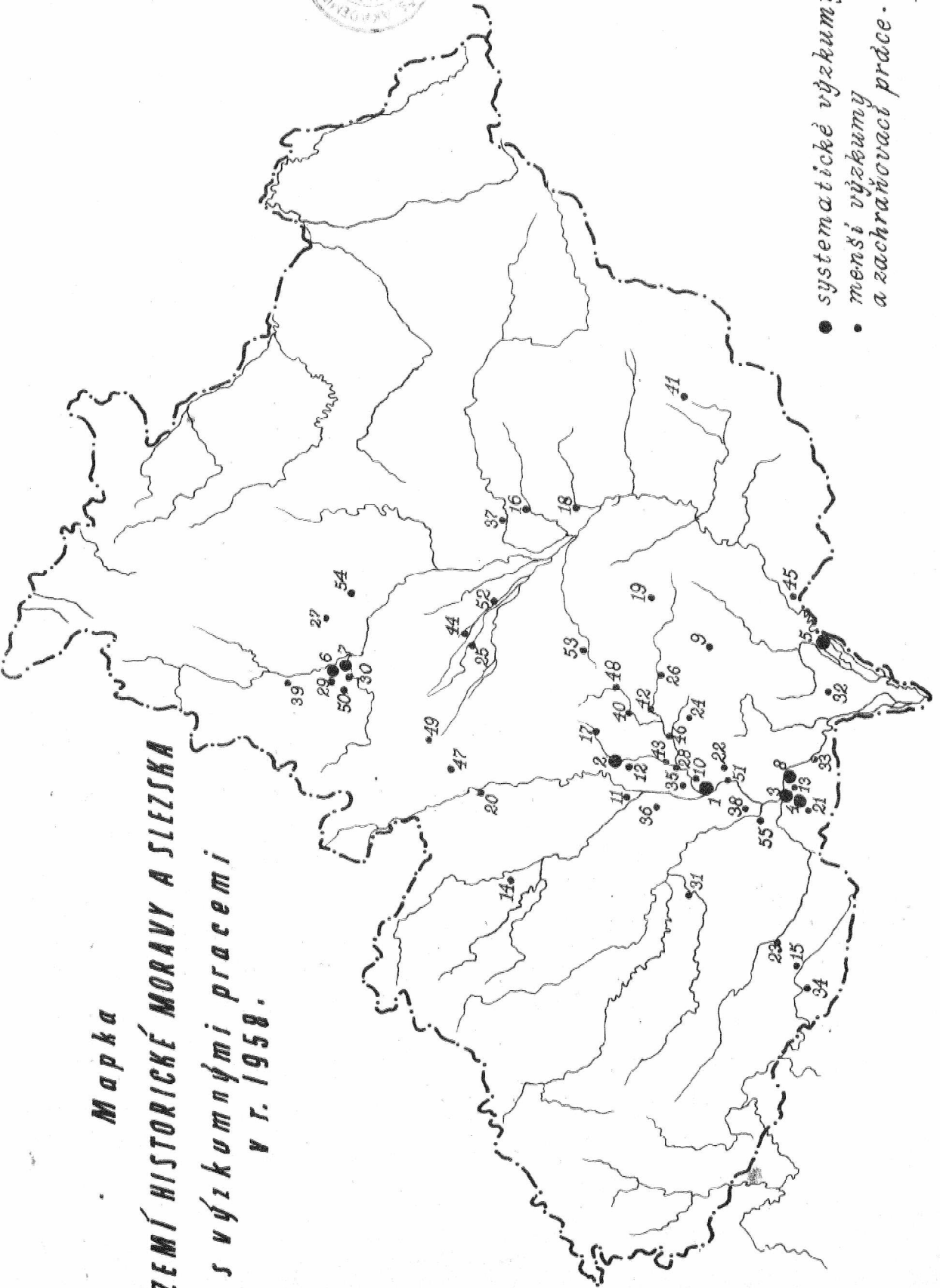
42. Slavkov u Brna - kostr. hrob; k. se zvonc. poháry.
43. Sokolnice, okr. Brno - sídliště; unětická k.
44. Stařechovice, okr. Prostějov - kostr.hroby; unětická k.
latenská k.
45. Sudoměřice /též Petrov/, okr.Hodonín - hradiště; slovanská k.
46. Saratice, okr. Slavkov - sídliště; středověk.
47. Šebetov, okr. Boskovice - kostr.pohřebiště; unětická k.
48. Tučapy, okr. Vyškov - sídliště; unětická k.
49. Uhřice, okr. Mor.Třebová - sídliště; lužická k.
50. Újezd, okr. Zábřeh /též Žadlovice/ - sídliště; k.s volutovou ker.
51. Velké Němčice, okr. Hustopeče - ž.pohřebiště; lužická k.
52. Vrahovice, okr. Prostějov - kostr. pohřebiště; slovanská k.
53. Vyškov - sídliště; velatická k., unětická k.
kostr. hrob; k.se zvonc. poháry.
54. Želechovice, okr. Sternberk /"Papuvský dvůr"/ -
sídlíště; slovanská k.
55. Mušov, okr. Mikulov, - sídliště z doby římské.

Mapka

ÚZEMÍ HISTORICKÉ MORAVY A SLEZSKA

s výzkupnými pracemi
v r. 1958.

- systematické výzkumy
- menší výzkumy a zachránovací práce.

MD 1520

1958.

A